

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Diplomová práce

**Srovnání rozsahu úlev u daní z příjmů fyzických osob
v ČR a zemích OECD**

Mlčáková Renata

© 2014 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra obchodu a financí
Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Mlčáková Renata

Podnikání a administrativa

Název práce

Srovnání rozsahu úlev u daní z příjmů fyzických osob v ČR a zemích OECD

Anglický název

Comparison of Individual Tax Relief Scope in Czech Republic and OECD Countries

Cíle práce

Cílem diplomové práce je srovnání daňových úlev u daní z příjmů fyzických osob v České republice a ve vybraných státech OECD (z hlediska typu, druhu, množství, výše a struktury poskytovaných úlev) a jejich vlivu na daňové zatížení poplatníka. Prvotním záměrem práce je zjistit jaký vliv mají daňové úlevy na daňové zatížení poplatníka ve vybraných státech OECD a v České republice. Za daňové úlevy jsou považovány odpočty od základu daně, nezdanitelné částky základu daně, slevy na dani a též úlevy ve formě nulového pásma daně, pokud existují. Dílčím cílem diplomové práce je zjistit, jaký vliv mají jednotlivé daňové úlevy na daňové výnosy daně z příjmů fyzických osob plynoucí do státního rozpočtu a v případě osob samostatně výdělečně činných najít možná ponaučení z vybraných států, jak dosáhnout vyšších výnosů daně z příjmů do státní pokladny.

Metodika

První teoretická část práce bude věnována vymezení daňového systému České republiky, zejména dani z příjmů fyzických osob a jejím úlevám. Na základě analýzy sekundárních zdrojů dat bude možné vymezit daňové systémy ve vybraných zemích OECD a také popsat daňové úlevy na dani z příjmů fyzických osob. Dále bude použita metoda komparativní analýzy pro porovnávání daňových úlev v České republice a zemích OECD a analýza možného ponaučení České republiky v daňové oblasti. A dále v závěru práce statistické metody (primárně korelace) při zkoumání vlivu základních typu úlev na daňové zatížení poplatníků a státní výnosy daně z příjmů fyzických osob.

Harmonogram zpracování

Cíl a metodika, seznam plánovaných zdrojů do 31.1.2013.

Úvod, literární rešerše, seznam použitých zdrojů do 31.5.2013.

Analytická část práce do 31.8.2013.

Výsledky, závěr do 30.10.2013.

Finální verze v elektronické podobě do 2.1.2014.

Rozsah textové části

60 - 80 stran

Klíčová slova

Daň z příjmu, daňové úlevy, daňové zatížení, odpočty, slevy na dani, nezdanitelné částky.

Doporučené zdroje informací

VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. Daňový systém ČR 2012. 11. aktualiz. vyd. Praha: 1.VOX, 2012, 368 s. Ekonomie (1. VOX). ISBN 978-80-87480-05-2.

KLAZAR, S. Daň z příjmů fyzických osob - redistribuční dopady dílčích prvků daňové techniky. In Teoretické a praktické aspekty veřejných financí. Praha: Nakladatelství Oeconomica, 2011, ISBN 978-80-245-1763-6

LÁCHOVÁ, L. Daňové systémy v globálním světě. 1. vyd. Praha: ASPI, 2007, 272 s. ISBN 978-80-7357-320-1

Ministerstvo financí ČR [online]. <http://mfcr.cz> [cit. 2013-02-24]. Dostupné z: <http://www.czso.cz>

OECD iLibrary. In: [online]. [cit. 2013-04-03]. Dostupné z: <http://www.oecd-ilibrary.org.infozdroje.czu.cz/>

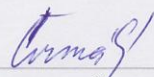
European Commision: Eurostat [online]. [cit. 2013-04-05]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>

Vedoucí práce

Moravec Lukáš, Ing., Ph.D.

Termín odevzdání

březen 2014

Ing. Helena Čermáková, Ph.D.

Vedoucí katedry

prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr. h. c.

Děkan fakulty

V Praze dne 5.12.2013

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Srovnání rozsahu úlev u daní z příjmů fyzických osob v ČR a zemích OECD" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 26. 11. 2014

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Lukáši Moravcovi, Ph.D., vedoucímu mé diplomové práce, za odborné vedení, cenné rady a připomínky, které mi pomohly při zpracování diplomové práce.

Srovnání rozsahu úlev u daní z příjmů fyzických osob v ČR a zemích OECD

Evaluation of the tax reliefs on income tax in the Czech Republic and in the particular countries OECD.

Souhrn

Tato práce je zaměřena na problematiku daňových úlev u daně z příjmů fyzických osob v České republice a vybraných zemích OECD. Teoretická část charakterizuje typy daňových úlev v České republice a následně i ve čtyřech vybraných zemích OECD. V analytické části je pro Českou republiku nejprve provedena analýza vlivu daňových úlev na poplatníkovu daň a poté na státní rozpočet. Analytická část také obsahuje odhad kvantifikace daňových úlev daně z příjmů fyzických osob v České republice. Součástí této části je analýza vzájemných vztahů mezi daňovou povinností a konkrétními daňovými úlevami. Následně je provedena komparace systému daňových úlev České republiky s vybranými zeměmi OECD. V závěru práce je předložen vlastní návrh na možné úpravy zákona o dani z příjmů fyzických osob v České republice.

Summary

The thesis is focused on the issue of personal income tax reliefs in the Czech Republic and selected OECD countries. The theoretical section characterizes the types of tax reliefs applied in the Czech Republic and then in four selected OECD countries. First, the effect of the existing tax reliefs on the taxpayer's tax level is analysed followed by an analysis of this effect on the state budget of the Czech Republic. Further, the analytical section contains an estimation of quantification of personal income tax reliefs in the Czech Republic. The section also includes an analysis of the interaction between tax liability and particular tax reliefs. Finally, a comparison is drawn of the Czech tax relief system with the systems used by selected OECD countries. In conclusion, possible modifications of the Income Tax Act applicable in the Czech Republic are proposed.

Klíčová slova: daňové úlevy, daňové odpočty, poplatník daně z příjmů, mzdy, OECD, Česká republika, základ daně, daň z příjmů fyzických osob, nestandardní odpočty, standardní odpočty, slevy na dani, daňová povinnost

Keywords: tax reliefs, tax allowances, income taxpayer, wages, OECD, Czech republic, tax base, personal income tax, non-standard allowances, standard allowances, tax credits, tax liability

OBSAH

1	<i>Úvod</i>	11
2	<i>Cíle a metodika práce</i>	13
2.1	Cíl	13
2.2	Metodika	13
3	<i>Teorie daňových úlev</i>	15
3.1	Terminologie daňových úlev	15
3.2	Daňový systém ČR a vývoj konstrukčních prvků daně od roku 1993	19
3.3	Vymezení daňových úlev ve vybraných zemích OECD	30
3.3.1	Daň z příjmů fyzických osob v Belgii.....	31
3.3.2	Daň z příjmu fyzických osob v Nizozemí	37
3.3.3	Daňový systém Rakouska	42
3.3.4	Daň z příjmů fyzických osob Lucemburska.....	52
4	<i>Analytická část</i>	56
4.1	Metody měření daňových úlev	56
4.1.1	Metodika zveřejněná MFČR v roce 2014	58
4.2	Kvantifikace daňových úlev v České republice	61
4.2.1	Kvantifikace daňových úlev podle modelového poplatníka	61
4.2.2	Kvantifikace daňových úlev podle daňových příznání	70
4.3	Vzájemná závislost mezi daňovou povinností a daňovými úlevami České republiky 75	
4.4	Srovnání daňových úlev v ČR a ve vybraných státech OECD	80
5	<i>Výsledky a diskuze</i>	88
6	<i>Závěr</i>	93
7	<i>Seznam použitých zdrojů</i>	95
8	<i>Seznam příloh</i>	100

Seznam tabulek

Tabulka 1: Koncepce dílčích základů daně	23
Tabulka 2: Přehled standardních odpočtů do roku 2006	24
Tabulka 3: Vývoj nestandardních odpočtů dle potřeb zájmových skupin.....	25
Tabulka 4: Vývoj paušálních výdajů od roku 2004.....	28
Tabulka 5: Standardní slevy na dani v České republice od roku 2007.....	29
Tabulka 6: Paušální výdaje v Belgii	33
Tabulka 7: Sazby daně z příjmu fyzických osob (2013)	36
Tabulka 8: Standardní odpočet na péči o dítě v Belgii.....	37
Tabulka 9: Sazby pro rok 2013 v Nizozemí (EUR).....	40
Tabulka 10: Sleva na vyživovaného partnera v Nizozemí	41
Tabulka 11: Sleva na zaměstnance v Nizozemí.....	41
Tabulka 12: Kombinované slevy v Nizozemí.....	42
Tabulka 13: Paušální výdaje v Rakousku	46
Tabulka 14: Odpočet výdajů na dopravu do zaměstnání v Rakousku.....	48
Tabulka 15: Sazba daně z příjmů FO v Rakousku.....	50
Tabulka 16: Struktura výpočtu daně z příjmu FO v Rakousku pro rok 2013 podle výše příjmu.....	51
Tabulka 17: Sazba daně v Rakousku pro 13. a 14. plat	51
Tabulka 18: Příklad výpočtu daňových úlev metodou ušlých příjmů	58
Tabulka 19: Výpočet průměrných úroků z úvěrů na bydlení	62
Tabulka 20: Počet dětí v České republice.....	66
Tabulka 21: Vliv jednotlivých průměrných odpočtů a slev na daň	67
Tabulka 22: Modelový poplatník ČR I.....	68
Tabulka 23: Daňová povinnost průměrného poplatníka.....	69

Tabulka 24: Uplatňované úlevy v ČR.....	70
Tabulka 25: Objem uplatněných odčitatelných položek od základu daně v roce 2013.....	71
Tabulka 26: Objem uplatněných slev na dani v roce 2013.....	72
Tabulka 27: Ušlé příjmy ČR v roce 2013.....	72
Tabulka 28: Závislost mezi daňovými úlevami a daňovou povinností z původních hodnot	76
Tabulka 29: Trendové funkce pro jednotlivé daňové úlevy.....	77
Tabulka 30: Srovnání daňových úlev ve vybraných zemích OECD.....	81
Tabulka 31: Daňová úleva na osobu poplatníka ve vybraných státech.....	82
Tabulka 32: Význam odpočtu výdajů souvisejících se zaměstnáním.....	91

Seznam grafů

Graf 1: Vývoj uplatňovaných odpočtů příspěvků na penzijní připojištění.....	64
Graf 2: Vývoj celkem uplatněných daňových úlev v ČR.....	73
Graf 3: Přehled vývoje inkasa DPFO v ČR 1993-2013.....	74
Graf 4: Průběh trendové funkce daňové povinnosti.....	77
Graf 5: Průběh trendové funkce příspěvků na penzijní připojištění.....	78
Graf 6: Průběh trendové funkce příspěvků odborovým organizacím.....	78
Graf 7: Průběh trendové funkce slevy na vyživovanou manželku (manžela).....	79
Graf 8: Průběh trendové funkce slevy na částečnou invaliditu.....	79
Graf 9: Míra zdanění ve vybraných státech OECD.....	86
Graf 10: Daňové výnosy DPFO ve vybraných zemích.....	87

Seznam vysvětlivek

ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
DAP	daňové přiznání
DDZ	dílčí daňový základ
DPFO	daň z příjmů fyzických osob
EStG	Einkommensteuergesetz (rakouský zákon o dani z příjmů fyzických osob)
EU	Evropská unie
EUR	euro
FO	fyzická osoba
FSČR	Finanční správa České republiky
MFČR	Ministerstvo financí České republiky
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
PM	průměrná mzda
ZD	základ daně
ZDP	zákon o dani z příjmů
ZTP/P	zvlášť těžce postižené osoby s průvodcem

1 Úvod

Diplomová práce se zabývá oblastí daní, která se dotýká všech poplatníků. Přesto v dnešní době snadno dostupných daňových zákonů, stále existuje řada subjektů, jež je v tomto ohledu nevzdělaná a nedokáže si sama spočítat svou čistou mzdu. Z hlediska daňové optimalizace je ale velmi výhodné, aby zaměstnanci i osoby samostatně výdělečně činné znali zákonné možnosti, jak si snížit daňovou povinnost. Práce je tedy zaměřena na oblast přímých daní. A to konkrétně na daň z příjmů fyzických osob v České republice. Navíc je rozšířena o poznatky týkající se daní z příjmů v dalších zemích OECD.

Dle Vančurové a Láchové „jsou daně z příjmů, neboli důchodové daně, typem daní, se kterými se nejlépe pojí stimulační funkce, které jsou nejintenzivněji využívány jako ekonomický nástroj. Zejména daň z příjmů fyzických osob (osobní důchodová daň) se považuje za jeden z nejdůležitějších redistribučních kanálů.“¹ Popularita daně z příjmů není příliš vysoká. A to proto, že se nejviditelněji dotýká poplatníka příjmu. I tak podíl těchto daní z příjmů na daňovém výnosu v posledních letech klesá.

Všeobecně se daň z příjmu považuje za daň, na kterou jsou kladeny nejvyšší nároky. Jedná se o zdanění osobních důchodů a je tedy spojena s nejširšími očekáváními ze strany poplatníků a nejvyšší mírou spravedlnosti v oblasti zdanění jejich příjmů. Paradoxně je to daň, která je jednotlivci nejvíce vnímána, avšak nejméně tolerována. Citlivost této daně zapříčiňuje to, že je politicky značně sledována. Každé zvýšení této daně je také spojeno s negativním hodnocením. Právě tato úzká souvislost může ublížit politickým stranám, a to především v předvolebním období. Proto je často považována za prostředek k manipulaci v těchto obdobích.²

Dle Vančurové a Láchové je primární funkcí daně naplňovat státní rozpočet (funkce fiskální).³ Od každé daně je očekáváno, že bude rozpočet naplňovat a tak umožňovat realizaci veřejných výdajů. Jedná se především o tak významnou daň, jako je daň osobní důchodová. Pro pravidelný příjem by bylo vhodné, aby osobní důchodová daň byla srážena

¹ VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L., *Daňový systém ČR 2012*, s. 17

² VANČUROVÁ, A., *Zdanění osobních příjmů*

³ VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L., *Daňový systém ČR 2012*, s. 11

přímo u zdroje, a byl tak zajištěn plynulý přísun financí do veřejných rozpočtů. V dnešní době se toto zdanění využívá hojně, především tedy u zdanění mezd.⁴

⁴ VANČUROVÁ, A., *Zdanění osobních příjmů*

2 Cíle a metodika práce

2.1 Cíl

Cílem diplomové práce je srovnání daňových úlev u daní z příjmu fyzických osob v České republice a vybraných států OECD (z hlediska typu, druhu, množství, výše a struktury poskytovaných úlev) a jejich vlivu na daňové zatížení poplatníka. Prvotním záměrem práce je zjistit, jaký vliv mají daňové úlevy na daňové zatížení poplatníka v České republice. Za daňové úlevy jsou považovány odpočty od základu daně, nezdanitelné částky základu daně, slevy na dani a též úlevy ve formě nulového pásma daně, pokud tedy existují. Dílčím cílem diplomové práce je zjistit, jaký vliv mají jednotlivé daňové úlevy na daňové výnosy daně z příjmu fyzických osob plynoucí do státního rozpočtu. A v případě zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných najít možná ponaučení z vybraných států, jak dosáhnout vyšších výnosů daně z příjmů do státní pokladny.

2.2 Metodika

První teoretická část práce je věnována vymezení daňového systému České republiky, a to zejména dani z příjmu fyzických osob a jejím úlevám. Tato část je věnována vývoji daňových úlev v ČR od roku 1993. Práce shrnuje výčet jednotlivých konstrukčních prvků daně z příjmů fyzických osob, zaměřené na příjmy ze závislé a podnikatelské činnosti. Na základě analýzy sekundárních zdrojů dat je pak možné vymezit daňové systémy ve vybraných zemích OECD a taktéž popsat daňové úlevy na dani z příjmu fyzických osob. Mezi vybrané státy patří země Beneluxu a Rakousko. Důvody pro výběr těchto států jsou specifikovány v příloze č. 3.

Vliv daňových úlev na daňové poplatníky je vyjádřen pomocí modelu průměrného poplatníka, kde je vypočítán rozdíl mezi daňovou povinností poplatníka při existenci daňové úlevy a naopak. Dle tohoto modelu lze poté vypočítat, kolik by na dani uspořila průměrná populace. Pomocí zvolené „metody ušlých příjmů“ pro měření daňových úlev je vyčíslen celkový ušlý příjem, resp. daňová úleva pro Českou republiku v roce 2013, podle dat zpracovaných Finanční správou ČR od poplatníků podávajících daňová přiznání.

Získaná data jsou následně přepočítána na celou ekonomiku ČR a tím je vyčíslena celková daňová úleva. V závěru práce jsou využity statistické metody (primárně korelace) při zkoumání vztahů mezi základními typy úlev a státními výnosy daně z příjmu fyzických osob. Jinými slovy se jedná o zkoumání vzájemných závislostí mezi celkovou daňovou povinností a jednotlivými úlevami v České republice. K výpočtu korelačních koeficientů je využit statistický software Statistica. Hodnota jednotlivých korelačních koeficientů se pohybuje v intervalu $\langle -1;1 \rangle$ a je jimi určována míra vzájemné závislosti mezi proměnnými. Pro analýzu jsou využita data pro rok 2008 - 2013. Jako koeficienty s těsnou vzájemnou závislostí jsou označeny ty, jejichž hodnoty dosahují rozmezí 0,7 - 1,0. Dále je použita metoda komparativní analýzy pro porovnávání daňových úlev mezi Českou republikou a zeměmi OECD, ze které lze odvodit možné ponaučení České republiky v daňové oblasti.

Celá práce vychází především z dat Českého statistického úřadu, OECD, Finanční správy ČR a Ministerstev financí jednotlivých států.

3 Teorie daňových úlev

3.1 Terminologie daňových úlev

Daňové úlevy mohou ve struktuře daní nabývat několika různých forem. Ačkoli se v mnohých případech může definice daňového výdaje a daňové úlevy mísit, existuje několik odlišných formulací. Identifikace úlev je odlišná jak mezi státy, tak mezi autory. Podle Jamese⁵ jsou daňovým výdajem jen ty daňové úlevy, které lze nahradit přímým výdajem. Tato definice je bohužel v praxi nerealizovatelná. Naopak podle Fookese⁶ jsou „*daňové výdaje takové součásti daňové legislativy, které jsou významně motivovány jinými cíli, než vybrat příjmy co nejefektivnějším způsobem.*“ Podle této definice právě dochází k možnému prolínání významu mezi daňovým výdajem a daňovou úlevou. Právě proto, že cíle daných ustanovení mohou být u obou stejné. Jak již bylo uvedeno, definice daňových úlev jsou odlišné i mezi jednotlivými státy a jejich přístupy. Například v Belgii podle Jareše⁷, který ve své studii čerpal z oficiálních zdrojů OECD, se daňový výdaj považuje za „*snížení daňových příjmů z důvodu daňové úlevy jako odchylky od daňové normy, které je poskytnuto za účelem podpory určitých poplatníků nebo určitých ekonomických, sociálních nebo kulturních aktivit a které může být nahrazeno výdajovým programem.*“⁸ V Nizozemí je za daňovou úlevu považován zákonem upravený vládní výdaj, buď ve formě snížení, nebo odložení daňového příjmu.⁹ Podle Kubátové a Jareše je daňová úleva v České republice „*ustanovení daňového zákona, které přináší poplatníkům výhodu ve formě nižší či později zaplacené daně ve srovnání se stavem, kdyby takové ustanovení v daňovém zákoně uvedeno nebylo.*“¹⁰ Česká terminologie je velmi blízká té nizozemské.

Z těchto vymezení je jasné, že každý stát má svůj vlastní přístup k řešení a pojetí daňových úlev a výdajů. OECD na základě přístupů jednotlivých států vytvořila vlastní pojem daňové úlevy a to tak, aby splňovala určitá zobecněná kritéria. Je zapotřebí, aby vyhovovala principu prospěchu konkrétního odvětví nebo prospěchu ke splnění

⁵ JAMES, S., *The economics of taxation: principles, policy, and practice*, s. 42

⁶ FOOKES, C., *Spending through the Tax System: Tax Expenditures*, s. 17

⁷ JAREŠ, M., *Daňové úlevy v České republice*, s. 12

⁸ Tamtéž, s. 14

⁹ Tamtéž, s. 15

¹⁰ KUBÁTOVÁ, K., JAREŠ, M., *Identifikace a kvantifikace daňových úlev v ČR v roce 2008*, s. 476

konkrétního cíle. Dalším kritériem je, aby bylo administrativně možné zaměnit daňový systém tak, aby byla uvedená daňová úleva zrušena. Podmínkou je i neexistence jiných ustanovení, která by byla silně spjata s konkrétní daňovou úlevou a mohla zapříčinit její kompenzaci.¹¹ Podle OECD mohou být daňové úlevy v několika různých formách. Jedná se především o:

- vynětí: část základu daně vyjmutá ze zdanění
- osvobození: část základu daně, která z nějakého důvodu nemusí být zdaněna při splnění určitých podmínek
- odčitatelné položky od základu daně: položky, které lze odečíst od základu daně
- snížené sazby daně: nižší sazba daně pro určitý druh příjmu nebo při splnění jiných podmínek
- odklad platby daní: možnost platit daň opožděně
- slevy na dani: částky odečtené od daňové povinnosti¹²

Jareš k tomuto výčtu úlev podle OECD přidává ještě:

- osvobození osob: zákonem stanovené osvobození určitých osob od daně
- vrácení daně: používá se především u nepřímých daní¹³

Daňové úlevy jsou společností vnímány jako pozitivní prvek. Z politického hlediska se jedná také o velmi levný nástroj pro manipulaci voličů. Lze ale tvrdit, že jsou z části vnímány i negativním způsobem a to z důvodu existence výjimek, které činí tuto daň velmi specifickou a složitou. Takové výjimky zároveň způsobují daňové distorze. Pro účely diplomové práce jsou využity především daňové úlevy, které z terminologického hlediska odpovídají odpočitatelným položkám od základu daně a slevám na dani. Všechny typy daňových výdajů jsou aplikovány na daň z příjmů fyzických osob. Vančurová a Láchová jasně specifikují jednotlivé druhy daňových úlev dle zákonných možností. Jedná se o tyto úlevy:

¹¹ OECD, *Tax Expenditures: Recent Experiences*, s. 9

¹² OECD, *Tax Expenditures in OECD countries*, s. 12

¹³ JAREŠ, M., *Daňové úlevy v České republice*, s. 50

1. Vynětí

Vynětí z předmětu daně jasně ohraničuje kontury předmětu daně tím, že určuje hranici, za kterou předmět už nesahá. Využívá se především tam, kde nejsme schopni přesně definovat předmět daně. Vynětí z předmětu daně může být zavedeno také z důvodu, že daný příjem je základem jiné daně.

2. Osvobození

Vančurová a Láchová definují: „*Osvobození od daně definuje část předmětu, ze které se daň nevybírám, resp. kterou daňový subjekt není povinen, ani zpravidla oprávněn, zahrnout do základu daně.*“¹⁴ K těmto částem předmětu daně, ale na rozdíl od vynětí, je možné uplatnit položky k nim se vztahující a tak si základ daně (resp. daň) snížit. Rozlišuje se osvobození úplné a částečné.

a. Úplné osvobození

Toto osvobození se použije tehdy, jsou-li současně splněny všechny podmínky. Jako příklad lze uvést příležitostné příjmy u daně z příjmu fyzických osob (dále jen DPFO). V případě, že tyto příjmy nepřekročí za určitou dobu hranici 20 000 Kč, je tato částka v celé výši osvobozena. Pokud se příležitostné příjmy zvýší byť o 1 korunu, tedy například na 20 001 Kč, znamená to, že nebyla splněna jedna podmínka a tedy celá částka 20 001 Kč bude spadat do základu daně.

b. Částečné osvobození

Toto osvobození je více používané než osvobození úplné. Jedná se o osvobození dané části příjmu. Například lze uvést případ, kdy ze zákona plyne, že prvních 20 000 Kč je od daně osvobozeno. Zvýšení o 1 korunu tentokrát neznamená plné zdanění, ale zdanění pouze 1 koruny, která část základu daně pro osvobození přesáhla.

¹⁴ VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L., *Daňový systém ČR 2012*, s. 18

3. Odčitatelné položky (resp. odpočty)

Tyto položky snižují základ daně. Značně komplikují konstrukci daně, ale často je jejich cílem ovlivňovat oblast sociální a plnit stimulační funkci. Odpočty od základu daně se dělí na standardní a nestandardní.¹⁵

a. Standardní odpočty

Podle Vančurové je standardní odpočet předem stanovená pevná částka nebo část základu daně (stanovená procentem), o kterou se snižuje základ daně. Poplatník musí splnit podmínky stanovené zákonem (např. určitý handicap). Hlavním cílem těchto odpočtů je zohledňovat sociální postavení poplatníka a kompenzovat jeho situaci.¹⁶

b. Nestandardní odpočty

Uplatnit tento typ daňového výdaje lze pouze v prokazatelně vynaložených nákladech (např. dary na veřejně prospěšné účely, úroky z úvěru na bydlení). Cílem existence nestandardních odpočtů je motivovat a usměrňovat daňového poplatníka k určitému společensky žádoucímu chování. Zároveň jsou ohraničeny maximálním limitem, který je stanoven buď pevnou částkou nebo relativně.

4. Slevy na dani

Slevy na dani snižují základní částku vypočtené daně. Na rozdíl od odpočtů se tedy neodečítají od základu daně, ale snižují již vypočtenou daňovou povinnost. Slevy se dělí na absolutní a relativní, na standardní a nestandardní.

a. Absolutní a relativní sleva

Absolutní sleva je pevně stanovená částka, která se odpočítává od daňové povinnosti. Relativní sleva snižuje daňovou povinnost o určitý díl, zpravidla vyjádřený v procentech.

b. Standardní a nestandardní slevy

Nestandardní slevy jsou podobně jako odpočty uplatnitelné ve výši prokazatelně vynaložených výdajů. Standardní slevy se uplatňují při splnění určitých zákonných podmínek.

¹⁵ VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L., *Daňový systém ČR 2012*, s. 21

¹⁶ VANČUROVÁ, A., *Zdanění osobních příjmů*

5. Odložení daně

Další typ daňové úlevy představuje stanovení různé lhůty splatnosti pro různé poplatníky. Pro poplatníky, jejichž daňová přiznání předkládá daňový poradce, je splatnost daně stanovena na 1. července. Pokud tuto povinnost ze zákona nemají, platí pro ně datum splatnosti daně 1. dubna.

6. Paušální výdaje

Mezi daňové úlevy je možné také zahrnout paušální výdaje. Fyzické osoby (nejen OSVČ), pro které je příliš nákladné vykazovat výdaje na dosažení, zajištění a udržení příjmů, mohou výdaje uplatnit zjednodušeně paušálem (procentem z příjmů).¹⁷

Daňové úlevy jsou identifikovány podle jejich formy, tj. osvobození od daně, snížené sazby, odpočty, slevy na dani apod. To zajišťuje, že je sestaven úplný seznam daňových úlev. Podle Jarešova výzkumu bylo na tomto základě v ČR identifikováno 210 daňových úlev, z toho k dani z příjmů fyzických osob se pojí 119 úlev (rok 2008). Bylo identifikováno celkem 57 daňových úlev na podporu jiných cílů veřejných politik. Celkový dopad uvedených 57 daňových úlev byl odhadnut na 120 mld. Kč.¹⁸ Pro potřeby této práce je daňová úleva vyložena jako ustanovení zákona, které poplatníkovi přinese nějakou výhodu a to ve formě nižší či později zaplacené daně ve srovnání se stavem, kdy by takové ustanovení v zákoně nebylo.

3.2 Daňový systém ČR a vývoj konstrukčních prvků daně od roku 1993

Zdanění osobních příjmů je velmi komplikované, což je způsobeno mimo jiné tím, že tyto příjmy nejsou zatíženy jen daní z příjmů, ale také pojistným na sociální pojištění. Daň z příjmů fyzických osob je nejsložitěji konstruovanou daní v celém daňovém systému.¹⁹ Podle Vančurové je tato daň velmi důležitou součástí veřejných rozpočtů a celkově celého daňového systému. Konstrukce daně je složitá hned z několika důvodů. Na jedné straně má

¹⁷ VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L., *Daňový systém ČR 2012*, s. 179

¹⁸ JAREŠ, M., *Daňové úlevy v České republice*, s. 99

¹⁹ VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L., *Daňový systém ČR 2012*, s. 143

za úkol zohlednit sociální postavení poplatníka a umožňovat redistribuci důchodů od osob s vyššími příjmy k osobám s nižšími příjmy. Na tuto daň jsou zároveň kladeny nejvyšší požadavky. Daň je zkonstruována tak, aby její prvky přispěly k žádoucímu chování poplatníků a to tak, jak je to v souladu se společenským očekáváním. K tomuto účelu daňový systém využívá osvobození či vynětí od daně, odčitatelných položek či slev na dani, atd.²⁰

Předmět DPFO

Osobní důchodová daň je v České republice vymezena výčtem základních druhů příjmů, kde každý z nich spadá do jednoho z dílčích základů daně. Tento výčet je doplněn dodatkem, že za příjem se považuje vše, co zvyšuje majetek poplatníka. Takové vymezení je ale příliš široké a proto se dále doplňuje o vynětí z předmětu daně.

Vynětí z předmětu daně

Mezi vyňaté příjmy patří například přijaté úvěry a půjčky. Do roku 2013 mezi tyto příjmy patřily také příjmy z dědictví a darování, jelikož byly předmětem převodových daní. Od roku 2014 byly tyto dvě daně zrušeny a příjmy z dědění a darování jsou začleněny do předmětu DPFO. V rámci příjmů ze závislé činnosti se jedná především o dary od zaměstnavatele, dále pak o přijaté pozornosti od třetích osob v souvislosti s výkonem takové práce.²¹

Předešlý výčet vyňatých příjmů není zcela úplný. Dále se jedná o určité příjmy ze závislé činnosti a to například cestovní náhrady do výše zákonných limitů.

²⁰ VANČUROVÁ, A., *Zdanění osobních příjmů*

²¹ VANČUROVÁ, A., *Zdanění osobních příjmů*

Osvobozené příjmy

V zákoně je uvedeno více než 50 druhů příjmů, které jsou od daně osvobozeny. Osvobozené příjmy se dají rozdělit mezi nejdůležitější skupiny následovně:

- **Důchody a sociální transfery**

- Tyto příjmy mají mezi osvobozenými největší podíl. Jedná se především o dávky z veřejných rozpočtů, dále dávky státní sociální podpory, z nemocenského a veřejného zdravotního pojištění, studijní stipendia, příspěvky od nadací nebo občanských sdružení.
- Na veřejných výdajích mají největší podíl vyplácené starobní či invalidní penze. Tyto příjmy jsou osvobozeny do výše 36násobku minimální mzdy, která je platná k 1. 1. daného zdaňovacího období.²² Minimální mzda ve výši 36násobku činí 288 000 Kč pro rok 2012, v srpnu roku 2013 se minimální měsíční mzda zvýšila na 8 500 Kč²³, čili 36násobek by měl být 295 500 Kč. Pro rok 2014 je hranice pro osvobození 306 000 Kč. Jedná se o osvobození částečné, to znamená, že je osvobozený pouze příjem do této částky a příjem nad hranici je příjmem zdanitelným a musí se zahrnout do základu daně. Pro poplatníky s těmito příjmy však platí další omezení. Pokud mají další zdanitelné příjmy vyšší než 840 000 Kč, tak předchozí osvobození neplatí a zdaňuje se celý poplatníkuv příjem včetně starobního či invalidního důchodu v jakékoliv výši.²⁴

- **Některé příjmy z prodeje majetku**

- Tyto příjmy jsou od daně osvobozeny, ale existuje celá řada výjimek, což činí český daňový systém složitějším. První výjimkou je, že nikdy není osvobozen příjem z prodeje obchodního majetku. U ostatního, tzv. soukromého majetku, záleží na době používání majetku před prodejem. Musí být splněn tzv. časový test, aby se prokázalo, že prodejem majetku neměl subjekt v plánu se obohacovat.

²² § 4 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

²³ § 2 zákona č. 567/2006 Sb., o minimální mzdě

²⁴ VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L., *Daňový systém ČR 2012*, s. 152

- **Náhrady škody a pojistná plnění s výjimkami**

- U těchto příjmů není zcela zřejmé, zda zvyšují majetek poplatníka v pravém slova smyslu. Proto bývají převážně od daně osvobozeny. Pokud se příjmy týkají náhrad škod na obchodním majetku, jedná se o odlišnou situaci a taková náhrada osvobozená není.

- **Některé výhry**

Základ daně

Příjmy jsou rozděleny do pěti dílčích základů daně. Každý příjem se váže k jiné činnosti nebo využitelnosti.²⁵

- **Příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky**

- „Příjem ze současného nebo dřívějšího pracovněprávního, služebního nebo členského a obdobného poměru, v němž poplatník při výkonu práce pro plátce příjmu je povinen dbát příkazů plátce.“²⁶
- Dále také příjmy za práci členů družstva pro družstvo, společníků s.r.o., komanditistů a jednatelů,
- tantiémy,
- náhrady za příjmy ze závislé činnosti (např. náhrady mezd),
- funkční požitky jako odměny za výkon funkce poslanců a členů vlád.

- **Příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti**

- příjmy ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství
- příjmy ze živnosti
- příjmy z jiného podnikání (např. lékaři, advokáti, auditoři, daňový poradci, atd.)
- příjmy z užití nebo poskytnutí průmyslového a jiného duševního vlastnictví a autorských práv
- příjmy z výkonu nezávislého povolání (např. profesionální sportovci, soudní znalci nebo tlumočníci)

²⁵ Tamtéž, s. 155

²⁶ § 6 odst. 1 písm. a) zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

- **Příjmy z kapitálového majetku**
 - úroky z vkladů na běžných účtech, které slouží pro podnikání
 - úroky a jiné výnosy z poskytnutých úvěrů a půjček, tj. přijaté úroky
- **Příjmy z pronájmu**
- **Ostatní příjmy**
 - příležitostné příjmy z pronájmu movitého majetku
 - příležitostné příjmy z činnosti (tj. nahodilé příjmy)
 - příjmy ze zemědělské výroby
 - Pokud tyto příjmy za zdaňovací období nepřesáhnou 20 000 Kč, jsou od daně osvobozeny. Jedná se o nezdanitelné minimum, jehož cílem je omezit administrativní náklady spojené s výběrem daně.²⁷

Tabulka 1: Koncepce dílčích základů daně

Dílčí základ daně	Uplatnění výdajů	
příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti	výdaje na dosažení, zajištění a udržení příjmů	+/-
příjmy z pronájmu		
ostatní příjmy	výdaje na dosažení příjmů	+
příjmy z kapitálového majetku	žádné výdaje	
příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky	nejen žádné výdaje, ale zvýšení o sociální pojistné hrazené zaměstnavatelem	+

Zdroj: VANČUROVÁ, A., *Zdanění osobních příjmů* (2013)

Každý z dílčích základů daně se upravuje jednotlivě. Příjmy ze závislé činnosti se například zvyšují o pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na veřejné zdravotní pojištění hrazené zaměstnavatelem za zaměstnance. Toto pojistné činí 34 % z hrubého příjmu. Z toho se spočítá tzv. superhrubá mzda, což je v tomto případě dílčí základ daně ze závislé činnosti. Tento příjem nelze snižovat o žádné výdaje a ani o daňovou ztrátu z předchozích let. Příjmy z podnikání a z pronájmu se snižují o výdaje na dosažení, zajištění a udržení příjmů. U těchto dvou dílčích základů daně je možnost dostat se na záporný rozdíl mezi příjmy a výdaji a tím vznikne daňová ztráta, která je využitelná jako nestandardní daňový odpočet v následujících pěti zdaňovacích obdobích. U příjmů z kapitálového majetku se DZD

²⁷ § 6-10 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

o žádné výdaje nesnižuje a zároveň se ani nezvyšuje o jiné částky. Ostatní příjmy se snižují o výdaje na dosažení daného druhu příjmu.

Odpočty

Odpočty velmi výrazně plní stimulační funkci, a zároveň jsou jedním z nejvýznamnějších prvků konstrukce daně, které ovlivňují daňovou povinnost poplatníka. V současné době ČR využívá pouze nestandardní odpočty. Od zavedení daňového systému v roce 1993 uplynulo již více než 20 let a je zřejmé, že se daňový systém se dále vyvíjí. Daň z příjmů fyzických osob prochází pravidelnými změnami. Ke změnám daňové legislativy došlo od roku 1993 ve stovkách případů, ne vždy však šlo o výrazné změny.²⁸

Významným konstrukčním prvkem této daně v České republice byly do roku 2006 standardní odpočty od základu daně, jejichž vývoj je zachycen v následující tabulce.

Tabulka 2: Přehled standardních odpočtů do roku 2006

Odpočty	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999 a 2000	2001 až 2003	2004 až 2006
Základní	20400	21600	24000	26400	28000	32040	34920	38040	38040
Částečná invalidita	6000	6000	6000	6000	6000	6000	6540	7140	7140
Plná invalidita	12000	12000	12000	12000	12000	12000	13080	14280	14280
Držitel průkazu ZTP/P	36000	36000	36000	36000	42000	42000	45780	50040	50040
Student	-	6000	6000	6000	9600	9600	10464	11400	11400
Nezletilé dítě	9000	10800	12000	13200	14400	18000	21600	23520	25560 ²⁹
Manžel(ka)	12000	12000	12000	12000	16800	18240	19884	21720	21720

Zdroj: zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů v pozdějších zněních 1993-2006 a Vančurová A., *Zdanění osobních příjmů (2013)*

Jak je zřejmé z tabulky, největší nárůst od roku 1993 zaznamenal odpočet na nezletilé dítě a základní odpočet na poplatníka. Od roku 2005 byly částečně nahrazeny standardní odpočty slevami na dani. Jako první z těchto odpočtů byl zrušen odpočet na dítě, který byl nahrazen daňovým zvýhodněním na dítě. V současné době nejde pouze o slevu na dani, ale při splnění zákonných podmínek se jedná o daňový bonus.

²⁸ VANČUROVÁ, A., *Zdanění osobních příjmů*

²⁹ Platné pouze do roku 2005.

Nestandardní odpočty

Nestandardní odpočty jsou preferované výdaje, které si poplatník může sám regulovat. Jedná se o odpočty, které se odečítají od základu daně a jejich výše se odvíjí od prokazaného výdaje. Tyto odpočty mají po většinou motivovat poplatníky k určitému jednání, o kterém si autority myslí, že je žádoucí. Využívají se zde jak maximální, tak i minimální limity, kdy lze odpočet uplatnit. Maximální odpočet v pevné částce se používá především proto, aby daň plnila svou redistribuční funkci. Maximální relativní odpočet má naopak odrážet obavy státu o příliš vysoké snížení daňové povinnosti poplatníky a tím také snížení výnosu daně, který plyne do veřejných rozpočtů. V následující tabulce lze vidět vývoj daňových odpočtů v čase od roku 1993. Mezi historicky nejstarší odpočty patří dary na veřejně prospěšné účely a daňové ztráty, které se využívá dodnes. Nejnovější odčitatelnou položkou od základu daně jsou výdaje na zkoušky ověřující další vzdělání.

Tabulka 3: Vývoj nestandardních odpočtů dle potřeb zájmových skupin

1993 - 1997	1998	1999 - 2000	2001 - 2004	2005 - 2007	2008	2009 - 2012
Dary						
Daňová ztráta						
Reinvestiční odpočet						
Úroky z úvěrů na bytové potřeby						
Příspěvky na penzijní připojištění						
Pojistné životního pojištění						
				Část výdajů na výchovu učňů		
					Členské příspěvky odborům	
					Projekty výzkumu a vývoje	
						Výdaje na zkoušky

Zdroj: zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů v pozdějších zněních 1993-2006 a Vančurová A., Zdanění osobních příjmů (2013)

Daňové odpočty působí na daň degresivně. Poplatník má možnost ovlivnit svojí daňovou povinnost právě pomocí těchto odpočtů. Je to prvek, o kterém rozhoduje on sám a proto má zde výhodu subjekt s vyššími příjmy, který může logicky využít více odpočtů. Poplatník s nižšími příjmy musí nejdříve uspokojit své základní potřeby a poté má prostor přemýšlet, zda zbudou prostředky na penzijní připojištění či dary na veřejně prospěšné

účely. Toto degresivní působení je tedy nežádoucí, tato daň má totiž za úkol plnit redistribuční funkci a vyrovnávat výkyvy v rovnosti příjmů. To by mělo znamenat bohatým brát a chudým dávat, což tento degresivní vliv nespĺňuje.

Podle současné legislativy se za daňové úlevy ve formě odčitatelných položek od základu daně považují (pro rok 2013):

- **Úroky z úvěrů na bytové potřeby**
 - Z pohledu státu se jedná především o součást státní bytové politiky. Musí se jednat o úvěr ze stavebního spoření nebo hypoteční úvěr. Tyto úroky musí být poplatníkem skutečně uhrazeny a musí splňovat další podmínky v zákoně uvedené, např. byt či dům musí sloužit k trvalému bydlení poplatníka nebo jeho příbuzným. Úhrnná částka úroků, o které se snižuje základ daně podle § 15 zákona o daních z příjmů ze všech úvěrů poplatníků v téže společně hospodařící domácnosti, nesmí překročit 300 000 Kč.³⁰
- **Dary na veřejně prospěšné účely**
 - Jedná se o dary poskytnuté především neziskovým organizacím, veřejným vysokým školám, ale také dar ve formě darování krve.
 - Pro uplatnění odpočtu musí být dar v minimální výši 1 000 Kč a v úhrnu lze maximálně odečíst nejvýše 15 % ze základu daně. „*Jako bezúplatné plnění dar na zdravotnické účely se hodnota jednoho odběru krve bezpříspěvkového dárce oceňuje částkou 2 000 Kč a hodnota odběru orgánu od žijícího dárce se oceňuje částkou 20 000 Kč.*“³¹
- **Příspěvky na penzijní připojištění**
 - Tento odpočet se vztahuje pouze na příspěvky, které jsou hrazené samotným poplatníkem a jejichž maximální výše je 12 000 Kč. Možný odpočet je zaplacené pojistné snižené o 12 000 Kč za zdaňovací období. Aby tedy poplatník maximalizoval svůj užitek z odpočtu, musel by na příspěvkách zaplatit 24 000 Kč.

³⁰ § 15 odst. 4 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

³¹ § 15 odst. 1 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

- **Pojistné na soukromé životní pojištění a na penzijní pojištění**
 - U tohoto pojistného musí být splněny tyto podmínky: výplata pojištění musí být sjednána nejdříve v roce, kdy poplatník dovrší 60 let a zároveň k výplatě nemůže dojít dříve než po 60 měsících od uzavření smlouvy o pojištění. Maximální výše odpočtu je 12 000 Kč.
- **Zaplacené členské příspěvky člena odborové organizace**
 - Ze základu daně lze odečíst 1,5 % ze zdanitelných příjmů, maximálně však do výše 3 000 Kč.
- **Úhrady za zkoušky ověřující výsledky dalšího vzdělávání**
 - Nejvýše si poplatník může uplatnit 10 000 Kč. U poplatníka, který je osobou se zdravotním postižením, lze za zdaňovací období odečíst až 13 000 Kč, a u poplatníka, který je osobou s těžším zdravotním postižením až 15 000 Kč.
- **Daňová ztráta**
 - Vzniklá daňová ztráta lze uplatnit v následujících pěti zdaňovacích obdobích. Tento odpočet může vzniknout pouze zápornou hodnotou v dílčím základu daně z podnikání a z pronájmu.
- **Výdaje na výzkum a vývoj**
 - Od roku 2005 byl zaveden nový odpočet, a to odpočet na realizaci projektů výzkumu a vývoje. Podmínkou je, že náklady musí být také daňově uznatelné a nesmí na ně být poskytnuta podpora z veřejných zdrojů. Problematické je samotné vymezení projektu výzkumu a vývoje a specifikace toho, jaké výdaje lze do jeho kalkulace zahrnout.³²

Paušální výdaje

Pokud je pro poplatníka příliš nákladné prokazovat výdaje na dosažení, zajištění a udržení příjmů ve skutečné výši, může si práci usnadnit a uplatňovat výdaje paušálem z příjmů. Jeho povinností je v té chvíli vést pouze evidenci příjmů, pohledávek a majetku. Tato výhoda je určena fyzickým osobám. Jelikož takto uplatňované výdaje nahrazují všechny náklady, které se považují za výdaje související s dosaženými příjmy již nelze nic nad

³² VANČUROVÁ, A., *Zdanění osobních příjmů*

tento paušál uplatnit. Nelze uplatnit ani výdaje na pohonné hmoty nebo odpisy. Od roku 2005 byly sazby paušálních výdajů až výrazně zvýšeny, jak je vidět z následující tabulky.³³

Tabulka 4: Vývoj paušálních výdajů od roku 2004

Druh příjmu	2004	2005	2009	2010	2013
příjmy ze zemědělské výroby	50 %	80 %	80 %	80 %	80 %
příjmy z řemeslných živností	25 %	60 %	80 %	80 %	80 %
příjmy z ostatních živností	25 %	50 %	60 %	60 %	60 %
příjmy z jiného podnikání a z nezávislého povolání	25 %	40 %	60 %	40 %	40 %
příjmy z převodu a využití práv	30 %	40 %	60 %	40 %	40 %
příjmy z pronájmu					30 %

Zdroj: Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů v pozdějších zněních 1993-2006 a Vančurová A., Zdanění osobních příjmů (2013)

Sazba daně

Sazba daně je lineární ve výši 15 %. Podle § 16 zákona z příjmů je od roku 2013 dočasně zavedeno tzv. solidární zvýšení daně. Solidární zvýšení daně činí 7 % z kladného rozdílu mezi sumou dílčích základů daně ze závislé (§ 6 ZDP) a nezávislé činnosti (§ 7 ZDP)³⁴ a 48násobkem průměrné mzdy³⁵ podle zákona upravujícího pojistné na sociální zabezpečení a vyhlášky stanovující PM pro rok 2013.³⁶

Slevy na dani

Dalším konstrukčním prvkem jsou slevy na dani. Do roku 2006 snižovaly základ daně jako odpočty. V současné době se odečítají od základní částky daně.³⁷ Tyto slevy mají sociální charakter a umožňují optimalizovat přerozdělování důchodů. Cílem slev na dani je zohlednit jak sociální postavení poplatníka, tak jeho rodiny.³⁸ Standardní slevy na dani se zatím zvyšovaly jen jednou, ale zásadně. Vývoj je opět shrnut v tabulce.

³³ VANČUROVÁ, A., Zdanění osobních příjmů

³⁴ § 16 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

³⁵ Průměrná mzda pro rok 2013 činí 25 884 Kč (25 093 x 1,0315).

³⁶ § 1 vyhlášky č. 324/2012 Sb., o výši všeobecného vyměřovacího základu pro rok 2011

³⁷ VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L., Daňový systém ČR 2012, s. 205

³⁸ Tamtéž, s. 206

Tabulka 5: Standardní slevy na dani v České republice od roku 2007

Sleva za rok na (v Kč):	2007	2008	2010	2011	2012 a 2013
Základní slevy na poplatníka	7200	24 840	24 840	23 640	24 840
Druhého z manželů bez příjmů	4 200	24 840	24 840	24 840	24 840
Držitel ZTP/P	8 400	49 680	49 680	49 680	49 680
Na částečnou invaliditu	1 500	2 520	2 520	2 520	2 520
Na plnou invaliditu	3 000	5 040	5 040	5 040	5 040
Držitele průkazu ZTP/P	9 600	16 140	16 140	16 140	16 140
Studujícího	2 400	4 020	4 020	4 020	4 020
Daňové zvýhodnění na dítě (dítě ZTP/P)	6 000 12 000	10 680 21 360	11 604 23 208	11 604 23 208	13 404 26 808

Zdroj: zákon 586/92 Sb., o daních z příjmů ve znění platném pro období 2007-2013

Slevy lze shrnout do dvou skupin. V první skupině se nacházejí slevy, které poplatník uplatňuje na svou osobu:

- **Základní sleva na osobu poplatníka**
 - Tuto slevu může uplatnit každý poplatník. Zaměstnanec ji může uplatnit pouze u jednoho zaměstnavatele, kde má podepsané „Prohlášení poplatníka daně z příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků“.
- **Na invaliditu a držitel průkazu ZTP/P**
 - Sleva je diferencovaná podle stupně invalidity poplatníka.
- **Na studenta**
 - Student se musí soustavně připravovat na budoucí povolání a nesmí mu být více než 26 let. U doktorského studia se věk prodlužuje na 28 let.

Ve druhé skupině jsou slevy, které se uplatňují na vyživované osoby:

- **Na vyživovanou manželku (manžela)**
 - Manžel(ka) musí žít s poplatníkem ve společné domácnosti a její vlastní příjem nesmí přesahovat 68 000 Kč. V případě, že je manžel(ka) držitel(ka) průkazu ZTP/P zvyšuje se sleva na dvojnásobek. Vlastním příjmem manžela(ky) nejsou například dávky státní sociální podpory, dávky pěstounské péče s výjimkou odměny pěstouna, dávky osobám se zdravotním postižením, dávky pomoci v hmotné nouzi, příspěvek na péči,

sociální služby, příspěvky na penzijní připojištění se státním příspěvkem atd.

- Tato sleva se nedá použít u měsíčního zdanění příjmů. Během roku není jisté, jak vysoký bude vlastní příjem manžela(ky), a proto se sleva uplatní až při ročním zúčtování daně.

- **Na nezaopatřené dítě**

- Tzv. daňové zvýhodnění na dítě. Tuto slevu může využít pouze jeden z rodičů nebo členů domácnosti, ve které dítě žije. Dítětem je v tomto případě nezaopatřené dítě do 26 let věku, které nepobírá invalidní důchod 3. stupně a také se soustavně připravuje na budoucí povolání. Výše slevy se zvyšuje na dvojnásobek, pokud je dítě držitelem průkazu ZTP/P. Sleva se uplatňuje měsíčně za každý měsíc, kdy byly splněny všechny podmínky.
- Jediná tato sleva umožňuje dostat se na tzv. negativní daň. Jedná se o tzv. daňový bonus, tj. když rozdíl vypočtené daně snížené o všechny slevy a následně snížené o daňové zvýhodnění se dostane na zápornou hodnotu. Tento transfer od daňové správy se poplatníkovi vrací na žádost při splnění podmínek stanovených v zákoně.
- Daňový bonus může činit maximálně 60 300 Kč ročně.³⁹

Standardní slevy byly zavedeny především pro zajištění progresivity ve zdanění po zrušení progresivních sazeb daně.⁴⁰

3.3 Vymezení daňových úlev ve vybraných zemích OECD

Jednotlivé daňové systémy a státy byly vybrány podle porovnání k ekonomické a daňové situaci v ČR. Mezi základní kritéria výběru patří vyspělost státu (HDP), míra zdanění a zároveň výše odvodů sociálního pojištění ve vztahu k HDP. Daňové úlevy jsou spjaty s pojmy jako daňová spravedlnost nebo platební schopnost a velmi úzce se pojí i se sociálním zabezpečením. Neboť pojem sociální zabezpečení má velmi blízko k definici daně. V některých aspektech svého charakteru se dá za daň také považovat. Mezi vybrané

³⁹ Tamtéž, s. 205-210

⁴⁰ VANČUROVÁ, A., *Zdanění osobních příjmů*

státy patří Belgie, Nizozemí, Rakousko, Lucembursko a Česká republika. Rozhodujícím kritériem pro výběr těchto států byla především vyspělost státu a podobnost sociálního smýšlení daňových systémů.

3.3.1 Daň z příjmů fyzických osob v Belgii

V Belgii je podobně jako v ČR využíván princip platební schopnosti a schopnost redistribuce je snižována množstvím odpočtů a slev na dani. I v tomto státě je DPFO jednou z nejkomplicovanějších daní a zároveň je míra zdanění jednou z nejvyšších v Evropě.⁴¹

V Belgii je za daňového rezidenta považován jednotlivec, který má ve státě své bydliště nebo centrum svých ekonomických zájmů, dále jednotlivec, který je registrovaný v občanském rejstříku a vdané (resp. ženaté) osoby. Daňový rezident podléhá dani svými celosvětovými příjmy. Zdanitelné příjmy jsou souhrnem čtyř kategorií příjmů – příjem z nemovitého majetku, z movitého majetku včetně dividend či úroků, příjem ze zaměstnání či podnikání, důchodový příjem a ostatní příjem. Tyto vyjmenované příjmy lze dále upravovat a snižovat o různé druhy nákladů, a to i příjmy ze zaměstnání, což je velký rozdíl oproti českému daňovému systému. Existuje zde také uplatňování nákladů dvojím způsobem a to buď ve skutečné výši či paušálem.⁴²

Příjem ze zaměstnání

Tento příjem představuje podobně jako v ČR nejširší skupinu příjmů, jako jsou:

- mzdy a platy zaměstnanců
- odměny ředitelů společností
- zisk ze zemědělství, průmyslu a komerčních aktivit
- zisky ze svobodných povolání
- zisky a výnosy z dřívějších odborných činností

⁴¹ ŠIROKÝ, J., *Daně v Evropské unii*, s. 177

⁴² Tamtéž, s. 179

- náhrady příjmů jako penze, předčasné důchody, dávky v nezaměstnanosti, nemocenské dávky atd.⁴³

Tento hrubý příjem poplatníka se snižuje o sociální zabezpečení, náklady ve skutečné výši nebo paušálem, příjmy vyňaté z předmětu daně a ztráty. Poplatníci, kteří mají příjmy ze svobodných povolání mohou své příjmy převést na manžela(ku), který jim při výkonu povolání pomáhá.

Úprava základu daně

Mezi vyňaté příjmy, resp. sociální transfery, patří přídavky na dítě, mateřská, podpora při adopci a nemocenská, která podléhá poplatku Ministerstva financí. Dílčí základ daně ze zaměstnaneckých příjmů lze upravovat a snižovat dvěma způsoby – buď odečítání nákladů ve skutečné výši, nebo uplatňování paušálu. Ovšem musí jít o náklady vynaložené na dosažení a udržení příjmů. Jedním z takových odpočtů jsou například náklady na dopravu. V případě, kdy zaměstnanec používá své soukromé vozidlo, má nárok na odpočet ve výši 0,15⁴⁴ EUR na kilometr.

Dalšími náklady, které poplatník může uplatnit v jejich skutečné výši, jsou:

- náklady vztahující se k nemovitosti pro podnikatelskou činnost a další profesionální služby (náklady na právníka, lékaře, na prostory obchodu),
- zprostředkovatelské náklady, provize, náklady na školení,
- dodatečné příspěvky na pojištění související s pracovní neschopností,
- osobní náklady,
- odměny pro pomáhající osobu za určitých podmínek,
- odpisy majetku, který slouží k podnikatelské činnosti,
- poplatky a daně, které nemusí přímo souviset s příjmem,
- úroky z půjček vztahujících se k podnikatelské činnosti.

⁴³ FEDERAL PUBLIC SERVICE FINANCE. Tax Survey. In: *Federal Public Service Finance-Belgium* [online]. 2014 [cit. 2014-11-18]. Dostupné z: http://docufin.fgov.be/intersalgen/thema/publicaties/memento/pdf/TS2014_V01_entire.pdf

⁴⁴ OECD, *Taxing Wages Belgium*, s. 210

V případě, kdy poplatník uplatňuje skutečné náklady, nelze od základu daně odečíst soukromé náklady, pokuty a penále, náklady přesahující profesionální náklady o nepřiměřenou částku, náklady na oděvy, mimo speciálních profesionálních oděvů, 31 % nákladů v restauračních zařízeních, 50 % obchodních darů a nákladů na zábavu, náklady na cestování nesouvisející s dopravou do zaměstnání.⁴⁵ U některých příjmů může poplatník ze zákona využít výdaje stanovené paušální částkou a tím nahradí skutečné výdaje (podobně jako v České republice), pokud jsou nižší. Základem pro výpočet paušálních výdajů jsou hrubé příjmy snížené o příspěvky na sociální zabezpečení. Pro zaměstnance na manažerských (resp. ředitelských) pozicích je paušální výdaj stanoven ve výši 3 % ze základu daně a to maximálně do výše 2 340 EUR pro příjmy v roce 2013. Pro personál pomáhající v domácnosti platí odpočet 5 % a maximálně 3 790 EUR. Výdaje v paušální výši lze odečíst od základu, pokud se poplatník rozhodne neuplatňovat výdaje paušálem (a to i od příjmu zaměstnaneckého), přičemž maximální odpočet výdajů je 3 900 EUR. Paušální odpočet je odstupňován relativně podle výše příjmu poplatníka (viz Tabulka č. 6).⁴⁶

Tabulka 6: Paušální výdaje v Belgii

Příjem v EUR pro rok 2013 - 2014	Odpočet (v %)
Do 5 650	28,7
5 650 – 11 220	10,0
11 220 – 18 670	5,0
Nad 18 670	3,0

Zdroj: Taxing wages Belgium 2014

Z takto sníženého základu daně (resp. zisku) lze dále odečítat náklady na zaměstnance v oddělení vývoje a rozvoje technologií, pomocné pracovníky v malých a středních podnicích a investiční odpočty.⁴⁷ V případě, že poplatníkovi vznikne ztráta z podnikání v běžném zdaňovacím období, může ztrátu započíst oproti zisku stejného zdaňovacího

⁴⁵ FEDERAL PUBLIC SERVICE FINANCE, Tax Survey

⁴⁶ FEDERALE OVERHEIDSDIENST FINANCIËN. Worldwide personal tax guide 2013 – 2014: Belgium. In: Federale Overheidsdienst Financiën [online]. [cit. 2014-11-18]. Dostupné z: http://www.expat.hsbc.com/1/PA_ES_Content_Mgmt/content/hsbc_expats/pdf/en/global_tax_navigator/belgium.pdf

⁴⁷ FEDERAL PUBLIC SERVICE FINANCE, Tax Survey

období v rámci jiné činnosti. Ztráty se odečítají z agregovaného základu daně (základ všech druhů příjmů). Pokud ztráta vznikne již v minulém období, lze uplatnit v běžném zdaňovacím období bez omezení.

Snižovat základ daně lze i o spolupráci manžela pomáhajícího při podnikatelské činnosti. Poplatník tedy může část svých příjmů přerozdělit na partnera. Toto platí pouze pro poplatníky, jejichž příjem převýšil 12 740 EUR z podnikatelské činnosti (již sníženého o náklady a ztrátu). Dále lze využít i nízkého příjmu manžela jako určitý typ výhody. V případě, že příjem jednoho z manželů nepřesáhl 30 % celkového společného příjmu obou manželů. Celková částka, která může být přerozdělena, je 30 % z celkového čistého příjmu sníženého o vlastní příjem manžela, který koeficient uplatňuje, ale nesmí přesáhnout 9 810 EUR. Mezi manžely lze takto uplatnit i ztrátu z činnosti, která může být odečtena od příjmu druhého partnera. Ovšem za podmínky, že ztráta nepřesáhne příjem manžela, který ztrátu uplatňuje.

Odčitatelné položky od základu daně

Náklady, které lze využít jako odpočet od základu daně. Tyto odpočty lze rozdělit do čtyř kategorií a to odpočty, které se týkají investic do nemovitostí, odpočty týkající se životního prostředí, ostatní výdaje odečitatelné na státní úrovni a regionální daňové úlevy.

Daňové zvýhodnění mají čtyři formy uplatnění:

- odpočet od celkového příjmu
- sleva na dani vypočtená mezní daňovou sazbou
- sleva na dani vypočtená paušální sazbou (45 % pro dary a výdaje spojené s péčí o děti a 30 % pro výdaje na pracovníky v domácnosti a opravy památek)

Některé náklady, které nejsou uznatelné, byly převedeny na daňové úlevy. Jedná se o dary, náklady spojené s péčí o dítě, náklady na pracovníky v domácnosti (resp. služebnictvo) a náklady související s údržbou a obnovou památek.

Náklady související s dlouhodobými úsporami a investicemi do nemovitostí

Mezi tento typ dlouhodobých spoření se dají zahrnout splátky hypotečních úvěrů a úrokových plateb, osobní příspěvky v rámci programů skupinových pojištění, životní pojištění nebo platby na důchodové spoření. Odčitatelnou položkou jsou podobně jako v České republice náklady z hypoték (jistiny i úroky). Takový úvěr musí být uzavřen po 1. 1. 2005 a v délce nejméně 10 let. Další podmínkou je, že dům musí být jedinou obytnou nemovitostí poplatníka v roce uzavření úvěru. Poplatník si může odečíst maximálně 3 010 EUR (pro rok 2013 to bylo 2 930 EUR) prvních 10 let a v následujících letech 2 260 EUR (pro rok 2013 to bylo 2 200 EUR)⁴⁸. Tento odpočet lze ještě zvýšit o 80 EUR (pro rok 2013 to bylo 70 EUR) v případě, kdy má poplatník v péči 3 nezletilé děti k 1. 1. následujícího období po roce schválení hypotečního úvěru.

Dále lze snížit základ daně o pojistné na životní pojištění za určitých podmínek až o 30 %. Pro rok 2013 je stanoven maximální limit 940 EUR. Na rozdíl od vládou podaných návrhů, není stanovena minimální částka. Podmínkou pro tento odpočet je trvalý pobyt v Belgii nebo jiném členském státě EU, dosažený věk od 18 do 65 let a další smluvní podmínky. Další odčitatelnou položkou od základu daně je například 80 % výživného (resp. alimentů), které poplatník platí ze zákona. Také 80 % výdajů na péči o děti do tří let, 50 % mezd vyplácených personálu v domácnosti a poskytnuté dary při splnění podmínek daných zákonem (například charitativní příspěvky do kvalifikačních charit).

Dary jsou odčitatelné ve výši 45 %. Pokud jsou poskytnuty vybraným společností a činí alespoň 40 EUR vůči jedné dobročinné společnosti, odpočet nesmí přesáhnout 10 % celkového příjmu, u jednotlivce 365 950 EUR. Dalším odpočtem jsou prokazatelné výdaje spojené s péčí o dítě žijící s poplatníkem ve společné domácnosti.⁴⁹ Odpočitatelnou položkou jsou také náklady na péči o dítě do 12 let (omezeno je výši 11,20 EUR na den – 45 %).

⁴⁸ FEDERAL PUBLIC SERVICE FINANCE, Tax Survey

⁴⁹ FEDERALE OVERHEIDSDIENST FINANCIËN, Worldwide personal tax guide 2013 – 2014: Belgium

Stanovení daňové povinnosti

Po odečtení pojistného na sociální zabezpečení, všech odpočtů a slev na dani je stanoven agregovaný základ daně. Z tohoto základu se pomocí sazby vypočte daň. K výpočtu se použijí progresivní sazby daně uvedené v tabulce níže.

Tabulka 7: Sazby daně z příjmu fyzických osob (2013)

Dolní hranice	Horní hranice	Sazba daně (v %)
0	8 590	25
8 590	12 220	30
12 220	20 370	40
20 370	37 330	45
37 330	+	50

Zdroj: *Taxing wages Belgium 2014*

Princip výpočtu

Před vypočtením daně lze ještě po splnění podmínek odečíst standardní odpočty na vyživované osoby, odpočet za náhrady příjmů a za platby přesčasů. Standardní odpočty mohou poplatníci uplatnit pouze při splnění zákonem daných podmínek, většinou zohledňují sociální postavení poplatníka. K těmto odpočtům patří odpočet na poplatníka, závislou osobu nebo dítě a zvláštní rodinné situace.

Od základu daně lze v první řadě odečíst osvobozené příjmy poplatníka a jeho manžela. Základní nezdanitelnou částkou lze odečíst ve výši 7 270 EUR⁵⁰. Tento odpočet je platný pro poplatníka i pro jeho partnera (zvýšená částka 8 060 EUR pro samoživitele a invalidy). Poplatník nesmí přesáhnout příjem ve výši 25 990 EUR za zdaňovací období, aby byl odpočet uplatnitelný v plné výši. Po přesáhnutí této hranice je odpočet roven 6 990 EUR. Dalším standardním odpočtem jsou výdaje na péči o závislé nezaopatřené děti a další závislé osoby žijící s poplatníkem v jedné domácnosti (resp. musí být členy rodiny k 1. 1. za dané zdaňovací období).

⁵⁰ OECD, *Taxing Wages Belgium*, s. 211

Tabulka 8: Standardní odpočet na péči o dítě v Belgii

Počet dětí	EUR
1	1 490
2	3 820
3	8 570
4	13 860
Každé další dítě	5 290

Zdroj: *Taxing wages Belgium 2014*

Pro účely odpočtu na děti se považuje postižené nezaopatřené dítě za děti dvě. Pro dítě mladší tří let lze požádat o zvýšení osvobození o 540 EUR.

Další odpočty se týkají zvláštních životních situací. Odpočet na péči o závislou dospělou osobu, postiženou závislou osobu a pro samoživitele se závislým dítětem je 1 440 EUR. Dále odpočet na péči o příbuzného staršího 65 let je ve výši 2 890 EUR. Pro zjištění celkové daňové povinnosti poplatníka, včetně státní části, se vypočtená daň zvýší o daň ze samostatných základů daně, sníží se o srážkovou daň, zvýší se o nezpůsobilé nebo nedostatečné zálohy na daň a sníží se o bonusy ze zálohových plateb. Vypočtená daň se o žádné slevy již nesnižuje. Naopak se zvyšuje o municipální přírážku, pokud poplatník této přírážce podléhá, a ta může stanovena až do výše 9 %. Tzv. municipální daň se počítá z vypočtené daňové povinnosti.⁵¹

3.3.2 Daň z příjmu fyzických osob v Nizozemí

Daňový systém v Nizozemí je oproti ČR charakteristický svou srozumitelností. Nizozemské království je vyspělá země s efektivním sociálním systémem. Je jedním ze zakládajících členů Evropské unie a oficiálním platidlem je Euro. Nizozemí je jednou z nejbohatších ekonomik na světě a řadí se mezi 20 nejvyspělejší země světa. Daňový systém se řadí mezi standardní daňové systémy založené na přímých důchodových daních, majetkových daních včetně převodových, dani z přidané hodnoty a sociálním pojištění, jehož podstatná část je zahrnuta do osobní důchodové daně. Mezi firemní a důchodovou daní existuje klasický přístup ke zdanění, který znamená, že daň ze zisku je zdaněna

⁵¹ OECD, *Taxing Wages Belgium*, s. 211

a vyplacena je dividenda až po zdanění. Tato dividenda se daní v rukou příjemců (akcionářů). Stejně jako v ČR dochází ke dvojímu zdanění.⁵²

Daň z příjmu fyzických osob

Dani z příjmů fyzických osob podléhají podobně jako v ČR dvě skupiny subjektů a to daňoví rezidenti a nerezidenti. Rezidenti podléhají nizozemské dani z příjmu svými celosvětovými příjmy. Jedná se o subjekty, které mají na území Nizozemska trvalé bydliště nebo se zde obvykle zdržují (více než 183 dní v kalendářním roce). Příjmy nerezidentů podléhají zdanění pouze, pokud plynou ze zdrojů v Nizozemí. Nerezident si může dobrovolně zvolit, zda chce být zdaňován jako rezident. Neexistuje zde společné zdanění manželů.⁵³ Zdanitelný příjem se rozděluje do tří kategorií, tedy dílčích daňových základů:

- **Kategorie 1 (tzv. Box I) – Příjmy ze zaměstnání a vlastnictví bydlení:**
 - příjem ze současného a minulého zaměstnání
 - příjem z podnikání a jiných aktivit,
 - pravidelné platby a důchody z pojistných institucí
 - pravidelné dávky od státu (např. starobní důchod, nemocenské dávky)
 - příjem z použití podnikového auta pro soukromé účely (pokud zaměstnanec používá firemní vozidlo pro soukromé účely, jedná se o zdanitelný příjem zaměstnance)
 - příjem z hodnoty vlastního bydlení⁵⁴
- **Kategorie 2 (tzv. Box II) – Příjmy z držby podstatného akciového podílu na společnosti**
 - příjmy z dividend, úroků nebo jiné kapitálové příjmy z podstatných účastí
 - příjmy z prodeje podstatných účastí
- **Kategorie 3 (tzv. Box III) – Příjem z úspor a investic**
 - úspory
 - příjem z hodnoty dalších nemovitostí

⁵² ŠIROKÝ, Jan. *Daně v Evropské unii*, s. 257

⁵³ Tamtéž, s. 258

⁵⁴ BELASTINGDIENST: Inkomstenbelasting. [online]. [cit. 2014-11-25]. Dostupné z: <http://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/prive/inkomstenbelasting/inkomstenbelasting>

- příjmy z pojištění nespádající do první kategorie

Příjmy manželů a manželek jsou zdaňovány samostatně. Zahrnují příjmy z podnikání, zaměstnání, starobního důchodu nebo z dávek sociálního zabezpečení. Každá z těchto kategorií je zdaňována samostatně. Pokud poplatník dosáhne v jednom z dílčích základů daně ztráty, nelze ji započíst oproti zisku z jiného dílčího základu daně. Příjem, který není zákonem ošetřen a nespadá ani do jedné ze tří kategorií, je od daně osvobozen. Od dílčích základů daně z prvních dvou kategorií lze odečíst výdaje na dosažení a udržení příjmu.⁵⁵ U příjmů z úspor a investic se výdaje posuzují jako závazky odečitatelné od zdanitelného základu daně (většinou lze odečíst pouze do určitého limitu). Pro samoživitele poskytuje stát slevu ve výši 947 EUR.⁵⁶

Odpočty od základu daně

Pro každou kategorii příjmů a jednotlivé příjmy spadající do dané kategorie lze uplatnit určitý typ výdaje. Od příjmů ze současného a minulého zaměstnání lze odečíst výdaje vynaložené na cestu do práce. U příjmů z podnikání lze uplatnit výdaje vynaložené v souvislosti se samotným podnikáním. U příjmů z ceny vlastního bydlení lze uplatnit zaplacené úroky z úvěru na bydlení a u plateb a důchodů z pojistných institucí lze odečíst zaplacené pojistné. V druhé kategorii u příjmů z podstatných účastí si poplatník může odečíst výdaj na pořízení těchto cenných papírů.⁵⁷ Základ daně pro každou kategorii se vypočítá jako součet všech příjmů snížený o daňově uznatelné výdaje. Po těchto úpravách vzniknou tři dílčí základy daně. Před násobením dílčích základů daně a příslušných sazeb pro určitá daňová pásma lze tyto DDZ snížit o další odpočty. Tyto odpočty lze použít pro všechny kategorie příjmů, ale v daném pořadí.

Každý poplatník může využít osobní odpočty u první kategorie příjmů:⁵⁸

- pevná částka zaplacená jako výživné na děti
- léčebné výdaje – spojené s nemocí nebo zdravotním postižením

⁵⁵ ŠIROKÝ, Jan. *Daně v Evropské unii*, s. 259

⁵⁶ OECD, *Taxing Wages Netherlands*, s. 414

⁵⁷ BELASTINGDIENST, *Inkomstenbelasting*

⁵⁸ ŠIROKÝ, Jan. *Daně v Evropské unii*, s. 259

- příjem nižší než 7 457 EUR – lze uplatnit pouze část výdajů, která překročí tuto minimální hranici ve výši 125 EUR
 - příjem v rozmezí 7 457 – 39 618 EUR - pro jednotlivce je hranice 1,65 %
 - příjem vyšší než 39 618 EUR odpočet s hranicí 653 EUR + 5,75 % z částky přesahující 39 618 EUR
 - pro poplatníky, kteří mají partnera se spodní hranice příjmů, zvyšuje na 14 914 EUR a je minimální limit na výši 250 EUR
- výdaje na další vzdělání, které souvisí s profesí poplatníka
 - dary poskytnuté náboženským, charitativním a kulturním institucím (min. 60 EUR nebo 1 % zdanitelného příjmu, max. lze odečíst 10% ze zdanitelného příjmu)
 - výdaje na opravu domů označených jako kulturní památka v zemi
 - výdaje na dítě mladší 30 let, které si prokazatelně nemůže vydělat na základní životní potřeby

Sazby daně

Sazby jsou progresivní pro každý box zvlášť. Pro první kategorii se pohybují mezi 33,1 až 52 % a mají 4 daňová pásma. Součástí sazeb v prvním a druhém daňovém pásmu je sazba 31,15 %, která je určena pro příspěvky na národní sociální pojištění. U třetího a čtvrtého pásma již sociální pojištění zahrnuto není. U osob starších 64 let jsou sazby u prvního a druhého pásma sníženy na 15,6 a 24,10 % a zahrnují národní sociální pojištění 13,25 %.

Tabulka 9: Sazby pro rok 2013 v Nizozemí (EUR)

Od	Do	Sazba celkem v %	Sazba sociálního pojištění	Sazba daně
0	18 945	33,10	31,15	1,95
18 945	33 863	41,95	31,15	10,80
33 863	56 491	42	0	42
56 491	+	52	0	52

Zdroj: *Taxing wages Netherlands 2014*

Pro druhou kategorii je sazba daně paušální ve výši 25 %. A pro třetí kategorii se také zdaňují jednotnou sazbou ve výši 30 %.⁵⁹

⁵⁹ OECD, *Taxing Wages Netherlands*, s. 415

Slevy na dani

Celková daňová povinnost je součet všech tří dílčích daní z jednotlivých kategorií. Slevy se odvíjí od osobní situace a věku poplatníka. Slevy na dani lze použít ve všech třech kategoriích příjmů. Základní sleva na poplatníka je 2 001 EUR (pro starobní důchodce starší 65 let sleva činí 1 034 EUR). V případě partnera, který má nízký příjem, je možné uplatnit slevu, která je závislá na stáří partnera a zároveň na počtu dětí. Tato sleva se odvíjí od základní slevy na poplatníka.

Tabulka 10: Sleva na vyživovaného partnera v Nizozemí

Narození partnera	Snížení základní slevy (v %)	Sleva v EUR
Před rokem 1963	-	-
1963 - 1971	26,67	1 448
Po roce 1972	33,33	1 335

Zdroj: *Belastingdienst*

Poplatník, který se narodil v roce 1949 - 1952 a je výdělečně činný, má nárok na tzv. pracovní bonus. Tento bonus je odstupňován dle výše příjmu, tj. 0 – 1 100 EUR. Tato maximální výše se zvyšuje v případě poplatníka s vyšším příjmem než 33 326 EUR. Pokud má poplatník jeden ze tří následujících příjmů, může si uplatnit ještě tzv. work credit. Jedná se o slevu, na kterou má nárok ten, kdo pobírá buď mzdu a plat, nebo má příjem z podnikání či jiné aktivity. Sleva na zaměstnance činí v základní výši 1 723 EUR. I tato sleva je variabilní podle příjmu poplatníka a to následovně:

Tabulka 11: Sleva na zaměstnance v Nizozemí

Příjem v EUR	Sleva
0 – 8 816	1,827 % * příjem
8 816 – 18 502	161 + 16,115 %*(příjem – 8 816)
18 502 – 40 248	1 723
40 248 – 69 573	1 723 – 4 %*(příjem – 40 248)
69 573 +	550

Zdroj: *Belastingdienst*

Příkladem by mohl být zaměstnanec s příjmem 55 000 EUR. Jeho sleva se bude rovnat $1\,723 - 0,04 \cdot (55\,000 - 40\,248)$, tj. 1 133 EUR. Pro poplatníka, který dosáhl důchodového věku, jsou slevy opět nižší.

Dále v Nizozemí využívají systém kombinovaných slev, kdy poplatník, který má v péči dítě do 12 let a zároveň jeho příjem je vyšší než 4 814 EUR, může využít kombinovanou

slevu ve výši 1 024 EUR + 4 % z příjmu překračujícího hranici 4 814 EUR. Maximální částka kombinace této slevy je 2 133 EUR.

Tabulka 12: Kombinované slevy v Nizozemí

Příjem v EUR	Sleva
0 – 4 814	-
4 814 – 32 539	1 024 + 4 %*(příjem – 4 814)
32 539 +	2 133

Zdroj: Belastingdienst

Této slevy může využít také samoživitel se závislými dětmi mladšími 16 let a to ve výši 947 EUR. Tuto slevu je možné zvýšit o 4,3 % ze zdanitelného příjmu, ale maximálně do výše 1 319 EUR ze zákonem stanovených podmínek. Sleva pro postižené osoby, které nedosáhly důchodového věku, činí 708 EUR. Rodiče na mateřské dovolené mají nárok na slevu ve výši 4,24 EUR za každou hodinu rodičovské dovolené. Tato sleva bude pravděpodobně zrušena po roce 2015.⁶⁰

3.3.3 Daňový systém Rakouska

Rakouský daňový systém je založen na přímých důchodových daních, nepřímých daních a sociálním pojištění. Tedy podobně jako v ČR zde existuje daň z příjmů právnických a fyzických osob, daně z přidané hodnoty a akcízů. Na rozdíl od ČR využívají u důchodové daně klouzavě progresivní sazbu daně. Daně dále doplňují majetkové daně, daň z motorových vozidel (silniční) a celá řada místních daní.⁶¹

V Rakousku existuje podobná mentalita obyvatelstva jako v České republice. Tento fakt se dá přirovnat ke společnému historickému základu a vývoji. Jen tím, že jsou obě země současně spjaty s existencí Rakouska-Uherska a zároveň spolu sousedí, se dá předpokládat, že i daňový systém by mohl mít podobný základ. V Rakousku je zavedeno progresivní zdanění příjmů. Významná daňová reforma proběhla v roce 2005 a to především z důvodu vstupu do Evropské unie. K dalším významnějším novelizacím došlo v roce 2009. Daň z příjmů je upravena dvěma samostatnými zákony, a to zákonem o dani z příjmů fyzických osob Einkommensteuergesetz (EStG) a zákonem o dani z příjmů korporací

⁶⁰ BELASTINGDIENST, Inkomstenbelasting

⁶¹ ŠIROKÝ, Jan. *Daně v Evropské unii*, s. 273

Körperschaftsteuergesetz (KStG). Pro potřeby diplomové práce je využita pouze první ze zákonů.

Daň z příjmu fyzických osob

Podobně jako v ČR se poplatníci v zemi dělí na daňové rezidenty a nerezidenty. Za daňového rezidenta se považuje poplatník, který má na území Rakouska trvalý pobyt, nebo se zde zdržuje alespoň 6 měsíců. Takový poplatník má neomezenou daňovou povinnost. To znamená, že podléhá rakouské dani z příjmu svými celosvětovými příjmy. Daňový nerezident je fyzická osoba, která má omezenou daňovou povinnost. Dani podléhají pouze příjmy, které plynou ze zdrojů Rakouska. Manželé i děti jsou zdaňováni odděleně. Mezi osvobozené příjmy patří sociální příspěvky a pomoci, platby obdržené z nadací nebo z veřejných fondů pro přímou podporu umění, vědy a výzkumu a školné včetně grantů pro studující.⁶²

Všechny zdanitelné příjmy jsou vyjmenovány v rakouském zákoně č. 400/1988 v § 2. Einkommensteuergesetz 1988 (dále jen EStG). Tento paragraf obsahuje taxativně vymezený seznam zdanitelných příjmů. Příjem, který v seznamu není, není zdanitelným příjmem. Podle §2 odst. 3 zákona č. 400/1988 se příjmy rozdělují do několika kategorií (ve své podstatě se jedná o dílčí základy daně, podle české právní úpravy). Jedná se o příjmy ze zemědělství a lesnictví, příjmy ze samostatné výdělečné činnosti, příjmy z podnikání, příjmy ze závislé činnosti, příjmy z kapitálového majetku, výnosy z pronájmu a leasingu a ostatní příjmy.⁶³

Příjmy ze zemědělství a lesnictví

Jsou to například příjmy z provozu zemědělství, lesnictví, vinařství, zahradnictví, ovocnářství, nebo zelinářství. Dále příjmy z chovu hospodářských zvířat, ryb nebo včelařství. Patří sem také vedlejší příjmy, které s nimi úzce souvisí.⁶⁴

⁶² ŠIROKÝ, Jan. *Daně v Evropské unii*, s. 275

⁶³ § 2-3 EStG 1988

⁶⁴ § 21 EStG 1988

Příjmy ze samostatné výdělečné činnosti

Do této kategorie příjmů patří příjmy z profesní činnosti (tzv. nezávislá povolání) a jiná samostatná výdělečná činnost:

- a) například vědecká, umělecká, literární nebo výchovná (učitelská) činnost
- b) příjmy ze zaměstnání (lékaři, veterináři, právníci, notáři, znalci, novináři, tlumočníci, překladatelé nebo daňový poradci, atd.)
- c) příjmy z terapeutické, psychologické činnosti, porodní asistentky
- d) správa majetku, příjmy členů představenstva

Do této kategorie příjmů patří také příjmy z funkčních požitků a příjmy jednatelů kapitálových společností s majetkovou účastí převyšující 25 %, které v ČR patří do DDZ ze závislé činnosti. Dále sem spadají také podíly na zisku společností akcionářů, kteří se podílejí na činnosti společnosti. Do této kategorie spadají jak příjmy získávané soustavně, tak i ty příležitostné.⁶⁵

Příjmy z podnikatelské činnosti

Veškeré příjmy, které nejsou příjmy ze závislé činnosti a zároveň nepatří do žádné z předchozích dvou skupin příjmů, se řadí mezi příjmy z podnikatelské činnosti. Patří sem příjmy ze živností a jiného podnikání. Základem daně této kategorie je rozdíl příjmů a prokazatelně vynaložených výdajů. Pro tuto kategorii nelze uplatnit paušální výdaje.⁶⁶

Příjmy ze závislé činnosti

Mezi příjmy ze závislé činnosti patří příjmy ze současného a minulého zaměstnání, příjmy jednatelů společností s majetkovou účastí pod 25 % na základním kapitálu společnosti, příjmy plynoucí ze zdravotního pojištění či úrazového pojištění. Od příjmů ze zaměstnání jsou osvobozeny některé zaměstnanecké požitky.⁶⁷ Základem daně zaměstnance je hrubá mzda ponížená o sociální pojistné. V Rakousku se daň z příjmů ze závislé činnosti nazývá daní ze mzdy. U některých činnostech v této kategorii je možné uplatnit výdaje paušálně.

⁶⁵ § 22 EStG 1988

⁶⁶ § 23 EStG 1988

⁶⁷ § 25-26 EStG 1988

Příjmy z kapitálového majetku

Do této kategorie spadají především dividendy, příjmy z vkladů na běžných účtech, úroky z půjček, úroky z dluhopisů, úvěry z ostatních investic, příjmy z držby a prodeje cenných papírů, příjmy z likvidačního zůstatku, dávky důchodového pojištění a příjmy tichého společníka, atd. Většina těchto příjmů je zdaňována srážkovou daní u zdroje sazbou 25 %. Výjimkou je příjem tichého společníka.⁶⁸

Příjmy z pronájmu a leasingu

Jedná se o příjem plynoucí z nájmu a pachtu nemovitého majetku, příjem z leasingu movitého majetku a příjmy z převodu práv na dobu určitou nebo neurčitou (příjmy z postoupení, poskytnutí nebo užití průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví a autorských práv⁶⁹). Do této skupiny nespádají příjmy z pronájmu movitých věcí jako v České republice, ale jsou zdaňovány v rámci dílčího základu daně ostatních příjmů. Základem daně této kategorie jsou dosažené příjmy snížené o skutečně vynaložené výdaje. Pokud poplatníkovi vznikne v rámci tohoto dílčího základu daně ztráta, lze ji uplatnit v následujících zdaňovacích obdobích.⁷⁰

Ostatní příjmy

Do této kategorie patří především příležitostné příjmy a příjmy z opakujících se dávek, které nepatří do žádné předchozí kategorie dle zákona § 2 odst. 1 až 6 EStG:

- Příjmy z pronájmu movitých věcí. Tento příjem je osvobozen, pokud nepřesáhne 220 EUR za zdaňovací období.
- Příležitostný příjem z prodeje nemovitých věcí (v případě nesplnění časového testu a také ne, pokud jsou součástí obchodního majetku, je tento příjem zdaňován zvláštní sazbou daně ve výši 25 %).

⁶⁸ § 27 EStG 1988

⁶⁹ VOHARČIK, T., *Struktura základu daně z příjmů fyzických osob*, s. 50

⁷⁰ § 28 EStG 1988

- Starobní důchody a další pravidelně se opakující příjmy (s výjimkou zaměstnaneckého penzijního připojištění).
- Příjmy ze spekulací a z prodeje obchodních podílů (ne pokud jsou součástí obchodního majetku).

Dílčí základ daně je rozdílem příjmů a výdajů. Nelze zde využít paušální výdaje, ale pouze výdaje v prokazatelné výši. V § 3 zákona EStG jsou vyjmenovány příjmy od daně osvobozené.

Výdaje a odpočty

Určité skupiny poplatníků si mohou odečíst výdaje paušálně namísto uplatnění ve skutečné výši. Paušální výdaje jsou podobně jako v ČR sčítány jako procento hrubého příjmu poplatníka, ale až po odečtení plateb sociálního pojištění. Paušální sazba pro umělce a hudebníky je 5 % a maximálně do výše 2 628 EUR. Pro novináře a televizní reportéry je to 7,5 % a maximálně 3 942 EUR. Ostatní obchodníci si mohou odečíst 5 % z hrubého příjmu po snížení plateb na sociálním pojištění, maximálně však do výše 2 190 EUR.⁷¹

Tabulka 13: Paušální výdaje v Rakousku

Profese	Procento výdajů (v %)	Maximální výdaj za rok (EUR)
Umělec, autor, gymnasta, tanečník	5	2 628
Herec, komik, zpěvák, kompars	5	2 628
Moderátor, reportér, pracovníci v TV	7,5	3 942
Novinář	7,5	3 942
Hudebník, učitel hudby, člen orchestru	5	2 628
Lesní dělník (bez motorové pily)	5	1 752
Lesní dělník (s motorovou pilou)	10	2 628
Domovník	15	3 504
Pracovník v domácnosti	10	2 628
Obchodní zástupci	5	2 190
Členové státní samosprávy	15	2 628 (minimálně 438)

Zdroj: § 17 EStG 1988 a vlastní zpracování

⁷¹ ŠIROKÝ, Jan. *Daně v Evropské unii*, s. 275

Nezdanitelná část příjmů (vyňaté příjmy)

Nezdanitelné části příjmů, resp. příjmy vyňaté, jsou podle § 104 EStG příjmy pracovníků zaměstnaných v zemědělství a lesnictví. Takový poplatník si může při výpočtu daně od hrubého příjmu odečíst 171 EUR za rok. Dalším vyňatým příjmem jsou podle § 105 EStG příjmy plynoucí poplatníkovi z držby oficiálních certifikátů ve výši 801 EUR.

Osvobozené příjmy

Příjmy osvobozené od daně z příjmů jsou taxativně vymezeny v § 3 zákona o dani z příjmů FO. Jedná se například o peněžitou pomoc v mateřství, příjmy ze zaměstnání zahraničních studentů, příspěvek zaměstnancům na kulturu a sport, příspěvek zaměstnavatele na budoucí vzdělání, přijaté dotace, dávky ze sociálního zabezpečení a další nepeněžní příjmy zaměstnanců, resp. zaměstnanecké požitky (například stravování zaměstnanců). Od příjmů ze zaměstnání jsou osvobozeny některé zaměstnanecké požitky. Je to například hodnota bezúplatně nabytých pracovních oděvů a čištění pracovních oděvů (např. uniformy), částky hrazené zaměstnavatelem za školení, rekvalifikaci, služební cestu a cestovní náklady zaměstnance. Jedná se o náklady hrazené zaměstnanci na dopravu do zaměstnání (hromadnou dopravou).

Odečitatelné položky

Po odečtení vyňatých a osvobozených příjmů od hrubého příjmu poplatníka je možné dále základ daně snižovat o odpočty (výdaje). Každý poplatník si bez doložení jakéhokoliv dokladu může od základu daně odečíst 60 EUR jako speciální výdaj. Minimální odpočet pro každého zaměstnance je ve výši 132 EUR jako výdaj spojený s prací. Daňový odpočet na nezaopatřené dítě si může poplatník uplatnit ve výši 220 EUR. Pokud tento odpočet budou uplatňovat oba z manželů, může si každý z nich uplatnit 60 %, tj. 132 EUR. Rodiče si mohou vybrat jednu z těchto metod odpočtu.⁷²

Podle § 18 EStG si poplatník kromě standardních odečitatelných položek může od základu daně odečíst také úrokové platby, povinné příspěvky církevním a náboženským institucím do výše 400 EUR, dary neziskovým a charitativním společnostem max. do výše

⁷² OECD, *Taxing Wages Austria*, s. 198

10 % zdanitelných příjmů, náklady na daňového poradce, zaplacené pojistné životního nebo úrazového pojištění a penzijního připojištění, náklady na pořízení a opravy bydlení, pořizovací náklady nákupu nově vydaných akcií v rakouských společnostech a to maximálně do 730 EUR.⁷³ Další nestandardní odpočty, které si poplatník může od základu daně odečíst, jsou výdaje na dopravu z domova do zaměstnání.⁷⁴ Výše tohoto odpočtu je závislá na počtu ujetých kilometrů do zaměstnání.

Tabulka 14: Odpočet výdajů na dopravu do zaměstnání v Rakousku

Počet ujetých km	Odpočet v EUR od-do	
Více než 2 km	0	372
Více než 20 km	696	1476
Více než 40 km	1356	2568
Více než 60 km	2016	3672

Zdroj: Taxing wages Austria 2014

Všechny tyto odpočty jsou pro jednoho poplatníka limitovány maximální výší 2 920 EUR. V případě, kdy má poplatník nárok na slevu na vyživovaného manžela (manželku) a je tedy jediným výdělečným členem domácnosti, beztak se tato maximální výše se zvyšuje na dvojnásobek, tj. na 5 840 EUR. Dále se maximální limit zvyšuje o 1 460 EUR v případě poplatníka, který má alespoň tři nezaopatřené děti. Pokud jsou celkem uplatněné výdaje nižší, než stanovené maximum, pak může poplatník uplatnit ještě ¼ výdajů jako zvláštní odpočet. A to minimálně ve výši 60 EUR bez prokazujícího dokladu, jak již bylo zmíněno výše.

Mezi odpočty patří také výhoda pro poplatníky, kteří pracují v náročných, nočních či víkendových provozech. Tito zaměstnanci si mohou za 10 hodin přesčasů v takovém provozu odečíst až 86 EUR měsíčně. Pokud má více než 10 hodin přesčasů, může si odečíst až 360 EUR.⁷⁵

Mimořádné výdaje

Mezi mimořádné výdaje patří podle § 34 a 35 EStG takové výdaje, které poplatníkovi vznikly za mimořádných okolností. Poplatník je nemohl ovlivnit, jsou nevyhnutelné

⁷³ ŠIROKÝ, Jan. *Daně v Evropské unii*, s. 276

⁷⁴ OECD, *Taxing Wages Austria*, s. 198

⁷⁵ Tamtéž, s. 199

a výjimečné. Takové události musely ovlivnit jeho hospodářskou činnost, a proto je potřeba je zohlednit při výpočtu daně. Výdaje se většinou vztahují k soukromým záležitostem poplatníka. Jsou uplatňovány podle zákona, a to sazbou 6 – 12 % z příjmů. Jedná se například o náklady spojené s onemocněním dítěte, škody způsobené živelními pohromami nebo přírodními katastrofami.

Slevy na dani

V Rakousku neuplatňují základní slevu na poplatníka, jakou známe v ČR. Namísto toho je zaveden nezdanitelný základ daně ve výši 11 000 EUR. Slevy na dani se odečítají přímo od vypočtené daňové povinnosti.

- Manželé mohou uplatnit slevu na manželku, pokud partnerův příjem nepřesáhne 2 200 EUR. Tato sleva je ve výši 364 EUR. Pokud mají manželé jedno a více dětí, tak se limit příjmu druhého z manželů zvyšuje na 6 000 EUR.⁷⁶
- Rodič samoživitel i jeden z manželů má nárok na slevu ve výši 494 EUR, pokud má jedno dítě a jeho příjem nepřekračuje 6 000 EUR. Pokud má dvě děti je pro něj sleva vyšší o 175 EUR, tj. na 669 EUR a za každé další dítě 220 EUR.⁷⁷
- Poplatník, který obdržel od daně osvobozený rodinný příspěvek podle zvláštního zákona, je dále oprávněn k roční slevě na dani ve výši 700,80 EUR za každé dítě, tj. 58,40 EUR na měsíc.
- Daňoví poplatníci, kteří platí výživné na nezaopatřené dítě, si mohou od daně odečíst slevu ve výši 350,40 EUR, tj. 29,20 EUR za měsíc. Za dvě děti je sleva ve výši 525,60 EUR, tj. 43,80 EUR měsíčně a za každé další dítě je sleva ve výši 700,80 EUR ročně, tj. 58,40 EUR měsíčně.
- Zaměstnanci mají nárok na slevu ve výši 291 EUR za dopravu do zaměstnání. Tato sleva má za úkol nahradit výdaje spojené s cestou do zaměstnání.
- Pokud má poplatník příjem ze závislé činnosti, má nárok na slevu ve výši 54 EUR ročně jako zaměstnaneckou slevu.
- Starobní důchodci mají nárok na slevu ve výši 764 EUR ročně, pokud jeho příjem nepřesáhne 19 930 EUR a příjem manžela nepřesahuje 2 200 EUR.⁷⁸ Maximální

⁷⁶ ŠIROKÝ, Jan. *Daně v Evropské unii*, s. 275

⁷⁷ § 33 EStG 1988

sleva je 400 EUR pro poplatníka pobírající starobní důchod a jeho příjem nepřesáhl 17 000 EUR za rok. Pokud je jeho příjem vyšší, tak se sleva rovnoměrně snižuje. U příjmu nad 25 000 EUR penzistovi již žádná sleva nenáleží.⁷⁹

Sazba daně

Sazba daně je klouzavě progresivní se čtyřmi daňovými pásmy. Vypočítá se z celkového čistého příjmu (tedy sníženého o všechny možné daňové úlevy) ze všech kategorií daňových příjmů.⁸⁰ Jak již bylo zmíněno výše, v Rakousku využívají tzv. nezdanitelný základ daně. Ve své podstatě se jedná o základ daně zdaňovaný nulovou sazbou daně. Nulová sazba daně je tak aplikována na příjem od 0 až do 11 000 EUR.⁸¹

Tabulka 15: Sazba daně z příjmů FO v Rakousku

Zdanitelný příjem (v EUR)		Zdaňovaný příjem v rámci pásma	Sazba (%)	Daň v max. výši pro pásmo
0	11 000	0	0	0
11 000	25 000	14 000	36,5	5 110
25 000	60 000	35 000	43,2143	15 125
60 000	+	-	50	-

Zdroj: Taxing wages Austria 2014

U části příjmů nad 60 000 EUR je sazba daně až 50 %. Z důvodu složitosti výpočtu daňové povinnosti uvádí rakouský zákon k dani z příjmů fyzických osob také vzorce pro výpočet, které jsou uvedené v následující tabulce (viz Tabulka č. 16). Výpočet daně je závislý na výši příjmu poplatníka, od kterého je odečtena spodní hranice zdaňovaná danou sazbou a následně dělena maximální daněnou sumou v daňovém pásmu. Výsledná částka je nakonec vynásobena maximální částkou daně v konkrétním pásmu.

⁷⁸ ŠIROKÝ, Jan. *Daně v Evropské unii*, s. 276

⁷⁹ OECD, *Taxing Wages Austria*, s. 199

⁸⁰ ŠIROKÝ, Jan. *Daně v Evropské unii*, s. 276

⁸¹ § 33 odst. 1 EStG 1988

Tabulka 16: Struktura výpočtu daně z příjmu FO v Rakousku pro rok 2013 podle výše příjmu

Výše příjmu	Vzorec pro výpočet
11 000 – 25 000	$\frac{\text{příjem} - 11\,000}{14\,000} \times 5\,110$
25 000 – 60 000	$\frac{\text{příjem} - 25\,000}{35\,000} \times 15\,125 + 5\,110$
60 000 a více	$(\text{příjem} - 60\,000) \times 0,5 + 20\,235$

Zdroj: § 33 odst. 1 EStG 1988

Podle § 67 EStG mohou někteří poplatníci ve výjimečných případech využít zvláštní sazby daně. Tyto sazby se aplikují na příjmy plynoucí ze 13. a 14. platu ze závislé činnosti. Sazby jsou také odstupňovány podle výše těchto platů a jsou uvedeny v následující Tabulce č. 17:

Tabulka 17: Sazba daně v Rakousku pro 13. a 14. plat

Příjem za 13. a 14. Plat (v EUR)	Sazba daně v %
Prvních 620	0
Dalších 24 380	6
Dalších 25 000	27
Dalších 33 333	35,75

Zdroj: § 67 EStG 1988

V případě odstupného vypláčeného zaměstnavatelem zaměstnanci nebo vdově (vdovci) se pro výpočet použije jednotná sazba 6 %.

Výpočet daňové povinnosti

Algoritmus výpočtu rakouské daňové povinnosti je srovnatelný s Českou republikou. Netýká se ovšem tvorby základu daně pro zaměstnance. Zdanitelný příjem je celková suma jednotlivých příjmových kategorií, resp. dílčích základů daně. Jednotlivé dílčí základy daně se snižují o výdaje na dosažení a udržení příjmů v jednotlivých kategoriích. Dále se snižují o daňové úlevy (odpočty), osvobozené příjmy, zvláštní a mimořádné výdaje, ztráty a jiné úlevy. Z upraveného základu daně se vypočítá pomocí klouzavě progresivních sazeb daň. Z takto vypočítané daně je možné ještě odečíst slevy na dani. Zásadní rozdíl ve

výběru daní mezi Českou republikou a Rakouskem je možnost uplatnění odpočtů při placení daňových záloh rakouským občanům.

3.3.4 Daň z příjmů fyzických osob Lucemburska

Lucembursko je známé svou výkonnou ekonomikou a vysokou životní úrovní obyvatel. Je ideálním místem pro podnikání, neboť nabízí velmi výhodné ekonomické podmínky. Lucembursko má z vybraných států nejnižší podíl daňového zatížení k HDP. To naznačuje, že daně nejsou vysoké, a také to způsobuje příliv zahraničních podnikatelských subjektů do země. Průměrný příjem je jeden z nejvyšších v Evropské Unii.⁸²

Zdanění fyzických osob je závislé na výši výdělku. Sazby daně jsou progresivní a pohybují se v rozmezí od 0 % - 40 %. Lze konstatovat, že zdanění příjmů fyzických osob je nejnižší ze všech členských zemí Evropské unie. Lucemburský daňový systém se skládá ze zdanění firem, osobní důchodové daně, komunální obchodní daně, příspěvků na sociálním pojištění, majetkové daně včetně daně z čistého bohatství, daně z přidané hodnoty a akcízy. Existuje zde stejné dvojí zdanění zisků firem jako v ostatních státech, tedy zdanění firemního zisku a další zdanění stejných peněz na úrovni akcionářů, tj. vyplacených dividend. V této zemi lze osvobodit zisk ve výši 50 % nebo 100 % za splnění určitých zákonných podmínek.⁸³ Stejně jako v předchozích státech se poplatníci rozlišují na daňové rezidenty a nerezidenty. Daňový nerezident má příjmy pouze ze zdrojů na území Lucemburska.

Předmět daně

Příjmy se v Lucembursku dělí do několika kategorií a celkový základ daně se vypočítá jako jejich součet:

- příjmy z podnikání
- příjmy ze zemědělství a lesnictví
- příjmy ze svobodných povolání

⁸² OECD, *Taxing Wages Luxembourg*, s. 394

⁸³ ŠIROKÝ, Jan. *Daně v Evropské unii*, s. 237

- příjmy ze zaměstnaneckého příjmu
- důchodové příjmy a renty
- příjmy z movitého kapitálu
- příjmy z pronájmu a licenčních poplatků⁸⁴

Daňové ztráty z jedné kategorie lze započíst oproti příjmům z jiné kategorie ve stejném zdaňovacím období, kdy ke vzniku ztráty došlo. Výjimkou je pouze příjem z movitého majetku.

Příjmy se dále dělí do 3 tříd podle poplatníka:

Třída 1 (class 1)

- Do této skupiny spadají poplatníci ze třídy 1a s nižšími příjmy než 45 060 EUR. Poplatníci, kteří nespádají do třídy 1a a 2.

Třída 1a (class 1a) – samostatní poplatníci

- Poplatníci žijící odděleně nebo rozvedení, starší 65 let
- Rodič samoživitel
- Vdovy (vdovci)

Třídy 2 (class 2) – manželské páry

- Osoby, které ovdověly v předcházejících 3 letech
- Osoby, které žijí odděleně nebo se rozvedly v předcházejících 3 letech

Odpočty od základu daně

Příjem může poplatník snížit o výdaje na cestu do zaměstnání ve výši až 540 EUR. Manželé, kteří podléhají společnému zdanění příjmů manželů, mohou uplatnit tzv. nezdanitelné minimum do výše 4 500 EUR.⁸⁵ Mezi nestandardní odpočty patří

⁸⁴ LE GOUVERNEMENT DU GRAND-DUCHÉ DE LOUXEMBOURG. Memento: Summary of direct taxes levied. In: *Administration des Contributions Directes* [online]. 2014 [cit. 2014-11-18]. Dostupné z: http://www.impotsdirects.public.lu/legislation/memento/Memento14_EN.pdf

⁸⁵ OECD, *Taxing wages Luxembourg*, s. 394

mimořádné výdaje na hospitalizaci, vzdělání dětí (maximální do výše 3 480 EUR na rok a jedno dítě), výdaje na domácnost a péči (maximální do výše 3 600 EUR), úrokové výdaje, které nesouvisí s osvobozenými příjmy nebo nemovitým majetkem (maximální do výše 672 EUR). Dále lze jako odpočet snížit základ daně o investice v úsporných programech pro stavební spolky (maximální do výše 672 EUR), pojistné na životní, zdravotní a jiné pojištění (maximální do výše 672 EUR) nebo dary v hodnotě nejméně 120 EUR a maximální do výše 1 mil. EUR (nebo 20 % příjmu).⁸⁶ Mezi významné odpočty patří také zaplacené úroky při pořizování bydlení. V prvních pěti letech si poplatník může uplatnit maximálně 1500 EUR každý rok, v další pěti letech pak částku 1 125 EUR a v následujících letech jen 750 EUR.⁸⁷

Slevy na dani

Každý poplatník si může svou daňovou povinnost snížit o 76,88 EUR měsíčně za každé dítě v případě, že má poplatník nárok na přídavky na dítě podle zákona. Dalšími slevami jsou kompenzace pro zaměstnance ve výši 300 EUR, pro rodiče samoživitele ve výši 750 EUR a pro podnikatele 300 EUR.

Sazba daně

Základ daně až do výše 11 625 EUR podléhá nulové sazbě daně. Jedná se o nezdanitelný základ daně.

- 0 % pro nejnižší příjmové skupiny na 11 265 EUR
- 8 % z části příjmů mezi 11,265 a 13 173 EUR
- 10 % na část příjmů mezi 13.173 a 15 081 EUR
- 12 % na část příjmů mezi 15.081 a 16 989 EUR
- 14 % na část příjmů mezi 16.989 a 18 897 EUR
- 16 % na část příjmů mezi 18.897 a 20 805 EUR
- 18 % na část příjmů mezi 20.805 a 22 713 EUR
- 20 % na část příjmů mezi 22.713 a 24 621 EUR

⁸⁶ ŠIROKÝ, Jan. *Daně v Evropské unii*, s. 238

⁸⁷ OECD, *Taxing wages Luxembourg*, s. 394

- 22 % na část příjmů mezi 24.621 a 26 529 EUR
- 24 % na část příjmů mezi 26.529 a 28 437 EUR
- 26 % na část příjmů mezi 28 437 a 30 345 EUR
- 28 % na část příjmů mezi 30 345 a 32 253 EUR
- 30 % na část příjmů mezi 32 253 a 34 161 EUR
- 32 % na část příjmů mezi 34 161 a 36 069 EUR
- 34 % na část příjmů mezi 36 069 a 37 977 EUR
- 36 % na část příjmů mezi 37 977 a 39 885 EUR
- 38 % na část příjmů mezi 39 885 a 41 793 EUR
- 39 % na část příjmů mezi 41 793 a 100 000 EUR
- 40 % na část příjmů za více než 100 000 EUR⁸⁸

Vypočtená daňová povinnost po slevách se zvyšuje o 7 % jako přírážka do fondu zaměstnanosti (tzv. solidární příspěvek). Z čehož vyplývá, že nejvyšší sazba dosahuje výše 47 %. Sazba se zvyšuje na 9 % v případě příjmu vyššího než 150 000 EUR (pro třídy 1 a 1a), resp. 300 000 EUR (pro třídu 2).⁸⁹

⁸⁸ OECD, *Taxing wages Luxembourg*, s. 395

⁸⁹ Tamtéž, s. 396

4 Analytická část

4.1 Metody měření daňových úlev

Dosavadní literatura se principiálně shoduje se třemi způsoby kvantifikace daňových úlev. Stejně jako Polackova Brixí se ve své publikaci *Tax Expenditures – Shedding Light on Government Spending through the Tax System* zmiňuje o třech základních cestách měření. S těmito metodami se ztotožňuje i OECD.⁹⁰ Jedná se o metodu ušlých příjmů (revenue forgone method), metodu dodatečných příjmů (revenue gain method) a metodu výdajového ekvivalentu (outlay equivalent method)⁹¹

Metoda ušlých příjmů

Tato metoda se využívá například v Austrálii. Jedná se o analýzu ztráty vzniklé veřejnému rozpočtu z titulu existence daňových úlev po skončení konkrétního období. Výstupem z analýzy je tedy to, o co stát přichází v případě, že poplatník využije daňovou úlevu. Nebere se v potaz chování daňových poplatníků. Například náklady na slevu na dani lze velmi zjednodušeně určit jako součet slev na dani u jednotlivých poplatníků, které mohly využít. To znamená, že nepřesahovaly výši vypočtené daně. Zásadním problémem pro aplikaci této i ostatních metod je náročnost na dostupnost potřebných dat. Pokud je znám objem uplatněných odčitatelných položek od základu daně (je potřeba brát v potaz pouze tu část odpočtů, jež nepřesahují základ daně) je možné na celkový objem aplikovat průměrnou mezní sazbu daně. V případě slev na dani pouze ta část, která je ve skutečnosti uplatněna, tj. nesmí přesahovat daňovou povinnost. V případě že je úleva plně využita, zohledňuje se v plné výši.⁹²

⁹⁰ OECD, *Tax Expenditures: Recent Experiences*, s. 14

⁹¹ POLACKOVA, *Tax Expenditures-shedding Light on Government Spending Through the Tax System*, s. 7

⁹² JAREŠ, M., *Daňové úlevy v České republice*, s. 32

Metoda dodatečných příjmů

Tuto metodu lze použít jako ex ante. Metoda je založena na kvantifikaci zvýšení příjmů v momentě, kdy je daňová úleva zrušena. Výhoda na rozdíl od metody ušlých příjmů spočívá v zohlednění chování poplatníků při zrušení úlevy. Pomocí substitučního a důchodového efektu lze odhadnout jejich chování do budoucna. Zrušení slevy povede ke zvýšení daňového zatížení poplatníků a snížením jejich disponibilního příjmu.⁹³

Metoda výdajového ekvivalentu

Jedná se o výpočet výdajů, které by stát musel vynaložit tak, aby se vyrovnalo zvýhodnění, které poplatníkům z výhody plyne, pokud by byla úleva zrušena. Tato metoda je využívána v USA, Švédsku a pro několik konkrétních daňových úlev i v Austrálii.

Vzájemné porovnání jednotlivých metod

Dále bude v práci využívána pouze metoda ušlých příjmů. Odlišnost metod je zjevná. Proto je vhodné zvolit metodu právě podle možností využití. Například metodu výdajového ekvivalentu je vhodné zvolit v okamžiku, kdy se uvažuje o zrušení některé z daňových úlev. Nejčastěji je podle OECD využívána metoda ušlých příjmů a to pravděpodobně z důvodu jejího nejsnadnějšího použití. Z celkové analýzy situace vyplývá, že metoda ušlých příjmů je považována za nejsnadnější a také je nejvíce využívána.

⁹³ POLACKOVA, *Tax Expenditures-shedding Light on Government Spending Through the Tax System*, s. 185

Příklad na metodu ušlých příjmů

Uvažuje se daň z příjmů fyzických osob. Příjem státu ve výši 100 a daňový systém má dvě sazby daně. Sazba ve výši 40 % pro příjmy do 75 a 50 % nad 75 jednotek. Odčitatelná položka od základu daně ve výši 25 jednotek. Ušlý příjem ekonomiky při využití daňové úlevy dosahuje výše 12,5 jednotek.

Tabulka 18: Příklad výpočtu daňových úlev metodou ušlých příjmů

		S daňovou úlevou	Ušlé příjmy
1	Příjem před zdaněním	100	100
2	Odčitatelná položka	25	0
3	Zdanitelný příjem	75	100
4	Daň	30	42,5
5	Příjem po zdanění	70	57,5
6	Rozpočtový dopad	+30	+42,5
7	<i>Nevyužitá daňová úleva</i>		<i>12,5</i>

Zdroj: Jareš

Podle Kubátové je možné konstatovat, že kvantifikace daňových úlev je považována za potřebnou a zprůhledňující daňový systém. Nicméně existují proti ní i kritiky. Podle Kubátové může jít o politickou zakázku na zrušení úlev. Neboť i když se budou úlevy evidovat a analyzovat, nemusí se jednat o úspory.⁹⁴

4.1.1 Metodika zveřejněná MFČR v roce 2014

Výše uvedené metody jsou eventuálními variantami pro výpočet daňových úlev. Ovšem jednotná pravidla pro tuto analýzu neexistují. Problémem může být získání potřebných dat, jelikož nemusí být vždy k dispozici. V případě metody ušlých příjmů je použití jednodušší v porovnání s ostatními metodami, ale jistá náročnost na data také existuje. Výpočet skutečného příjmu, o který stát přichází vlivem existence daňových úlev je velmi náročný. Pro účely této diplomové práce je potřeba využít některých zjednodušení. V praxi se však nesmí zapomínat na změny chování poplatníků při určité změně v systému nebo existence výjimek. S tímto kalkulováno nebude. Ministerstvo financí ČR zveřejnilo několik vzorců

⁹⁴ KUBÁTOVÁ, K., JAREŠ, M., *Identifikace a kvantifikace daňových úlev v ČR v roce 2008*, s. 480

pro výpočet jednotlivých daňových úlev. Tato práce se zabývá daní z příjmů, a proto budou uvedeny jen související vzorce.⁹⁵

a. Daňové úlevy snižující základ daně

$$DÚ = \sum_{i=1}^n t' - t \quad (1.1)$$

Kde:

- DÚ představuje výši daňové úlevy za celou ekonomiku
N představuje počet poplatníků v ČR
 t_i představuje daň i-tého poplatníka při existenci daňové úlevy
 t_i^e představuje daň i-tého poplatníka při neexistenci daňové úlevy

b. Odčitatelné položky od základu daně

Pro tento výpočet by bylo vhodné použít data z jednotlivých daňových přiznání. Ovšem vzhledem k mlčenlivosti to je nereálné, proto je potřeba uchýlit se k agregovaným údajům a to vede k nepřesným výsledkům.

$$DÚ = ODP \times T^e \quad (1.2)$$

Kde:

- ODP představuje celkovou výši odčitatelné položky uplatněné všemi poplatníky
 T^e představuje průměrnou efektivní sazbu daně za všechny poplatníky

Nadhodnocení úlevy lze vyrovnat pomocí tohoto vzorce:

$$\sum_{i=1}^n (odp_i - eodp_i) \tau_i^e \quad (1.3)$$

Kde:

- odp_i představuje výši nároku na odčitatelnou položku, který plyne ze zákona pro i-tého poplatníka
 $eodp_i$ představuje efektivní výši odčitatelné položky, tedy částku daně, o kterou byl snížen základ daně i-tého poplatníka
 τ_i^e představuje efektivní sazbu daně i-tého poplatníka

⁹⁵ MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *Metodika výpočtu daňových úlev v České republice*. Praha, 2014. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/hospodareni/rozpocetove-ramce-statisticke-informace/danove-ulevy/metodicky-popis-danove-ulevy>

c. Slevy na dani

Daňová úleva se vypočítá jako rozdíl mezi vypočítanou daní a daní před uplatněním slevy. Opět se využívají pro celkový výpočet pouze agregovaná data.

$$DÚ = SLEVA \quad (1.4)$$

$$SLEVA = \sum_{i=1}^n sleva_i \quad (1.5)$$

Kde:

SLEVA představuje celkovou výši slevy na dani uplatněné všemi poplatníky

d. Osvobozené příjmy

U osvobozených příjmů je situace složitější. Poplatník si samozřejmě nemůže odečíst náklady na dosažení, zajištění a udržení příjmů. A to u těch příjmů, které jsou pro něho označeny jako osvobozené. Kdežto po zrušení osvobození by mohl.

$$DÚ = (OSVPŘ - VÝDAJOSVPŘ)T^e \quad (1.6)$$

Kde:

OSVPŘ představuje celkovou výši daného druhu osvobozených příjmů za všechny poplatníky

VÝDAJOSVPŘ představuje celkovou výši výdajů vynaložených poplatníky k dosažení, zajištění a udržení daného druhu osvobozeného příjmu či jinak souvisejících výdajů

T^e představuje průměrnou efektivní sazbu daně za všechny poplatníky

U této varianty je dost pravděpodobné, že daňová úleva bude téměř nulová. Není pravděpodobné, že by se k osvobozenému příjmu vztahovaly náklady na dosažení, zajištění a udržení příjmů ve významné výši.⁹⁶

⁹⁶ MFČR, *Metodika výpočtu daňových úlev v České republice*

4.2 Kvantifikace daňových úlev v České republice

4.2.1 Kvantifikace daňových úlev podle modelového poplatníka

Pro vymodelování průměrného poplatníka v České republice jsou využita především data získaná prostřednictvím Českého statistického úřadu. Primárním údajem pro analýzu je zapotřebí vybrat relevantní příjem pro ČR. V momentě, kdy jsou platy zaměstnanců seřazeny od nejnižšího po nejvyšší, tak příjem, který se nachází uprostřed, bude právě tím relevantním. Je to téměř průměrný poplatník, nejedná se o průměrnou mzdu, ale právě o medián mezd v ČR. Dá se tvrdit, že medián odpovídá představě o průměrném příjmu poplatníka lépe než průměrná mzda, a proto byl tento ukazatel využit pro výpočty. Podle ČSÚ je medián pro rok 2013 roven 88,9 % průměrné mzdy.⁹⁷ Pro 4. čtvrtletí činil medián mezd zaměstnanců v České republice 22 288 Kč⁹⁸. Analýza bude zaměřena na odčitatelné položky od základu daně a slevy na dani. Ostatní daňové úlevy ve formě osvobození, vynětí či jiných forem jsou velmi složitě vyčíslitelné, a proto budou z této analýzy extrahovány.

Odčitatelné položky od základu daně

a) *Úroky z úvěrů na bytové potřeby*

Podle statistiky zpracované serverem hypindex.cz vyplývá, že si obyvatelé v České republice průměrně půjčí na bydlení 1 700 000 Kč⁹⁹. Tato částka již od roku 2008 kolísá přibližně na stejné výši. V prosinci roku 2013 se jednalo například o částku 1 650 000 Kč. Pro výpočty bude využita výše 1 700 tis. Kč. Úrokové sazby se pro 2013 pohybovaly mezi 2,50 % p.a. a 3,37 % p.a. podle Index GOFI 70, 85 VAR 70 a Hypoindexu. Pro vypočítání průměrných úroků zaplacených daňovými poplatníky bude použita sazba ve výši

⁹⁷ Průměrná mzda 25 078 Kč a medián 22 288 Kč pro rok 2013

⁹⁸ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Průměrné mzdy - 4.čtvrtletí 2013. In: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD [online]. [cit. 2014-11-18]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/cpmz031114.docx>

⁹⁹ GOLEM FINANCE. Lidé si půjčují víc. Průměrná výše hypotéky vzrostla na 1,7 milionu Kč. [online]. [cit. 2014-11-18]. Dostupné z: <http://www.hypindex.cz/lide-si-pujcuj-vic-prumerna-vyse-hypoteky-vzrostla-na-1-7-milionu-kc/>

2,95 %.¹⁰⁰ Pro zjištění celkové průměrné výše úroků zbývá odhadnout nejčastěji volenou dobu splácení úvěrů. Podle serveru maxfinance.cz a jejich statistiky je průměrná doba splatnosti 25 let. Jiné zdroje uvádí, že se průměrně hypotéka splácí 20 – 25 let.¹⁰¹

Modelový příklad pro úvěr na bydlení ve výši 1 700 tis. Kč s úrokovou sazbou 2,95 % p.a.

Tabulka 19: Výpočet průměrných úroků z úvěrů na bydlení

<i>Počet let splácení</i>	<i>Výše zapl. úroků první rok</i>
20	43 253 Kč
21	43 301 Kč
22	43 343 Kč
23	43 383 Kč
24	43 418 Kč
25	43 451 Kč

Zdroj: Vlastní výpočty

Průměrně tedy poplatníci zaplatí na úrocích v prvním roce 43 358 Kč. V 2011 mělo úvěr na bydlení zhruba 15 % domácností. Podle analýzy daňových přiznání provedenou Finanční správou si každý rok uplatní jako daňový odpočet úroky z úvěru na bydlení 21,08 %¹⁰² poplatníků. Tyto údaje vyplývají pouze z údajů, které má FSČR k dispozici z jednotlivých daňových přiznání. Stále zde existuje velmi vysoký počet poplatníků, kteří daňové přiznání nepodávají.

b) Dary na veřejně prospěšné účely

U darů je situace složitější. V zákoně o dani z příjmů jsou stanoveny limity pro uplatnění zaplacených darů a to jak v maximální, tak minimální výši. Pro rok 2013 je maximální možný odpočet stanoven na 10 % ze základu daně. Týká se pouze poplatníků, kteří poskytují vysoké dary na veřejně prospěšné účely. Častěji se ale stává, že poplatníci dávají dary nižších částek a jelikož existuje i spodní hranice ve výši 1 000 Kč, může se stát, že tento odpočet poplatník vůbec neuplatní. Podle průzkumu v roce 2012 společnosti STEM/MARK, a.s. přispívá na veřejně prospěšné účely 53 % Čechů. Průměrná výše daru je 1 700 Kč podle průzkumu Centra pro výzkum neziskového sektoru.¹⁰³ Přičemž medián

¹⁰⁰ GOLEM FINANCE. Vývoj úrokových sazeb. [online]. 2014 [cit. 2014-11-18]. Dostupné z: <http://www.golemfinance.cz/cz/vyvoj-urokovych-sazeb>

¹⁰¹ GOLEM FINANCE. Lidé si půjčují víc. Průměrná výše hypotéky vzrostla na 1,7 mil. Kč

¹⁰² Přibližně 400 000 poplatníků.

¹⁰³ ŘEŽUCHOVÁ, M. *Dárcovství v číslech*

daru je 160 Kč. Takový dar nelze od základu daně uplatnit. Do darů se také započítávají bezpříspěvkové odběry krve. Jeden odběr je oceněn podle zákona o dani z příjmu 2 000 Kč. Podle průzkumu VZP krev daruje pouze 30 % české populace. VZP uvádí, že lidé nejsou k odběru dostatečně motivováni, i když většina z dárců oceňuje daňovou výhodu plynoucí z darování.¹⁰⁴

Přesto modelovému poplatníkovi bude uplatněn odpočet za dar ve výši 1 700 Kč. Ačkoli počet dárců krve je příliš nízký, tak Češi přispěli na veřejně prospěšné účely v roce 2013 podle uplatněných daňových odpočtů štedrými částkami.

c) Příspěvky na penzijní připojištění

Podle statistiky MFČR bylo v roce 2013 v České republice 4,887 mil.¹⁰⁵ neukončených penzijních připojištění. K 30. 6. 2014 bylo evidováno celkem 4,741 mil. neukončených penzijních připojištění. Jejich počet se oproti konci roku 2013 snížil o 3 %. Podle ČSÚ a Asociace penzijních pojišťoven ČR má připojištění k 1. 1. 2014 (resp. 31. 12. 2013) 46,5 %¹⁰⁶ všech obyvatel.

Od roku 2013 se změnila pravidla pro penzijní připojištění. Byl zaveden tzv. tří-pilířový důchodový systém. Spoření ve III. pilíři je spojeno se státní podporou – prostřednictvím státního příspěvku a daňovou úlevou. Měsíční příspěvek od státu je pravděpodobně hlavním motivem k uzavření penzijního připojištění. Tento státní příspěvek se pohybuje od 90 Kč do 230 Kč v závislosti na výši pojistného. Aby si mohl poplatník uplatnit na daních svou uspořenou roční částku, musí od ní nejprve odečíst 12 000 Kč a zároveň lze jako odpočet využít maximálně 12 000 Kč.

¹⁰⁴ ČTK. Průzkum VZP: Lidé nejsou motivováni k dárcovství krve. [online]. 2012 [cit. 2014-11-18]. Dostupné z: <http://www.tribune.cz/clanek/27780>

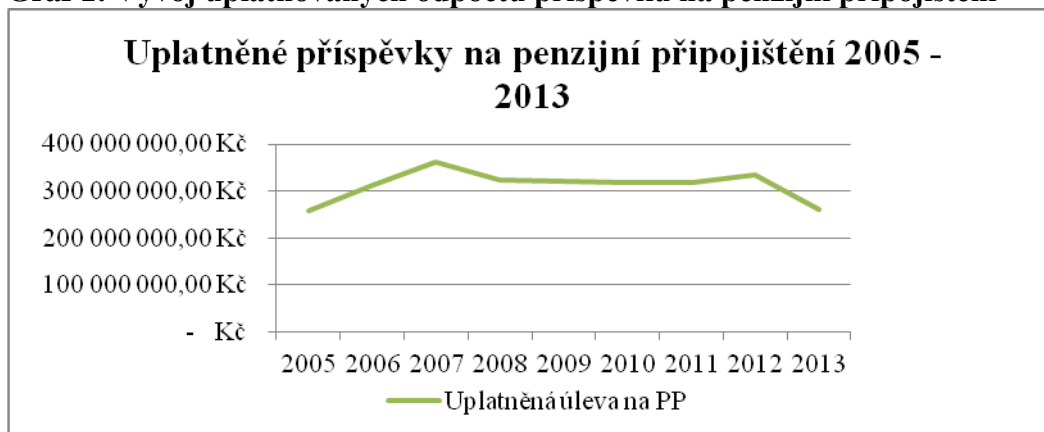
¹⁰⁵ STÁTNÍ KONTROLA A DOZOR NA FINANČNÍM TRHU. Základní ukazatele vývoje penzijního připojištění v transformovaných fondech a vývoje doplňkového penzijního spoření v účastnických fondech k 30.6.2014 včetně Komentáře. In: Ministerstvo financí ČR [online]. [cit. 2014-11-25]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/monitoring/vyvoj-penzijniho-pripojisti/2014/zakladni-ukazatele-vyvoje-penzijniho-pri-18814>

¹⁰⁶ Počet obyvatel v ČR k 1. 1. 2014 je 10 512 tis.

Průměrný měsíční příspěvek účastníka penzijního připojištění ve III. pilíři dosáhl k 31. 12. 2013 výše 568 Kč¹⁰⁷. Průměrný příspěvek účastníka v nových účastnických fondech III. pilíře činil 749 Kč měsíčně. Při takových příspěvcích není možné uplatnit daňovou úlevu. Lze tedy předpokládat, že průměrný poplatník v České republice tento odpočet nevyužije kvůli částce, o kterou se naspořená suma snižuje. V roce 2012 se naspořená částka snižovala o 6 000 Kč a v takovém případě by na odpočet nárok měl. Příspěvky, které na připojištění či pojištění hradí zaměstnanci zaměstnavatel, se do této úlevy nezapočítávají.

Vývoj uplatněných příspěvků na penzijní připojištění poplatníky, kteří podávají DAP, je shrnut na následujícím grafu. V roce 2013 se výše odpočtů snižuje právě vlivem změny zákona.

Graf 1: Vývoj uplatňovaných odpočtů příspěvků na penzijní připojištění

Zdroj: Finanční správa a vlastní zpracování

d) Pojistné na soukromé životní pojištění a na penzijní pojištění

Životní pojištění musí podle zákona ZDP splňovat určité podmínky pro to, aby mohlo být uplatněno jako odpočet. Podle České asociace pojišťoven má pro rok 2013 uzavřenu smlouvu na životní pojištění 6 390 533 obyvatel, což je 61 % populace v ČR. Dále ve své výroční zprávě také uvádí, že průměrné pojistné se rovná 545 Kč¹⁰⁸ pro rok 2013.

¹⁰⁷ ASOCIACE PENZIJNÍCH SPOLEČNOSTÍ ČR. Komentář k ekonomickým výsledkům za 4. čtvrtletí 2013. In: *Komentář k výsledkům za rok 2013* [online]. [cit. 2014-11-18]. Dostupné z: <http://www.apfcr.cz/cs/komentare-dane/komentar-k-vysledkum-za-rok-2013.html>

¹⁰⁸ ČESKÁ ASOCIACE POJIŠŤOVEN. Výroční zpráva 2013. In: *ČAP* [online]. [cit. 2014-11-18]. Dostupné z: <http://www.cap.cz/images/o-nas/vyrocní-zpravy/2013.pdf>

e) Zaplacené členské příspěvky člena odborové organizace, úhrada za zkoušky ověřující výsledky dalšího vzdělávání, daňová ztráta a výdaje na výzkum a vývoj

Podle analýzy Finanční správy daňových přiznání uplatňuje odpočet od základu daně za zaplacené odborové příspěvky 4,19 % poplatníků. Daňový odpočet na úhradu za zkoušky dalšího vzdělávání uplatnilo 0,03 % poplatníků, daňovou ztrátu 1,20 % poplatníků podávajících daňové přiznání a výdaje na výzkum a vývoj uplatnilo vzhledem k počtu poplatníků nepatrné množství.

Slevy na dani

U průměrného poplatníka jsou směrodatné slevy na dani, jejichž výše nelze bezprostředně ovlivnit tak jako u odpočtů. Pokud na ně poplatník nárok má, využije je ve stejné výši jako jiný poplatník. Pro potřeby této diplomové práce bude předpokládáno, že poplatník má nárok na základní slevu na poplatníka, protože příjem mu plyne z podnikání nebo hlavního zaměstnání, kde má podepsané Prohlášení poplatníka daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti.

Mezi obyvateli ČR se nachází 10,2 % obyvatel se zdravotním postižením. Podle šetření ČSÚ je v ČR 1,08 % osob se zdravotním postižením prvního a druhého stupně. Osob se zdravotním postižením třetího stupně je 1,5 %.¹⁰⁹

Vynechány byly domácnosti bez dětí a bez pracujících členů, protože se jednalo z 82 %¹¹⁰ o domácnosti starobních důchodců. V případě jednoho pracujícího člena se ale jedná o neúplnou rodinu, tedy například samoživitele. Ve 33,8 % domácností s jedním dítětem pracuje pouze jeden člen rodiny. Ve 47,8 % s jedním dítětem pracují dva členové domácnosti. Lze tedy předpokládat, že v těchto domácnostech nelze uplatňovat slevu na manželku. V 56,5 % domácností se dvěma dětmi jsou dva pracující členové. Jelikož poplatník může uplatnit slevu na dítě, které s ním žije v jedné domácnosti, budou tyto informace považovány za konečné.

¹⁰⁹ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Výběrové šetření osob se zdravotním postižením. In: *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2014-11-18]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/C9001CB63B/\\$File/k3_260006-14_1.pdf](http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/C9001CB63B/$File/k3_260006-14_1.pdf)

¹¹⁰ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Domácnosti podle počtu vyživovaných dětí a počtu pracujících členů. In: *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2014-11-18]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/E400292740/\\$File/160021146c.pdf](http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/E400292740/$File/160021146c.pdf)

Domácnosti bez dětí se skládají ze 47 %¹¹¹ z nepracujících členů a z 30 % pouze s jedním pracujícím členem. Lze předpokládat, že se jedná o jednotlivce nebo manželský pár, z nichž jeden nebo oba jsou ve starobním důchodu. Pro přehlednost jsou údaje o počtu dětí v domácnostech podle ČSÚ shrnuty v následující tabulce:

Tabulka 20: Počet dětí v České republice

<i>Počet pracujících členů</i>	<i>Počet dětí</i>				
	bez dětí	s dětmi celkem	1	2	3+
0	47,1 %	6,4 %	8,3 %	3,5 %	10,2 %
1	29,9 %	35,9 %	33,8 %	36,9 %	43,5 %
2	18,0 %	51,2 %	47,8 %	56,5 %	44,4 %
3+	5,0 %	6,5 %	10,1 %	3,1 %	1,9 %
<i>CELKEM</i>	<i>100,0 %</i>	<i>100,0 %</i>	<i>100,0 %</i>	<i>100,0 %</i>	<i>100,0 %</i>

Zdroj: ČSÚ a vlastní zpracování

V absolutním vyjádření se česká domácnost nejčastěji skládá z dvou pracujících členů a dvou dětí a jedná se o 341 tis. domácností. Domácností se dvěma pracujícími členy a jedním dítětem je 336 tis., tj. o 1,6 % méně.

Počet poplatníků uplatňujících slevu na manželku bez vlastních příjmů je údaj, který nelze zcela jednoznačně určit. Lze ale předpokládat, že v domácnostech s jedním pracujícím členem, dětmi a vyšším počtem všech členů domácností taková možnost je, v porovnání s nezaměstnanými členy domácnosti. V domácnostech s dětmi se nachází 9,3 % osob nepracujících, pobírajících rodičovský příspěvek nebo bez jiných příjmů.

Následující Tabulka č. 21 ukazuje vliv existence jednotlivých průměrných daňových úlev v případě poplatníka, který pobírá měsíčně medián mezd stanovený pro rok 2013. V prvním řádku tabulky je roční daňová povinnost poplatníka v případě, kdy by nevyužil žádnou z úlev poskytovaných státem. V následujících řádcích je vliv každé jednotlivé slevy zvlášť, kdyby byla uplatněna v její průměrné výši vycházející z předchozí analýzy. Vliv existence slev na dani nemá zcela stejný charakter jako u odpočtů a to důvodu toho, že se jejich výše nedá měnit a jsou zákonem pevně nastaveny.

¹¹¹ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Domácnosti podle počtu vyživovaných dětí a počtu pracujících členů. In: *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2014-11-18]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/E400292740/\\$File/160021146c.pdf](http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/E400292740/$File/160021146c.pdf)

Tabulka 21: Vliv jednotlivých průměrných odpočtů a slev na daň

	Odpočet v průměrné uplatnitelné výši	Daň	Snížení daně o
Daň bez úlev		53 745,00 Kč	
Úroky	43 358,00 Kč	47 250,00 Kč	12,08 %
Dary	1 700,00 Kč	53 490,00 Kč	0,47 %
Penzijní připojištění	7 908,00 Kč ¹¹²	53 745,00 Kč	0,00 %
Životní pojištění	6 540,00 Kč	52 770,00 Kč	1,81 %
	Sleva	Daň	Snížení daně o
Sleva na poplatníka	24 840,00 Kč	28 905,00 Kč	46,22 %
Sleva na manželku	24 840,00 Kč	28 905,00 Kč	46,22 %
Invalidní důchodce I. a II. stupně	2 520,00 Kč	51 225,00 Kč	4,69 %
Invalidní důchodce III. stupně	5 040,00 Kč	48 705,00 Kč	9,38 %
Držitel průkazu ZTP/P	16 140,00 Kč	37 605,00 Kč	30,03 %
Sleva na studenta	4 020,00 Kč	49 725,00 Kč	7,48 %
Daňové zvýhodnění na dítě	13 404,00 Kč	40 341,00 Kč	24,94 %
Daňové zvýhodnění na 2 děti	26 808,00 Kč	26 937,00 Kč	49,88 %

Zdroj: *Vlastní výpočty*

Mezi nejvýznamnější položky z pohledu státního rozpočtu je poskytování základních slev na poplatníka. Jedná se o největší položku při úspoře na dani a zároveň poplatník nemusí pro její získání vynakládat žádné vlastní náklady. O stejně vysokou sumu ČR přichází vlivem snížení daně o slevu na manželku (manžela). Počet domácností, kde je možnost tuto slevu uplatnit je velmi málo. Z odpočitatelných položek má největší vliv na daňové zatížení poplatníka uplatnění zaplacených úroků z úvěrů na bydlení.

Celkový počet samostatně výdělečných a zaměstnaných osob v České republice je 7 368 551 obyvatel¹¹³, tj. 70 % populace. Podle ČSÚ bylo v ČR 381 272 studentů ke konci roku 2012 a z toho někteří výdělečně činní. Při studiu si podle průzkumu Podpory rozvoje podnikání s.r.o. přivydělává 62,5 % studentů.

¹¹² Nelze uplatnit. Výše příspěvku nepřesahuje 12 000 Kč.

¹¹³ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Domácnosti podle postavení osoby v čele. In: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD[online]. [cit. 2014-11-18]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/E400292727/\\$File/160021141a.pdf](http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/E400292727/$File/160021141a.pdf)

Model průměrného poplatníka v České republice

Tabulka 22: Modelový poplatník ČR I

Základní parametry	
Medián mzdy	22 288,00 Kč
Úroky z úvěrů na bydlení	43 358,00 Kč
Dary na veřejně prospěšné účely	1 700,00 Kč
Příspěvky na penzijní připojištění	7 908,00 Kč
Pojistné na soukromé životní poj.	6 540,00 Kč
Zaplacené členské příspěvky OO	- Kč
Úhrady za zkoušky ověřující výsledky dalšího vzdělávání	- Kč
Sleva na poplatníka	24 840,00 Kč
Sleva na manželku (manžela)	- Kč
Invalidní důchodce I. a II. stupně	- Kč
Invalidní důchodce III. stupně	- Kč
Držitel průkazu ZTP/P	- Kč
Sleva na studenta	- Kč
Daňové zvýhodnění	13 404,00 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Poplatník byl vymodelován podle předchozí analýzy, a to dle průměru ekonomiky republiky vztahující se k daňovým úlevám. Takový poplatník má úvěr na bydlení, poskytuje dary na veřejně prospěšné účely, přispívá si na životní pojištění a penzijní připojištění, které ale v průměru na dani neuplatní.

U další modelace byl vynechán odpočet ve výši zaplacených úroků z úvěrů na bydlení, které jsou považovány za nejvýznamnější odpočet. A u třetí se nepředpokládají výdaje na dary na veřejně prospěšné účely a zároveň uplatňuje slevu na manželku bez vlastních zdanitelných příjmů. V následující tabulce je porovnání jednotlivých průměrných poplatníků a vyčíslení, jak který model ovlivňuje samotný odvod poplatníka.

Tabulka 23: Daňová povinnost průměrného poplatníka

	Sleva/odpočet	Daň	Snížení daně o	Na dani odvede z příjmu
Průměrný popl. I - 1 dítě	daň	7 761,00 Kč	85,56 %	2,90 %
Průměrný popl. I - 2 děti	daňový bonus	- 5 643,00 Kč	110,50 %	-2,11 %
Průměrný popl. II.	daň	14271,00 Kč	73,45 %	5,34 %
Průměrný popl. III.	daňový bonus	-13 404,00 Kč	124,94 %	-5,01 %

Zdroj: Vlastní výpočty

Poplatníci se dvěma a více dětmi se dostávají do daňového bonusu, kdy mají nárok na vyplacení tzv. negativní daně ze státního rozpočtu. V rámci státního rozpočtu se stává to, že stát přichází o celou částku daně, kterou by mu poplatník zaplatil při neexistenci daňových úlev, ale zároveň musí poplatníkovi vyplatit ještě něco navíc. Tyto modely by byly relevantní v případě, kdy by všichni poplatníci v ČR byli totožní a průměrní. Taková situace zajisté nenastane. Největší vliv na daň poplatníků má existence odpočtu úroků z úvěrů na bydlení, která v prvním roce hypotéky může činit úlevu až 12,08 % z daňové povinnosti. U darů je situace sporná, pro průměrného poplatníka v ČR je její výše téměř zanedbatelná. V případě poplatníka, který přispěje na veřejně prospěšné účely vyšší částkou, se však může jednat o velmi významný odpočet. Významným odpočtem mohou být i příspěvky na životní pojištění, pokud si je poplatník nastaví, tak jak je pro něho nejvýhodnější a zároveň tak optimalizuje svou daňovou povinnost. Z analýzy vyplynulo, že průměrný měsíční příspěvek pojištěnců je 545 Kč. Při takovém příspěvku má poplatník nárok na roční státní příspěvek ve výši 900 Kč a zároveň ušetří na dani 981 Kč. Nejvýhodnější je pro poplatníky spořit 1 000 Kč měsíčně. V takovém případě má nárok na státní příspěvek ve výši 1 800 Kč za rok a na dani úlevu ve výši 1 800 Kč. Částku, kterou by si v případě tisícového příspěvku uspořil na vlastní pojištění navíc, by při placení pojistného ve výši 100 Kč stejně zaplatil na dani.

4.2.2 Kvantifikace daňových úlev podle daňových příznání

Podle analýzy daňových příznání provedené Finanční správou ČR¹¹⁴ lze odhadnout skutečnou výši uplatněných daňových úlev všemi zaměstnanci a OSVČ. Daňové příznání podává cca 25 % všech daňových poplatníků. Zbylých 75 %, tj. v ČR cca 5,5 milionů obyvatel nemá povinnost daňové příznání podávat. Z toho důvodu nemá Finanční správa k dispozici data uplatněných daňových úlev všech poplatníků. Mezi poplatníky s povinností podat DAP patří i ti, kteří dosahují více druhů příjmů zároveň, podle § 6 – 10 ZDP. Průměrný příjem těchto poplatníků se rovná 34 790 Kč. V této analýze bude proveden přepočítání na celou ekonomiku ČR. Analýza vychází z faktu, že daňoví poplatníci jsou totožní a poměr uplatňovaných úlev neměnný. Při dalších výpočtech bude průměrný příjem zachován pro daných 25 % daňových subjektů. U ostatních subjektů bude využit medián mezd. Z následující Tabulky č. 24 vyplývá, že nejvíce využívaným daňovým odpočtem jsou úroky z úvěru na bydlení a zaplacené příspěvky na životní pojištění. Mezi nejčastěji uplatněné slevy patří základní sleva na poplatníka a daňové zvýhodnění na vyživované dítě.

Tabulka 24: Uplatňované úlevy v ČR

Daňový odpočet	V %
Životní pojištění	33,45 %
Úroky z úvěru na bydlení	21,08 %
Příspěvky na penzijní připojištění	10,56 %
Dary	7,43 %
Odborové příspěvky	4,19 %
Daňová ztráta	1,20 %
Úhrada za zkoušky dalšího vzdělávání	0,03 %
Slevy	V %
Sleva na poplatníka	93,96 %
Daňové zvýhodnění na vyživované dítě	31,26 %
Sleva na manželku (manžela)	5,30 %
Sleva na invaliditu I. a II. stupně	1,67 %
Sleva na studenta	1,50 %
Sleva na invaliditu III. stupně	0,51 %
Sleva pro držitele průkazu ZTP/P	0,12 %
Sleva na manželku (manžela) s průkazem ZTP/P	0,01 %

Zdroj: Finanční správa a vlastní výpočty

¹¹⁴ FINANČNÍ SPRÁVA ČR. Údaje z daňových příznání. In: *Finanční správa ČR* [online]. [cit. 2014-11-19]. Dostupné z: <http://www.financnisprava.cz/cs/dane-a-pojistne/analyzy-a-statistiky/udaje-z-danovych-priznani>

Poplatníci podávající daňová přiznání odvedli státu na dani z příjmů fyzických osob 65,1 mld. Kč. Na daňových úlevách celkem uspořili 45 mld. Kč. Daň vůbec neplatilo 57 % poplatníků a zároveň byl některým z nich vyplacen daňový bonus. Výpočty Finanční správy počítají s touto slevou tak, jako by byla uplatněna, i když ve skutečnosti poplatník daň neplatil a zároveň mu byl vyplacen daňový bonus. Téměř polovina daňového zvýhodnění je právě daňový bonus. Údaje získané analýzou daňových přiznání byly využity pro přepočet na celou ekonomiku a dále podle metodiky MFČR spočítána celková uplatněná daňová úleva poskytnutá státem.

Analýza daňových úlev dle metodiky MFČR

Celkový objem uplatněného odpočtu násobený efektivní daňovou sazbou. V ČR není potřeba dále řešit sazbu daně, jelikož sazba je lineární ve výši 15 %.

Tabulka 25: Objem uplatněných odčitatelných položek od základu daně v roce 2013

DO - Životní pojištění	2 841 mil. Kč
DO - Úroky z úvěru na bydlení	9 449 mil. Kč
DO - Příspěvky na penzijní připojištění	1 024 mil. Kč
DO - dary	332 mil. Kč
DO - odborové příspěvky	101 mil. Kč
Daňová ztráta	318 mil. Kč
DO - úhrada za zkoušky dalšího vzdělávání	1,2 mil. Kč
Odčitatelné položky CELKEM	14 069 047 828,16 Kč

Zdroj: Vlastní výpočty

Daňoví poplatníci si celkem základ daně z příjmů fyzických osob snížili o 94 mld. Kč. a na samotné dani stát poskytl úlevu ve výši 14 mld. Kč. O slevy na dani se poníží již vypočtená daň, a proto se výše daňové úlevy na slevách vypočte prostým součtem všech uplatněných slev v systému.

Tabulka 26: Objem uplatněných slev na dani v roce 2013

Sleva na poplatníka	171 982 mil. Kč
Daňové zvýhodnění na vyživované dítě	22 511 mil. Kč
Sleva na manželku (manžela)	9 519 mil. Kč
Sleva na invaliditu I. a II. stupně	294 mil. Kč
Sleva na studenta	358 mil. Kč
Sleva na invaliditu III. stupně	173 mil. Kč
Sleva pro držitele průkazu ZTP/P	136 mil. Kč
Sleva na manželku (manžela) s průkazem ZTP/P	35 mil. Kč
Sleva na zaměstnance se zdrav. postiž.	83 mil. Kč
Slevy CELKEM	205 094 910 278,34 Kč

Zdroj: Vlastní výpočty

Díky slevám na dani si poplatníci mohli snížit svou daňovou povinnost o 205 mld. Kč. Stát poskytl daňovým poplatníkům za rok 2013 daňové úlevy, které jim snížily daňovou povinnost až o 219 mld. Kč. Na daňovém bonusu mohlo být podle odhadu poplatníkům vyplaceno dalších 26 mld. Kč.

Tabulka 27: Ušlé příjmy ČR v roce 2013

Odčitatelné položky od základu daně	93 814 641 700,00 Kč
Odčitatelné položky od základu daně - úleva	14 072 196 255,00 Kč
Slevy na dani	205 094 910 278,34 Kč
Daňové úlevy celkem	219 167 106 533,34 Kč

Daňová povinnost celkem	144 792 mil. Kč
Státní rozpočet - inkaso DPFO	128 815 mil. Kč

Zdroj: vlastní výpočty

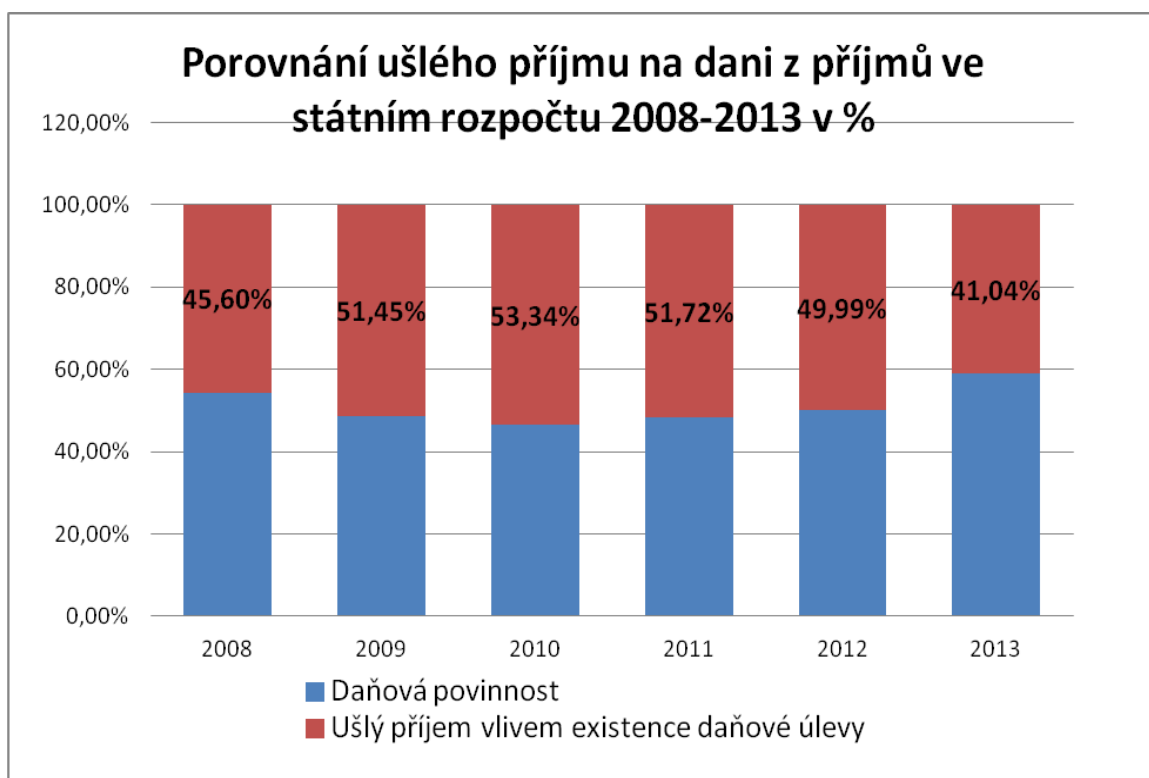
Na dani z příjmů fyzických osob za toto období stát vybral pouze 128 815 mil. Kč. Jak již bylo uvedeno největšími položkami z daňových úlev, které poplatníci využívají, jsou úroky z úvěrů na bydlení, příspěvky na životní pojištění a také sleva na poplatníka a na dítě. Celková daňová úleva se dá spočítat jako daň od všech poplatníků při neexistenci daňové úlevy ponížená o daň od všech poplatníků při existenci daňové úlevy. Tato suma nelze přesně vyčíslit, jelikož model je pouze odhadem daňových úlev pro ČR za rok 2013. Lze říci, že celková daňová úleva uplatněná poplatníky podávající daňové přiznání je 41 %. Pro přepočtení na celou ekonomiku se jedná o 60 % a to z důvodu upraveného výčtu uplatněných daňových úlev. K dispozici nebyl celkový základ daně pro celou ekonomiku, a proto musel být také odhadnut. Vlivem této veličiny se pozměnily i ostatní výpočty. K přepočtu uplatněných úlev došlo stejným poměrem jako v případě poplatníků podávajících daňová

přiznání s omezením některých zvýhodnění. Omezena byla kalkulace například s odečtením daňové ztráty nebo výdajů na výzkum a vývoj od základu daně.

Vliv daňových úlev na státní rozpočet

Státní rozpočet si od roku 2008 drží celkem rovnováhu mezi uplatňovanými úlevami a daní odvedenou státu. O podstatný příjem stát přichází vlivem nedoplatků na dani. Poskytnuté daňové úlevy je potřeba nastavit tak, aby byli poplatníci ochotni je využívat a tolerovat. Důležité je, aby daň plnila stále své funkce. Vývoj výběru daně z příjmu je vidět na následujícím grafu.

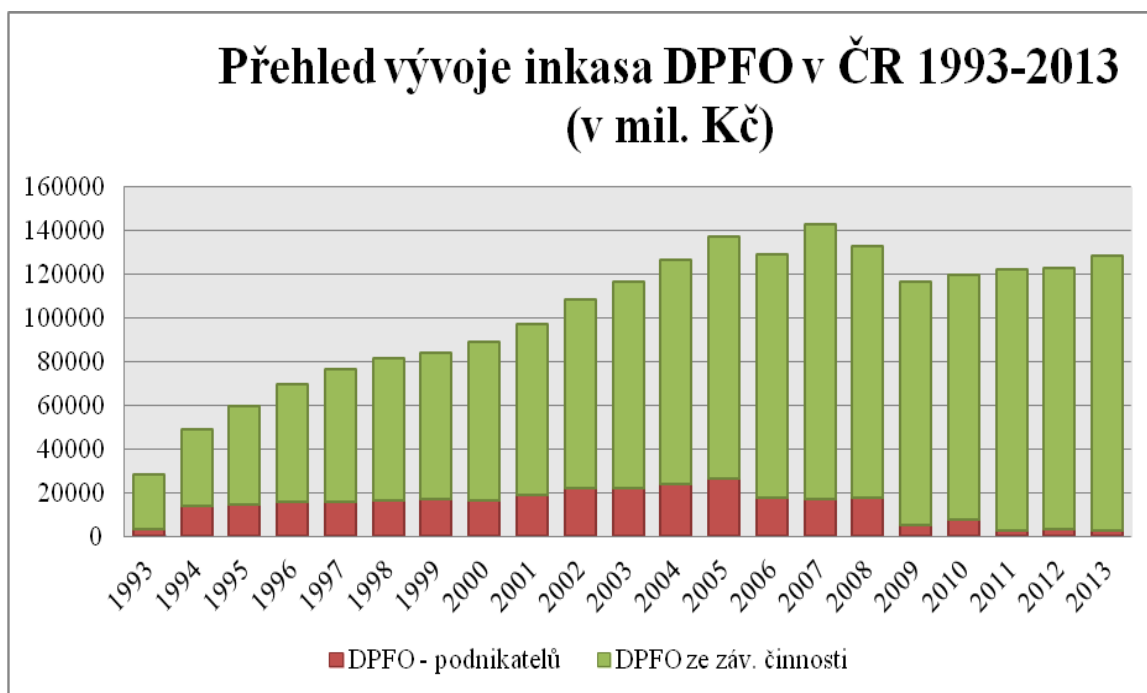
Graf 2: Vývoj celkem uplatněných daňových úlev v ČR

Zdroj: Finanční správa a vlastní zpracování

Následující graf zobrazuje vývoj celkové daňové povinnosti daně z příjmů fyzických osob od roku 1993 až do roku 2013. Bylo by mylné v tomto případě zaměňovat pojem daňová povinnost a inkaso daně. Jedná pouze o daňovou povinnost, která samozřejmě není nikdy v plné výši odvedena do státního rozpočtu. Důležité je zmínit i vývoj právě daňového inkasa. V následujícím grafu je vidět, že příjmy z podnikání tvoří pouze 2% z celkových příjmů pro rok 2013. Jedná se o snížení o 11 p.b. oproti roku 2008.

Graf 3: Přehled vývoje inkasa DPFO v ČR 1993-2013

Zdroj: Finanční správa; vlastní zpracování

Problémem výběru daní z příjmů fyzických osob podle § 7 ZDP je především existence vysokých paušálních výdajů. Na grafu lze vidět rapidní snížení inkasa daně v roce 2009 a to vlivem zvýšení sazby paušálních výdajů. Inkaso této daně vzhledem k počtu osob samostatně výdělečně činných je velmi nízké. Daň odvede pouze 57 %¹¹⁵ poplatníků daně z příjmů fyzických osob z podnikání.

¹¹⁵ Výpočet podle analýzy DAP.

4.3 Vzájemná závislost mezi daňovou povinností a daňovými úlevami České republiky

V této kapitole bude provedena analýza závislosti daňových úlev na konečnou daňovou povinnost pomocí korelačních koeficientů. K výpočtu korelačních koeficientů bude využit statistický software Statistica. Hodnota jednotlivých korelačních koeficientů se pohybuje v intervalu $\langle -1;1 \rangle$ a je jimi určována míra vzájemné závislosti mezi proměnnými. Hindls¹¹⁶ považuje závislost mezi proměnnými za nejtěsnější v případě, kdy se hodnoty koeficientu blíží jedné. Hodnota blížící se nule nemusí ovšem nutně znamenat slabou závislost. Pokud je hodnota koeficientu rovna nule, značí lineární nezávislost proměnných. Nevýhodou analýzy je nemožnost posouzení, jak se proměnné vývojem navzájem ovlivní, pouze určuje jejich vztah.

Podle Finanční správy ČR patří v roce 2013 mezi poplatníky, kteří podávají daňová přiznání 25 % výdělečně činných obyvatel. Pro tyto poplatníky zpracovává FSČR od roku 2005 analýzy daňových přiznání, kde je k dispozici výčet objemů uplatněných daňových úlev pro jednotlivá daňová období. Data za období 2008 – 2013 budou využita pro korelační analýzu. Předchozí období jsou vypuštěna z důvodu rozsáhlé změny daňové legislativy a konkrétní výsledky analýzy by pro potřeby práce byly zkresleny. Daňové období 2005 bylo pro účely této práce vyňato vzhledem k existenci jiných konstrukčních prvků daně, které se následně měnily a vešly v platnost od roku 2006 a v roce 2008 daň z příjmu fyzických prošla dalšími významnými změnami. Analýza nepřihlíží k nevybrané dani z příjmů fyzických osob z důvodu nedoplatků a dluhů a převodů mezi daňovými účty.

Těsnost závislosti lze podrobně hodnotit takto:

$r < 0,3$ těsnost nízká

$0,3 \leq r \leq 0,5$ těsnost mírná

$0,5 \leq r \leq 0,7$ těsnost význačná

$0,7 \leq r < 0,9$ těsnost velká

$0,9 \leq r \leq 1,0$ těsnost velmi vysoká

¹¹⁶ HINDLS, R., HRONOVÁ, S., *Statistika pro ekonomy*, s. 206

Pro zjištění míry závislosti mezi vývoji jednotlivých daňových úlev a celkovou daňovou povinností byl vypočítán párový korelační koeficient. Pozornost byla věnována pouze úlevám, které vykazují vzájemnou těsnou závislost.

Tabulka 28: Závislost mezi daňovými úlevami a daňovou povinností z původních hodnot

Daňová úleva	Korelační koeficient původních hodnot
Dary na veřejně prospěšné účely	0,236379
Úroky z úvěru na bydlení	0,261422
<i>Penzijní připojištění</i>	-0,832687
Životní pojištění	0,204387
<i>Příspěvky odborům</i>	0,922528
Úhrady za další vzdělávání	-0,381040
Věda a výzkum	-0,583969
Daňová ztráta	-0,434882
Základní sleva	-0,295718
<i>Sleva na manželku</i>	-0,813660
<i>Částečná invalidita</i>	0,972486
Plná invalidita	-0,320221
Držitel průkazu ZTP/P	0,147523
Student	-0,249977
Daňové zvýhodnění na dítě	0,554882

Zdroj: Finanční správa a vlastní výpočty

Těsná vzájemná korelace se projevila mezi celkovou daňovou povinností a příspěvky na penzijní připojištění, příspěvky odborovým organizacím, slevou na manželku a slevou na částečnou invaliditu. Z výsledků analýzy lze konstatovat, že u poskytování úlev, jako jsou příspěvky odborovým organizacím a slevy na vyživovanou manželku, nesouvisí s nižším výnosem daně do státního rozpočtu. Jinými slovy frekvence uplatnění těchto úlev nemá dopad na snížení daňového výnosu. U úlev poskytovaných na zaplacené členské příspěvky odborovým organizacím a slevu na částečnou invaliditu je prokázáno, že při jejím poskytnutí existuje nepřímý těsný korelační vztah s daňovou povinností. Jinými slovy poskytnutí těchto úlev snižuje výnos z této daně.

Dále byly spočítány trendové funkce, které zobrazují vývoj jednotlivých proměnných v čase a jsou využity pro interpretaci výsledků předchozí analýzy. Vhodnost trendu byla zvolena na základě koeficientu determinace, tj. byla pro všechny proměnné vybrána

parabolická trendová funkce. Tato trendová složka vyrovnává časovou řadu o případné nedostatky.

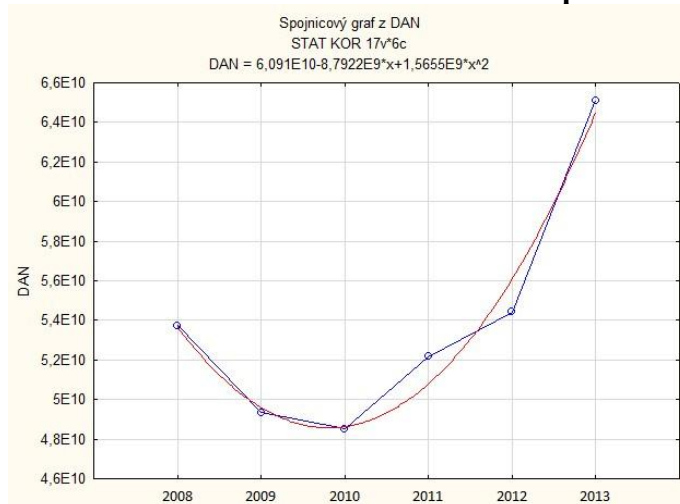
Tabulka 29: Trendové funkce pro jednotlivé daňové úlevy

Proměnná	Trendová funkce
Daňová povinnost	$T_1 = 60\,910\,000\,000 - 8\,792\,200\,000t + 1\,565\,500\,000t^2$
Odpočitatelné položky od základu daně	
Penzijní připojištění	$T_4 = 1\,954\,600\,000 + 184\,140\,000t - 33\,855\,000t^2$
Příspěvky odborům	$T_6 = 158\,990\,000 - 3\,728\,800t + 926\,940t^2$
Slevy na dani	
Sleva na manželku	$T_{11} = 2\,814\,400\,000 + 20\,323\,000t - 13\,408\,000t^2$
Částečná invalidita	$T_{12} = 72\,045\,000 - 4\,008\,900t + 723\,690t^2$

Zdroj: Vlastní výpočty, výstupy ze softwaru Statistica

Na základě koeficientu determinace byla u všech proměnných zvolena parabolická trendová funkce. Parabola nejlépe vystihuje průběh vývoje proměnných v čase. Pro ilustraci je v následujících grafech zobrazen vývoj celkové daňové povinnosti a daňových úlev, u kterých vyšla v předchozí analýza vysoká korelace.

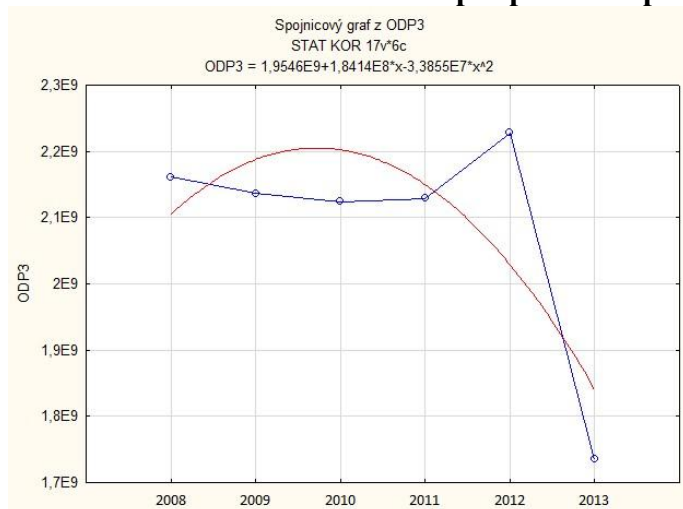
Graf 4: Průběh trendové funkce daňové povinnosti

Zdroj: vlastní zpracování, výstup ze softwaru Statistica

Daňová povinnost vykazuje rostoucí trend, jak je patrné z grafu. Tento jev ale nastal až v roce 2011. Do té doby daňová povinnost klesala.

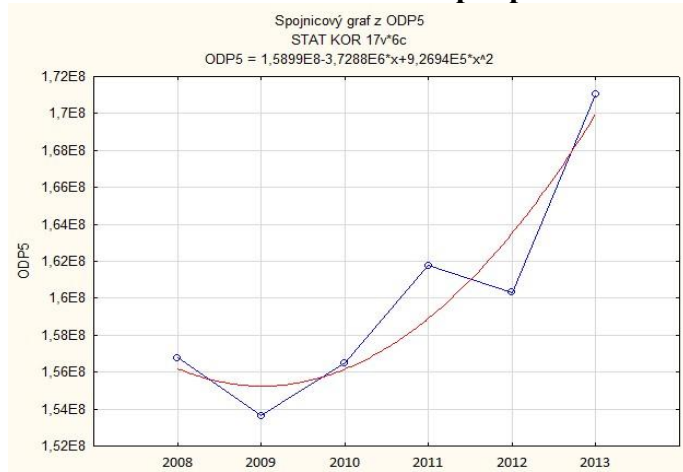
Graf 5: Průběh trendové funkce příspěvků na penzijní připojištění

Zdroj: vlastní zpracování, výstup ze softwaru Statistica

U příspěvků na penzijní připojištění nastává situace klesajícího trendu. Trend v čase klesá, což může být způsobeno právě zákonnou úpravou platnou od roku 2013, kdy lze od základu daně uplatnit až výši příspěvků přesahujících 12 000 Kč. Na tuto hranici ale nedosáhne tolik poplatníků jako v předchozích letech na hranici 6 000 Kč. Proto tento odpočet uplatnilo v roce 2013 pouze 75 % poplatníků, na rozdíl od roku 2012.

Graf 6: Průběh trendové funkce příspěvků odborovým organizacím

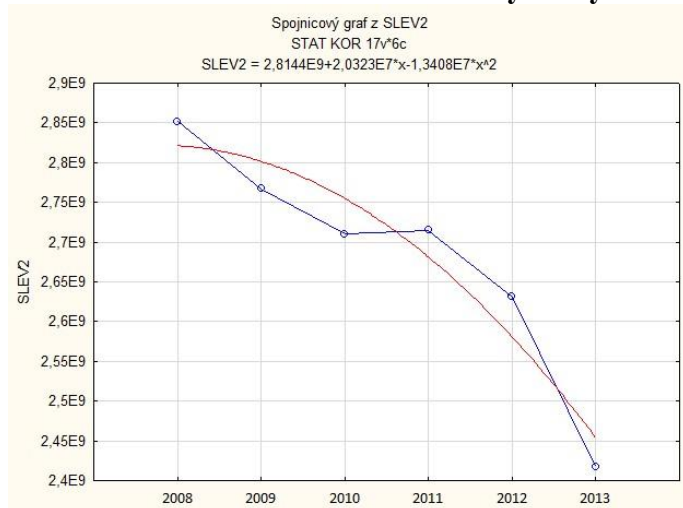

Zdroj: Vlastní zpracování, výstup ze softwaru Statistica

U odborových příspěvků je tato závislost pravděpodobně způsobena stejným vývojem počtu podávaných daňových přiznání a celkové daňové povinnosti. Jinými slovy, členské příspěvky jsou závislé na počtu osob, které tento odpočet uplatní a na příjmech poplatníků. V případě členů odborové organizace jsou příspěvky nejčastěji povinné, tudíž je výše této úlevy závislá především na počtu členů podávajících daňové přiznání. Nejedná se

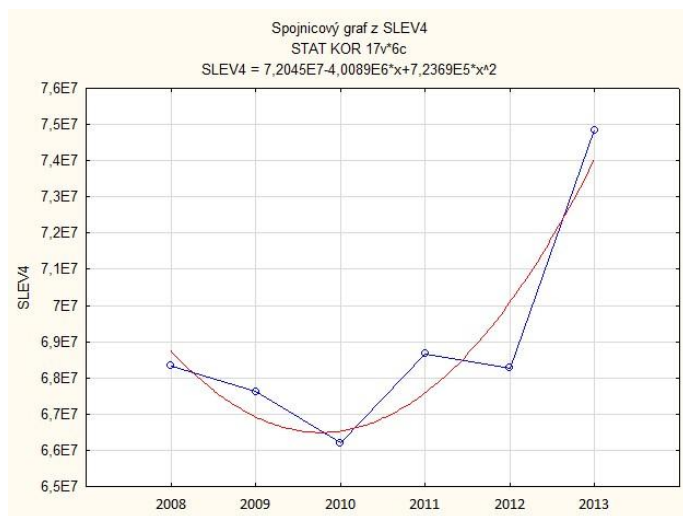
o významnou položku pro státní rozpočet, výše odpočtu je omezena shora a maximální výše úlevy je 450 Kč pro poplatníka.

Graf 7: Průběh trendové funkce slevy na vyživovanou manželku (manžela)

Zdroj: Vlastní zpracování, výstup ze softwaru Statistica

Graf 8: Průběh trendové funkce slevy na částečnou invaliditu

Zdroj: Vlastní zpracování, výstup ze softwaru Statistica

Vývojové trendy těchto dvou úlev mohou souviset s demografickým a ekonomickým vývojem země. U jiných proměnných nebyla prokázána vysoká korelace. Analýza byla aplikována pro dostupná data za roky 2008 – 2013. Pro další zkoumání nemá model dostatečný počet stupňů volnosti.

4.4 Srovnání daňových úlev v ČR a ve vybraných státech OECD

Každý stát využívá odlišný výčet daňových úlev, přesto jich existuje velké množství na stejném principu. Cílem této kapitoly je zjistit, do jaké míry se Česká republika odlišuje od vybraných států a zda nějaký z těchto států využívá jiný systém úlev nebo konkrétní daňovou úlevu, kterou by Česká republika mohla zakomponovat do vlastní struktury úlev. Porovnání daňových úlev vychází ze zákonné úpravy pro rok 2013 v jednotlivých státech. Mezi vybrané státy patří Nizozemí, Lucembursko, Rakousko a Belgie, jejichž systémy daňových úlev jsou popsány v teoretické části. V první řadě je potřeba specifikovat „průměrný“ příjem, jelikož porovnávání úlev v absolutních částkách není zcela objektivní. Průměrná mzda pro porovnání byla zvolena podle metodiky OECD. Pro zjednodušení nejsou porovnávány mezi úlevami vyňaté příjmy a osvobozené příjmy. Tyto úlevy jsou velmi obsáhlé a náročné na porovnání.

Tabulka 30: Srovnání daňových úlev ve vybraných zemích OECD

	Belgie	Česká republika	Lucembursko	Nizozemsko	Rakousko
Průměrný příjem (roční)	46.810 EUR	289.770 CZK (11.456 EUR)	52.902 EUR	48.109 EUR	41.693 EUR
Standardní a nestandardní odpočty (úprava základu daně, pokud není uvedeno jinak, jedná se o maximální roční uplatnitelné částky)					
Dary	Min. 40 EUR Max. 10 %	Min. 2 % ZD (1000 CZK) Max. 10 % ZD	Min. 120 EUR Max. 1 mil.EUR (20 % ZD)	Min. 1 % (60 EUR) Max. 10 % ZD	10 % ZD
Dary církvím					400 EUR
Zaplacené úroky z bydlení	2 930 + 70 (v případě 3 dětí v domácnosti)	Max. 300 000 CZK (11 503 EUR)	1 500 EUR	Ano	
Příspěvky na penzijní připojištění		Min. 12 000 CZK Max. 12 000 CZK	1 500 – 3 200 EUR	Ano	
Příspěvky na životní pojištění	30 % Max. 940 EUR	Max. 12 000 CZK	672 EUR		
Úhrady za zkoušky dalšího vzdělání		Ano		Ano	
Příspěvky odborové organizaci		Ano	672 EUR (stavební spolky)		
Výdaje na výzkum a vývoj		Ano			
Daňová ztráta		Ano			
Cestovné do zaměstnání			540 EUR	1 951 EUR	Ano
Speciální výdaje			480 EUR		60 EUR
Nezdanitelné minimum pro manžele			4 500 EUR		
Mimořádné výdaje, vzdělání dětí	80 % výdajů na výživné 80 % výdajů na péči o dítě		3 480 EUR		
Odpočet na dítě (domácnost, péče), výživné	1 490 EUR (1 dítě) 3 820 EUR (2 děti) 8 570 EUR (3 děti +)		3 600 EUR	Ano	220 EUR
Úrokové výdaje			336 EUR		
Odpočet pro zaměstnance					132 EUR
Maximální výše odpočtů					2 920 EUR (5 840 EUR)
Přesčasy v zaměstnání					1 032 EUR (4 320 EUR)
Nezdanitelná část ZD (sazba 0%)	7 270 EUR		11 265 EUR		11 000 EUR
Výdaje na personál	50 % výdajů				
Péče o závislé osoby (příbuzné, postižené, důchodce)	1 440 EUR (2 890 EUR)			Ano	
Léčebné výdaje				Min. 1,65 % (125 EUR)	
Náklad na opravy domů – kulturní památky				Až 80 % výdajů	
Standardní a nestandardní slevy					
Základní sleva		24 840 CZK		2 001 EUR	
Sleva na manželku		24 840 CZK		1 335 – 1448 EUR	364
Sleva na dítě		13 404 CZK	922,56 EUR	1 024 EUR + 4 % (max. 2 133 EUR)	700,80
Částečná invalidita		2 520 CZK			
Plná invalidita		5 040 CZK		708 EUR	
Držitel průkazu ZTP/P		16 140 CZK			
Student		4 020 CZK			
Zaměstnanecká sleva			300 EUR	1 723 EUR (i pro podnikatele)	54 EUR
Samoživitel			750 EUR	947 EUR + 4,3 % z příjmu (max. 1 319 EUR)	494 (1 dítě) 669 (2 děti) 889 (3 a více dětí)
Cestovné do zaměstnání					291
Sleva na výživné					350,40 (1 dítě) 525,60 (2 děti) 700,80 (3 a více dětí)
Pracující starobní důchodce				1 100 EUR	764 EUR
Sleva - sazba za hodinu mateřské dovolené				4,24 EUR	
Paušální výdaje					
Využití paušálních výdajů	Ano (3-28,7 %)	Ano (30-80 %)	Ne	Ne	Ano (5-15 %)

Zdroj: Vlastní zpracování

Všechny státy mají společnou úlevu, která se uplatňuje na osobu poplatníka. Tato výhoda se poskytuje buď ve formě standardního odpočtu (v ČR do roku 2005) nebo standardní slevy. Základní úleva na poplatníka je v ČR velmi významná. Jak je uvedeno v první praktické analýze, jedná se o 46 % z daňové povinnosti poplatníka. Jeho správnému nastavení byla také věnována od počátku velká pozornost. Mimo rok 1999 a 2001 byla tato úleva každoročně zvyšována. Stejná situace platí pro slevu, resp. daňové zvýhodnění na dítě. Od roku 2006 byly standardní odpočty nahrazeny standardními slevami na dani.

Tabulka 31: Daňová úleva na osobu poplatníka ve vybraných státech

Daňová úleva – sleva/odpočet na poplatníka	Výše úlevy
Belgie	7 270 EUR (odpočet)
Česká republika	24 840 Kč (954 EUR sleva)
Lucembursko	11 625 EUR (odpočet)
Nizozemí	2 001 EUR (sleva)
Rakousko	11 000 EUR (odpočet)

Zdroj: Taxing wages OECD 2014 a vlastní zpracování

Druhým nejčastějším typem standardního odpočtu je zvýhodnění pro poplatníky v manželském svazku, kteří vyživují další členy rodiny, tj. manželku nebo nezapařené děti. Tato úleva se využívá ať už jako odpočet nebo sleva ve většině zemí OECD. V České republice se odpočet na dítě zvyšoval nejstrměji ze všech úlev a od roku 1993 se téměř zdvojnásobil (viz Tabulka č. 2 na straně 24 a Tabulka č. 5 na straně 29). V roce 2012 se v pěti zemích OECD daňová úspora na dítě řešila prostřednictvím slevy na dani.¹¹⁷

Je zřejmé, že na samotné zdanění příjmů nemají vliv pouze daňové úlevy jako takové, nýbrž všechny konstrukční prvky daně. A to především samotná konstrukce výpočtu a sazba daně. Ve všech vybraných státech mimo České republiky je využíváno progresivní zdanění příjmů. Progresivní sazba daně bezesporu nejlépe vyhovuje principu spravedlnosti a plní lépe redistribuční funkci.¹¹⁸ ČR využívala progresivní sazby až do roku 2008. Jeden z dalších základních rozdílů je tvorba samotného základu daně. Po zavedení jednotné sazby bylo potřeba také zvýšit základ daně a to o sociální a zdravotní pojištění placené zaměstnavatelem. U osob samostatně výdělečně činných bylo zaplacené pojistné vyňato z daňových výdajů. Výpočty základů daně se v jednotlivých státech výrazně odlišují. Vliv na zdanění poplatníků mají samozřejmě standardní a nestandardní odpočty. V České republice se jedná o nezdanitelné části a odčitatelné položky od základů daně.

¹¹⁷ VANČUROVÁ, A., *Zdanění osobních příjmů*

¹¹⁸ Tamtéž

Mezi odpočty, které jsou společné pro všechny vybrané státy a uplatnitelné za téměř stejných podmínek jsou dary na veřejně prospěšné a charitativní účely. Rakouský systém navíc umožňuje odpočet darů církvím. Nejčastěji lze od základu daně odečítat část zaplacených úroků z úvěru na bydlení. U většiny států se jedná o velmi významnou položku při podpoře bydlení a rodinné politiky. To platí pro Nizozemí, Českou republiku a Lucembursko. V Belgii je možnost odečíst nejen úroky z úvěrů na bydlení ale i z dalších bankovních půjček. Podmínky pro uplatnění mají státy odlišné a tak není možné jednoznačně určit, zda se jedná o standardní nebo nestandardní odpočet.

Ve většině zemích OECD bývá alespoň jedním odpočtem úspory na podporu zabezpečení ve stáří. V České republice jde přímo o životní pojištění, v ostatních státech může například o jiné penzijní plány, které jsou regulovány státem.

Belgický daňový systém je považován za jeden z komplikovanějších systémů a zároveň míra zdanění příjmů je nejvyšší z vybraných zemí OECD. V Belgii se používá řada odpočtů pro handicapované osoby, např. pro invalidní poplatníky, pro nevidomé, vdovy apod. Využívají také dodatečný odpočet pro invalidní závislé osoby. Podmínky pro uplatňování odpočtů jsou vždy stanovené zákonem a ve většině případů se řídí sociálním statutem poplatníků. Poplatníci si mají možnost odečíst od základu daně výdaje na personál v domácnosti, a to až 50% na vyplácených mzdách, což v jiných vybraných státech možné není. Tento odpočet vychází především z historického vývoje státu. Dalším odpočtem jsou vynaložené výdaje na výživné, a to až do výše 80 % nebo na péči na děti do 3 let. Belgie nevyužívá slevu na poplatníka jako u nás, ale je nahrazena nezdanitelným základem daně, tj. odpočtem, jehož základní výše je 15,5 % průměrné mzdy. I tuto částku je možné navýšit v případě poplatníka se zdravotním postižením nebo samoživitele. Všechna snížení se v Belgii v první řadě uplatňují od základu daně manžela. V případě, že nemá dostatečný základ daně pro uplatnění všech úlev, které má ze zákona k dispozici, je možnost tyto úlevy uplatnit od příjmu manželky. Jedná se o výhodu poskytovanou rodinám a podporu k využití všech zákonem daných úlev.

Nizozemský daňový systém je v porovnání s českým dlouhodobě stabilní, což má bezesporu výhodnou pozici pro budování příznivých vztahů mezi státem na jedné straně a poplatníky na druhé straně. Tyto vztahy mají také pozitivní vliv na výběr daní. V České republice došlo za posledních 10 let k několika i zásadním změnám daně z příjmů fyzických osob, přičemž v Nizozemí došlo k zásadní změně po letech dlouhodobé stability v roce 2001 a od tohoto

roku došlo pouze k nevýznamným změnám, podobně jako v ČR od roku 2008.¹¹⁹ Nizozemský systém je srozumitelnější, čemuž přispívá malé množství příjmů osvobozených a vyňatých z předmětu daně (vzhledem k ČR) a také sjednocení daňových sazeb v rámci daňových boxů. V případě průhledného a srozumitelného daňového systému je možné zajistit také efektivní výběr konkrétní daně, což má za následek minimalizaci daňových úniků a vyhýbání se placení daní. Což by mělo být cílem každého státu. V Nizozemí existuje minimum odpočtů od základu daně. Jednou z odlišností od České republiky je uplatnitelná výše nákladů na dopravu do zaměstnání. Zvláštností je, že za příjem poplatníka je považována upravená hodnota vlastněného bydlení poplatníkem¹²⁰, přičemž je samozřejmě možné u tohoto příjmu uplatnit úroky placené při financování nemovitosti, tj. z úvěru na bydlení. V Nizozemí je stejně tak jako v Belgii možné odečíst od základu daně náklady spojené s péčí o tělesně postižené osoby. Mezi speciální odpočty patří možnost odečtení výdajů vynaložených na opravy domů, které jsou v zemi označeny jako kulturní památka, čímž stát zvýhodňuje poplatníky, kteří jsou ochotni vypomoci s jejich opravou. Dalším odpočtem, který poplatníci v ČR nemají k dispozici, jsou výdaje na léčení. Výčet slev na dani má Nizozemsko podobné českému. Mezi odlišnosti patří především zaměstnanecká sleva, která je poskytována všem zaměstnancům a sleva pro poplatníky, kteří sami vyživují další nezaopatřenou osobu. Výrazným rozdílem je věk dítěte při uplatňování této slevy. V Nizozemí lze slevu uplatnit na dítě do 12 let a v ČR až do věku 26 let. Výhodou nizozemských poplatníků je možnost využití základní slevy na poplatníka v závislosti na velikosti jeho příjmu. V této zemi je téměř stejný přístup k sociálnímu postavení postižených osob a proto je i těmto poplatníkům umožněno uplatnit slevu na dani v rámci svého postižení. Rozdílem je stupeň invalidity, kdy v ČR jsou 3 kategorie této slevy, v Nizozemí se dá uplatnit sleva pouze jedna. Významná výše slevy je poskytována pracujícím důchodcům, čímž je podporuje zůstat déle v pracovním procesu a sám ulevuje tlakům na státní rozpočet při vyplácení důchodů. Naopak v České republice byla pro období roku 2013 dočasně zrušena možnost uplatnění základní slevy na poplatníka pracujícímu starobnímu důchodci, což je demotivující krok k výkonu práce a zároveň nutnost jejich plné podpory ze státního rozpočtu. Podle analýzy Ústavního soudu je toto zrušení protiústavní a od září 2014 je možnost opět důchodcům slevu uplatnit a zároveň mají plný

¹¹⁹ OECD, *Taxing Wages Netherlands 2013*, s. 415

¹²⁰ Příjem je procento z ceny vlastněného bydlení podle zákona o oceňování nemovitosti.

nárok na vrácení slevy, kterou v předchozím roce uplatnit nemohli.¹²¹ Tímto pochybením stát způsobil újmu jak na straně poplatníků, tak na své vlastní ve formě vyšších administrativních nákladů s podáváním řádných i dodatečných daňových přiznání důchodců a zároveň výplatou neuplatněných slev.

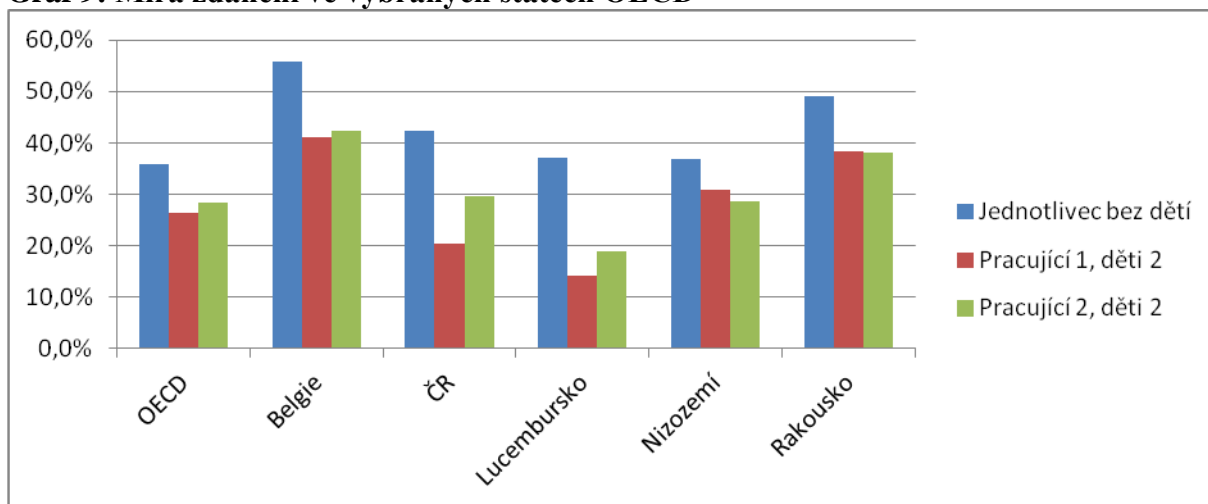
Z Tabulky č. 30 na straně 81 vyplývá, že Rakousko poskytuje podobné odčitatelné položky od základu daně jako v jiných státech (například cestovní náklady spojené s cestou do zaměstnání podle počtu ujetých kilometrů nebo odpočet pro zaměstnance) a jedinečná daňová osvobození, týkající se příplatků za práci přesčas nebo v náročných či nebezpečných podmínkách. Uplatnitelné odpočty jsou omezeny svou maximální hranicí, která se dá ještě zvýšit v případě, že má poplatník nárok na odpočet na manželku nebo pečuje o tři a více dětí. Zásadním rozdílem mezi českou a rakouskou daní je existence vysokého nezdanitelného minima. Jedná se o základ daně ve výši 26,4 % průměrné mzdy, který se zdaňuje nulovou sazbou daně. Výše slev na dani se v Rakousku odvíjí především od rodinného stavu poplatníka a počtu dětí. Poplatníci mohou uplatnit slevu na dítě, ale i slevu pro samoživitele a na výživné. Tyto dvě zvláštní slevy se snižují na jedno dítě s růstem počtu dětí. Stejně jako v Nizozemí má nárok na slevu také pracující důchodce, ale ve výrazně nižší částce. Jako jediný stát využívá slevu na cestovné do zaměstnání. Česká republika tento druh úlevy nevyužívá vůbec a v ostatních vybraných státech cestovné uplatňují jako odpočitatelnou položku od základu daně. Nejedná se tedy o skutečné vynaložené náklady, ale o zákonem stanovenou částku. Základní sleva na poplatníka se v Rakousku nevyužívá pravděpodobně v závislosti na existenci velmi vysokého nezdanitelného základu daně.

Lucembursko je považováno za daňový ráj v oblasti daně z příjmů. V porovnání s ostatními vybranými státy je zde zdanění osobních příjmů jedno z nejnižších v Evropě. Přesto má nejvyšší průměrnou mzdu, bezesporu se dá konstatovat, že Lucembursko patří mezi státy s velmi vysokou životní úrovní obyvatelstva. Výčet daňových úlev je poměrně rozsáhlý, ale při konstrukci výpočtu daňové povinnosti byla zaměřena pozornost spíše na daňové odpočty. Tím nejvýznamnějším je nezdanitelný základ daně, resp. zdaňován nulovou sazbou daně podobně jako v Belgii a Rakousku a to ve výši 21,3 %. I přes nízké zdanění má Rakousko toto zvýhodnění vyšší. Sazby daně v Lucembursku jsou progresivní a je jich celkem 19. Pohybují se v rozmezí 0 % - 40 % podle výše příjmu a zároveň se daňová

¹²¹ FINANČNÍ SPRÁVA ČR. Základní sleva na dani za rok 2013 u starobních důchodců. [online]. [cit. 2014-11-18]. Dostupné z: <http://www.financnisprava.cz/cs/financni-sprava/pro-media/tiskove-zpravy/tiskove-zpravy-2014/zakladni-sleva-na-dani-za-rok-2013-u-starobnich-duchodcu-5392>

povinnost zvyšuje ještě o 7 % jako příspěvek na zaměstnanost. Poměrně velké množství daňových odpočtů vyrovnává minimum slev na dani. Od vypočtené daně si poplatníci mohou odečíst slevu pouze v případě zaměstnance nebo rodiče samoživitele. Mezi odpočty opět patří cestovní výdaje spojené s cestou do zaměstnání. Ze závěrečné analýzy vyplývá, že jediná Česká republika z vybraných států tuto úlevu vůbec neposkytuje. Mezi další odpočty patří například placené úroky, které nesouvisí s osvobozenými příjmy, výdaje spojené s hospitalizací nebo vzděláním dětí.

Graf 9: Míra zdanění ve vybraných státech OECD

Zdroj: OECD

Z grafu je patrné, že se Česká republika nepohybuje na předních příčkách nejvyššího zdanění příjmů. Nejvíce jsou zdanění poplatníci v Belgii, kteří nemají možnost si od vypočítané daňové povinnosti odečíst žádné slevy a navíc jsou zdanění municipální daní. Druhé nejvyšší zdanění je v Rakousku a to pravděpodobně kvůli neexistenci daňových odpočtů, které si poplatníci mohou víceméně zvolit sami, tak jako v České republice při využití úspor na životní či penzijní připojištění. Základním nedostatkem rakouských úlev bude nemožnost odpočtu úroků z úvěrů na bydlení, které se považuje ve všech státech za zcela zásadní. I přes významnou částku, která je daněna nulovou sazbou daně je v Rakousku daň z příjmů velmi vysoká, téměř drží krok s belgickou daní a oba státy výrazně převyšují průměr zemí OECD. Lucembursko se dá v této práci považovat za daňový ráj. Přesto, že poplatníci pobírají nejvyšší průměrnou mzdu, zůstává jim nejvíce ke své vlastní potřebě a státu odvádí nejméně v porovnání se všemi vybranými státy.

Graf 10: Daňové výnosy DPFO ve vybraných zemích

Zdroj: OECD; vlastní zpracování

Česká republika je také státem s nejnižšími výnosy vybrané daně z příjmů fyzických osob. Nizozemí a Lucembursko se drží na průměru OECD, kdežto ČR výrazně pod touto hranicí. Přestože Lucembursko má nejnižší míru zdanění, tak výnosy daně z příjmů fyzických osob se nachází na průměru OECD.

5 Výsledky a diskuze

Podle Kubátové bylo prvním státem, který započal vykazovat daňové úlevy v oficiálních dokumentech, Německo v roce 1967. O dva roky později se připojily USA.¹²² Je zcela zřejmé, že taková analýza daňových úlev je pro státní politiku velmi důležitá. Přesto se Česká republika těmto analýzám prozatím nevěnuje. Článek Kubátové a Jareše z roku 2008 je teprve prvním příspěvkem, který se zabývá problematikou daňových úlev a snaží se je kvantifikovat. Podle Směrnice 2011/85/EU je nově pro Českou republiku povinné zveřejňovat analýzu daňových úlev od roku 2014. V práci byla pro kvantifikaci jednotlivých daňových úlev zvolena metoda ušlých příjmů, která je také téměř totožná s metodou zveřejněnou Ministerstvem financí České republiky. V době zpracovávání této práce mělo MFČR již zveřejnit „Zprávu o dopadu daňových úlev v ČR“ (dále jen Zpráva), která mohla obsahovat cenná data pro tuto práci. Bohužel ke dni 16. 9. 2014 stále zveřejněna nebyla. A to z důvodu čekání na odsouhlasení souhrnu plánovaných změn v daňových úlevách pro rok 2014 – 2016 Poslaneckou sněmovnou, které jsou nedílnou součástí této Zprávy. Odpověď na dotaz, zda bude v tomto roce Zpráva zveřejněna, je součástí přílohy práce. Práce se zabývá komparativní analýzou daňových úlev, jak pro Českou republiku, tak pro vybrané státy OECD. Mezi tyto státy byly vybrány státy Beneluxu a Rakousko. Analýza úlev zemí OECD byla pouze deskriptivní. Z důvodu různorodosti systémů jednotlivých států a přepočítacích koeficientů by taková analýza přesáhla významně rozsah této práce. Pozornost byla věnována podrobnější analýze České republiky v závislosti na dostupných datech.

Pro splnění cíle byla provedena číselná kvantifikace uplatněných úlev na dani pro rok 2013 v ČR pomocí modelace průměrného poplatníka zaměstnance a analýzy podaných daňových příznání k dani z příjmů fyzických osob. Modelový poplatník byl vytvořen na základě průměrných dat získaných především z údajů poskytovaných Českým statistickým úřadem. Vypočtená modelace je pouze teoretický odhad, přestože se jedná o průměr populace, nekoresponduje se skutečností z důvodu vysoké variability všech daňových poplatníků. Při uplatnění průměrných hodnot daňových úlev specifikovaných pro ČR se zjistilo, které daňové úlevy mají nejvýznamnější vliv na poplatníkovu konečnou daňovou povinnost. Z průzkumu vyplynulo, že mezi nejvýznamnější daňové úlevy patří úroky z úvěrů na bydlení. To především z důvodu možnosti uplatnění vysokých částek skutečně zaplacených bankám. Tato úleva je sice omezena shora pro jednu domácnost, ale v prvních letech hypotéky či jiného

¹²² KUBÁTOVÁ, K., JAREŠ, M., *Identifikace a kvantifikace daňových úlev v ČR v roce 2008*, s. 475

úvěru může tento odpočet průměrně snížit poplatníkovi povinnost až o 12 %. Ostatní odčitatelné položky od základu daně nemají na poplatníkovu daň až tak významný vliv. Od roku 2013 například příspěvky na penzijní připojištění již pro spoustu poplatníků nebudou vůbec uplatnitelné, a to především z důvodu příliš nízkých příspěvků. Tento fakt byl též potvrzen v následujícím zkoumání. Odpočet na poskytnuté dary nemá při zkoumání daně průměrného poplatníka významný vliv. Dary v průměrné výši pro celou ekonomiku nemusí být pro poplatníky uplatnitelné. Přičemž ty skutečně uplatněné dary, které byly zkoumány v následné analýze, prokázaly zcela jiný závěr. Ze slev má na poplatníkovu povinnost nejvýznamnější vliv bezesporu základní sleva na poplatníka. Tato sleva mu sníží daň o 46 %. Stejně tak sleva na vyživovanou manželku v domácnosti, pokud má poplatník na tuto slevu nárok. Významnou slevou je také úleva pro držitele průkazu ZTP/P, která sníží poplatníkovi daň o 30 %. Takových poplatníků v České republice není ani celé procento. Z analýzy vyplynulo, že více než 50 % zaměstnanců má nárok na daňové zvýhodnění na dvě nezaopatřené děti a v takovém případě mají nárok na daňový bonus. Výši slev na dani poplatník nemůže sám ovlivnit, na ně pouze má nebo nemá nárok. Ze závěru této analýzy vyplývá, že průměrně poplatníci neoptimalizují dostatečně svou daňovou povinnost. Průměrné výdaje pro získání odpočtů nejsou zvoleny tak, aby poplatníkovi co nejlépe minimalizovaly jeho daň v rámci zákonných možností. Základní nevýhodou pro poplatníky je, že dostatečně nevyužívají možnosti životního pojištění, kdy získají státní příspěvek a zároveň se od jejich naspořených částek nic již neodečítá, jako je tomu u penzijního připojištění.

Další analýza byla prováděna na základě zpracování dat z daňových přiznání, které podává zhruba 25 % poplatníků. Tyto úlevy byly přepočteny pro celou Českou republiku a dále pomocí metody ušlých příjmů vyčísleny. Výsledná výše úlev činila přibližně 219 miliard Kč, z toho odčitatelné položky činily 205 mld. Kč a slevy na dani 14 mld. Kč. Jedná se o sumu, kterou poskytne stát poplatníkům ke snížení jejich daňové povinnosti a zároveň se jedná o ušlý příjem státního rozpočtu. Z analýzy daňových přiznání vyplynulo, že nejvíce poplatníků v České republice využívá jako daňový odpočet zaplacené příspěvky na životním pojištění a úroky z úvěrů na bydlení, které současně dosahují nejvyšších hodnot odpočtu v absolutní výši. Úroky z úvěrů na bydlení jsou tedy považovány za rozhodující odpočet pro většinu domácností. Hlavní výhodou je možnost poplatníků nastavit si tyto odpočty tak, aby na dani uspořili co nejvíce, a to ať výši zaplacených úroků nebo příspěvků na životní pojištění. Tento fakt koresponduje s předchozí analýzou. Přesto do příspěvků životního pojištění neinvestují dostatečně. Ze slev čeští poplatníci nejvíce využijí základní slevu na

poplatníka a daňové zvýhodnění na dítě. Velkou nevýhodou pro státní rozpočet je, že více než 50 % poplatníků podávajících daňové přiznání daň vůbec neodvede. Jak bylo již několikrát zmíněno, je to především z důvodu existence vysokých paušálních výdajů nebo daňového zvýhodnění na dítě, které umožňuje získat zpět od státu tzv. negativní daň. Uplatněné úlevy u nás činí zhruba 41 % celkové daňové povinnosti, která by byla „odvedena“ při neexistenci daňových zvýhodnění. Vývoj uplatněných daňových úlev se od roku 2008 drží mezi 41 % - 53 % celkové daňové povinnosti. Ačkoli se o tom metodika MFČR nezmiňuje, je velmi důležité brát v potaz výhodu, která plyne z existence paušálních výdajů pro OSVČ. Díky těmto paušálům je pro stát z této daně příjem do veřejného rozpočtu velmi nízký. Vývoj výnosu této daně je vidět na Grafu č. 4 na straně 77. V období roku 2013 tento výnos činil pouze 2 % celkového inkasa daně z příjmů.

V další části práce byla provedena korelační analýza za účelem zjištění závislosti mezi daňovými úlevami a celkové daňové povinnosti ekonomiky daně z příjmů fyzických osob podávajících daňová přiznání. Pomocí korelačního koeficientu byla zjištěna silná vzájemná závislost mezi daňovou povinností a příspěvky na penzijní připojištění, příspěvky odborovým organizacím, slevou na dani na vyživovanou manželku a slevou pro invalidního důchodce I. stupně. Vysvětlením pro těsnou korelaci mezi daňovou povinností a odborovými příspěvky může být závislost na počtu podaných daňových přiznání a počtu subjektů, které uplatnily tento odpočet od základu daně. Lze tedy tvrdit, že tento odpočet je závislý na počtu členů podávajících daňové přiznání. Ovšem z pohledu státního rozpočtu se nejedná o významnou položku daňových úlev, tj. celkem pouze 0,7 % všech uplatněných odpočtů. Silná korelace mezi daňovou povinností a slevou na částečnou invaliditu bude pravděpodobně způsobena závislostí na počtu subjektů, které podávají daňová přiznání, a zároveň na demografické struktuře obyvatelstva. Vysvětlením koeficientů je, že frekvence uplatnění úlev nemá dopad na snížení daňového výnosu. Silný vztah mezi uplatněním slevy na vyživovanou manželku a vyšší daňové povinnosti existuje přesto, že vývoj trendu v čase klesá. Stejně tak v případě zaplacených příspěvků na penzijní připojištění. U příspěvků na penzijní připojištění může být silný záporný korelační vztah způsoben zákonnou úpravou platnou od roku 2013, kdy lze od základu daně uplatnit až příspěvky ve výši přesahující 12 000 Kč. Na tuto hranici ale nedosáhne tolik poplatníků jako v předchozích letech, kdy výše hranice byla 6 000 Kč. Přesto zde existuje vysoká korelace, a proto tento odpočet uplatnilo v roce 2013 pouze 75 % poplatníků oproti předchozímu roku. Záporný korelační vztah těchto dvou proměnných nám ukazuje, že jejich poskytování snižuje daňový výnos státu. S výsledky této analýzy by se dalo

dále pracovat a zkoumat, jaký konkrétní dopad by mělo snížení či zvýšení konkrétní daňové úlevy na výnos daně. V této práci nedošlo k dalším krokům statické analýzy z důvodu nedostatku stupňů volnosti potřebných pro získání dalších výsledků.

V poslední části diplomové práce byla provedena komparativní analýza daňových úlev všech vybraných zemí v porovnání s Českou republikou. Pro potřeby diplomové práce byl mezi daňové úlevy zahrnut výčet standardních a nestandardních odpočtů od základu daně a slev na dani. Touto analýzou se dospělo k závěru, že přístupy jednotlivých států jsou odlišné, a proto je velmi náročné je porovnávat mezi sebou. Každý stát využívá pro nastavení vlastního systému jinou sociální a ekonomickou politiku a zároveň míra zdanění je závislá na celé konstrukci výpočtu daně, což také nebylo předmětem práce. Na základě této analýzy vyplynulo několik teoretických doporučení pro ČR. Daň z příjmů fyzických osob je v každém státě nastavena v souvislosti s mentalitou obyvatelstva nebo historickým vývojem země. Pokud by se Česká republika měla zájem inspirovat od těchto čtyř konkrétních států, mohla by zvážit využití cestovních výdajů spojených s prací mimo služební cestu. Jelikož bylo v roce 2011 v ČR téměř 15 %¹²³ obyvatel, tj. 21 % zaměstnanců, kteří dojíždí do zaměstnání, bylo by vhodné tento krok zvážit. Přesto, že pro zaměstnavatele se při poskytování příspěvků na dopravu zaměstnanců do práce jedná o daňový náklad, u zaměstnance se jedná o zdanitelný příjem a je tedy součástí předmětu daně z příjmu. Pouze ve třech státech Evropské unie nelze vůbec uplatnit náklady spojené s výkonem zaměstnání. Zároveň převažuje uplatňování skutečně vynaložených výdajů. Téměř vždy jsou výdaje limitovány. V Nizozemí je stanoveno minimum i maximum.¹²⁴

Tabulka 32: Význam odpočtu výdajů souvisejících se zaměstnáním

Stát	Výdaje související se zaměstnáním	Dopravné
Belgie	paušál	dopravné nad urč. počet km
Lucembursko	paušál	
Nizozemí	prokázané s min. a max.	jen delší vzdálenosti
Rakousko	některé prokázané	paušál ¹²⁵

Zdroj: OECD

Zásadní nedostatek je pro ČR v porovnání s ostatními státy v existenci jednotné daňové sazby. Jak lze vyčíst z Grafu č. 9 na straně 86, v míře zdanění jednotlivých subjektů, které by se daly

¹²³ Vlastní výpočet, ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Dojíždka do zaměstnání a škol podle Sčítání lidu, bytů a domů 2011. In: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD[online]. [cit. 2014-11-18]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/p/22000-13>

¹²⁴ VANČUROVÁ, A., *Zdanění osobních příjmů*

¹²⁵ Podle počtu kilometrů.

vyrovnat pomocí několika daňových pásem, existují vysoké výkyvy. I když ČR zavedla v roce 2013 tzv. solidární příspěvek, ve výši 7 % z rozdílu mezi příjmem poplatníka a 48násobku PM, se nedá považovat za progresivní zvýšení jednotné sazby daně. Mimo ČR využívá většina států OECD progresivní zdanění, které lépe vyhovuje požadavkům daňové spravedlnosti. V ČR se považuje za spravedlivé vyrovnání výkyvů ve zdanění jednotnou sazbou daně pouze využití většího množství daňových úlev. Přesto je v ČR míra zdanění poměrně vysoká. Průměrná mzda ČR se rovná pouze 21,7 % průměrné mzdy v Lucembursku, které je považováno za stát s vysokou životní úrovní. V Lucembursku se zvyšuje většina daňových odpočtů a slev v případě společného zdanění manželů a podle počtu dětí. Což budí dojem lépe nastaveného sociálního systému. Z pohledu daní se jedná o vyšší úspory, pokud má poplatník rodinu. V Nizozemí jsou poplatníci porovnáváni individuálně podle výše příjmů, stáří a rodinného stavu poplatníka, popř. počtu dětí. Daňové úlevy v ČR jsou spíše nastaveny pro potřeby samotného poplatníka bez vazby na jeho rodinnou situaci, náklady spojené s dosažením výdělku (v případě zaměstnance) a výši jeho příjmu. Jelikož má Česká republika zavedenu slevu na dani na péči o nezaopatřené děti ve formě daňového zvýhodnění, resp. bonusu, není třeba pravděpodobně řešit další odpočty či slevy spojené s dětmi a péčí o ně. Tato sleva se dá využít až do 26 let věku dítěte a to je dokonce déle, než například v Nizozemí. Základním problémem výběru daní z příjmů fyzických osob z podnikání a jiné nezávislé činnosti jsou vysoké paušální výdaje, které si poplatníci mohou uplatnit místo skutečně vynaložených nákladů. V žádném z vybraných států nejsou tyto paušály tak vysoké jako v České republice. Zároveň je Česká republika státem, kde jsou jedny z nejvyšších rozdílů v míře zdanění po využití slevy na dani na nezaopatřené dítě. Míra zdanění v ČR se nachází výrazně pod průměrem OECD po uplatnění této slevy. Zároveň má i nejnižší daňové výnosy z daně z příjmů fyzických osob vyjádřené procentem k HDP. Výnosy této daně v ČR dosahují pouze poloviny průměru OECD. Inkaso daně od poplatníků, kteří podávají daňové přiznání se rovná pouze 2 % z celkového inkasa této daně. Jedná se o velmi nízký výnos, a to jak vlivem vysokých paušalových výdajů na jedné straně, tak neefektivním výběrem daně na straně druhé. Nedoplatky na dani pro rok 2013 činí 11 % celkové daňové povinnosti poplatníků, z toho 9 % jsou nedoplatky na dani z příjmů od poplatníků podávajících daňové přiznání. Je ale potřeba konstatovat, že oproti předchozím letům se tyto nedoplatky snižují. Doporučením pro zdaňování osob samostatně výdělečně činných by mohlo být snížení výdajových paušálů. I když by dané snížení nekorespondovalo s podporou státu malých živnostníků.

6 Závěr

Na základě literární rešerše bylo možné provést teoretické porovnání mezi daňovými úlevami daně z příjmů fyzických osob z vybraných států a těmi z České republiky. Dle komparace bylo zvoleno několik teoretických doporučení pro ČR, kterými by se mohla od ostatních států inspirovat v rámci daňového zákona. Ve své podstatě jde především o fakt, že ČR má jedny z nejvyšších paušálních výdajů, které výrazně snižují státní výnos DPFO u OSVČ. V ostatních státech tak vysoké paušální výdaje nebyly zjištěny, pohybují se mezi 3 % - 28,7 %. V Nizozemí a Lucembursku paušální výdaje nevyužívají vůbec. Závěrem tedy není doporučení vedoucí k úplnému zrušení této výhody, především z důvodu potřeby podpory malých a středních živnostníků, ale pouze její snížení. A to tak, aby pro osoby samostatně výdělečně činné bylo nadále výhodné využívat tyto výdaje a zároveň aby se zvýšil výnos z této daně plynoucí do státního rozpočtu. Dalším teoretickým doporučením je možnost zavedení úlevy týkající se zaměstnanců dojíždějících do zaměstnání. V ČR existuje 21 % zaměstnanců, kteří dojíždí do zaměstnání. Ve všech vybraných státech existuje pro takové zaměstnance daňové zvýhodnění v různých formách. Každý stát má jiný výčet daňových úlev, proto byly jako doporučení vybrány pouze takové, které jsou aplikovatelné pro Českou republiku.

Na základě provedené analýzy modelace průměrného poplatníka bylo možné určit vliv jednotlivých daňových úlev na daňovou povinnost poplatníka. Z analýzy vyplývá, že největší vliv na snížení daňové povinnosti mají odčitatelné položky od základu ve formě zaplacených úroků z úvěrů na bydlení. Velmi významnou roli hraje také základní sleva na poplatníka, kterou je možné uplatnit téměř vždy. V nejvýhodnější pozici jsou poplatníci, kteří mají v péči nezaopatřené děti. Takový průměrný poplatník daň neplatí vůbec. A proto se dá toto zvýhodnění považovat za další významnou daňovou úlevu. Průměrný poplatník v ČR zcela nevyužívá maximálně možnost všech daňových úlev. Například pomocí darů na veřejně prospěšné účely či příspěvků na životní pojištění by poplatníci mohli ještě více optimalizovat svou daňovou povinnost. Závěrem lze říci, že odpočty úroků z úvěrů na bydlení a daňové zvýhodnění na dítě mají největší vliv na daňové zatížení poplatníků.

Z dat získaných analýzou podaných daňových přiznání bylo možné vyhodnotit, že nejvíce poplatníků využívá odpočty, jako jsou úroky z úvěrů na bydlení a zaplacené příspěvky na životní pojištění. Mezi nejčastěji uplatňované slevy patří základní sleva na poplatníka a daňové zvýhodnění na péči o nezaopatřené dítě. Zároveň byl vypočítán dopad existence

daňových úlev do státního rozpočtu. Pomocí metody ušlých příjmů bylo odhadnuto, že vlivem existence daňových úlev nebylo u poplatníků podávajících daňová přiznání v roce 2013 odvedeno 41 % daňové povinnosti celkem, tj. výše povinnosti při neexistenci daňových úlev. Dá se konstatovat, že výše ušlých příjmů státu je tedy 41 % a stát by měl vybrat od čtvrtiny všech poplatníků zbylých 59 %. V této analýze se nekalkulovalo s nedoplatky na dani, pouze s ušlými příjmy spojenými s existencí daňových úlev. Odhad celkové daňové úlevy činil 219 mld. Kč, tj. 60 % z povinnosti při neexistenci daňových úlev v roce 2013.

Z vyhodnocených dat získaných korelační analýzou byl učiněn závěr, který poukazuje na to, že vzájemná závislost mezi celkovou daňovou povinností ekonomiky ČR a daňovými úlevami byla prokázána u čtyř úlev na dani. Vysoká korelace byla zjištěna u odpočtů příspěvků na penzijní připojištění a odborovým organizacím, slevě na vyživovanou manželku a částečného invalidního důchodce. U příspěvků na penzijní připojištění a slevy na vyživovanou manželku je prokázáno, že poskytovaná úleva snižuje daňový výnos z daně příjmů fyzických osob. U zbylých dvou úlev naopak frekvence uplatnění těchto zvýhodnění nemá dopad na snížení daňového výnosu.

7 Seznam použitých zdrojů

Použitá literatura

- BRIXI, Hana Polackova, Christian VALENDUC a Zhicheng Li SWIFT. *Tax expenditure--shedding light on government spending through the tax system: lessons from developed and transition economies*. Washington, DC: World Bank, c2004, xv, 245 p. Directions in development (Washington, D.C.). ISBN 08-213-5601-1.
- ĎURIŠOVÁ, Milena. *Daňové úlevy u zdanění fyzických osob v České republice a ve vybraných zemích OECD*. Praha, 2012. Diplomová práce. Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta účetnictví a financí. Vedoucí práce doc. Ing. Leoš Vítek, Ph.D.
- FOOKES, Craig. *Spending through the Tax System: Tax Expenditures*. New Zealand: New Zealand Treasury, 2009.
- HINDLS, Richard a Stanislava HRONOVÁ. *Statistika pro ekonomy*. 8. vyd. Praha: Professional Publishing, 2007, 415 s. ISBN 978-80-86946-43-6.
- JAREŠ, Martin. *Daňové úlevy v České republice*. Praha, 2010. Disertační práce. Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta účetnictví a financí. Vedoucí práce Prof. Ing. Květa Kubátová, CSc.
- JOSKOVÁ, Renata. *Srovnání daně z příjmů fyzických osob České republiky a Rakouska*. Praha, 2012. Bakalářská práce. Vysoká škola ekonomická v Praze. Vedoucí práce Ing. František Francírek, Ph. D.
- KLAZAR, S. *Daň z příjmů fyzických osob - redistribuční dopady dílčích prvků daňové techniky*. In Teoretické a praktické aspekty veřejných financí. Praha: Nakladatelství Oeconomica, 2011, ISBN 978-80-245-1763-6
- KUBÁTOVÁ, K. *Daňová teorie a politika*. 4. aktual. vyd., Praha: ASPI, 2006. 279 s. ISBN 80-7357-205-2.
- KUBÁTOVÁ, Květa, JAREŠ, Martin. 2011. Identifikace a kvantifikace daňových úlev v ČR v roce 2008. *Politická ekonomie*. Praha: Nakladatelství Oeconomica. roč. 59, č. 4. ISSN: 0032-3233.
- LÁCHOVÁ, L. *Daňové systémy v globálním světě*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2007. 272 s. ISBN 978-80-7357-320-1
- OECD. *Tax Expenditures: Recent Experiences*. [Paris]: OECD, 1996
- OECD. *Tax expenditures in OECD countries*. [Paris]: OECD, 2010. ISBN 978-92-64-07690-7. Dostupné také z: doi: 10.1787/9789264076907-en

- OECD. Austria. In: *Taxing Wages 2014* [Paris]: OECD, 2014, s. 195–205. ISBN 978-9264209176. Dostupné také z: doi: 10.1787/tax_wages-2014-en
- OECD. Belgium. In: *Taxing Wages 2014* [Paris]: OECD, 2014, s. 207–217. ISBN 978-9264209176. Dostupné také z: doi: 10.1787/tax_wages-2014-en
- OECD. Luxembourg. In: *Taxing Wages 2014* [Paris]: OECD, 2014, s. 391–399. ISBN 978-9264209176. Dostupné také z: doi: 10.1787/tax_wages-2014-en
- OECD. Netherlands. In: *Taxing Wages 2014* [Paris]: OECD, 2014, s. 411–424. ISBN 978-9264209176. Dostupné také z: doi: 10.1787/tax_wages-2014-en
- ŘEŽUCHOVÁ, Markéta. *Dárcovství v číslech*. Brno: Společnost pro studium neziskového sektoru, 2011, 28 s. ISBN 978-809-0415-065.
- SIMON JAMES, Christopher Nobes. *The economics of taxation: principles, policy, and practice*. 7th ed., updated 2005/06. Harlow: Financial Times Prentice Hall, 2005. ISBN 978-0273-64630-3.
- ŠIROKÝ, Jan. *Daně v Evropské unii: daňové systémy všech 28 členských států EU, legislativní základy daňové harmonizace včetně judikátů SD, odraz ekonomické krize v daňové politice EU, zdanění finančního sektoru*. 6. aktualiz. a přeprac. vyd. včetně CD. Praha: Linde Praha, 2013, 386 s. ;. ISBN 978-80-7201-925-0.
- VANČUROVÁ, Alena a Jaroslav SÝKORA. *Srovnání daňových základů daní z příjmů fyzických a právnických osob ve vybraných zemích EU*. Praha. 1996
- VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. *Daňový systém ČR 2012*. 11. aktualiz. vyd. Praha: 1. VOX, 2012, 368 s. Ekonomie (1. VOX). ISBN 978-80-87480-05-2.
- VANČUROVÁ, Alena. *Zdanění osobních příjmů*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2013, 427 s. ISBN 978-80-7478-388-3.
- VOHARČÍK, Tomáš. *Struktura základu daně z příjmů fyzických osob*. Praha, 2011. Diplomová práce. Vysoká škola ekonomická. Vedoucí práce prof. Ing. Alena Vančurová, Ph.D.

Legislativní předpisy

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád

Zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění

Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti

Republik Österreich., Zákon ze dne 29. července 1988. *Einkommensteuergesetz (EStG)*. v platném znění od 1. 1. 2013., Dostupný také z WWW:

[http://www.jusline.at/Einkommensteuergesetz_\(EStG\)_Langversion.html](http://www.jusline.at/Einkommensteuergesetz_(EStG)_Langversion.html)

VYHLÁŠKA č. 324/2012 Sb. o výši všeobecného vyměřovacího základu za rok 2011, přepočítacího koeficientu pro úpravu všeobecného vyměřovacího základu za rok 2011, redukčních hranic pro stanovení výpočtového základu pro rok 2013 a základní výměry důchodu stanovené pro rok 2013 a o zvýšení důchodů v roce 2013

Internetové zdroje

ASOCIACE PENZIJNÍCH SPOLEČNOSTÍ ČR. Komentář k ekonomickým výsledkům za 4. čtvrtletí 2013. In: *Komentář k výsledkům za rok 2013* [online]. [cit. 2014-11-18]. Dostupné z: <http://www.apfcr.cz/cs/komentare-dane/komentar-k-vysledkum-za-rok-2013.html>

BELASTINGDIENST: Inkomstenbelasting. [online]. [cit. 2014-11-25]. Dostupné z: <http://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/prive/inkomstenbelasting/inkomstenbelasting>

ČESKÁ ASOCIACE POJIŠŤOVEN. Výroční zpráva 2013. In: *ČAP* [online]. [cit. 2014-11-18]. Dostupné z: <http://www.cap.cz/images/o-nas/vyrocní-zpravy/2013.pdf>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Dojíždka do zaměstnání a škol podle Sčítání lidu, bytů a domů 2011. In: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD [online]. [cit. 2014-11-18]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/p/22000-13>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Domácnosti podle počtu vyživovaných dětí a počtu pracujících členů. In: *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2014-11-18]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/E400292740/\\$File/160021146c.pdf](http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/E400292740/$File/160021146c.pdf)

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Domácnosti podle postavení osoby v čele. In: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD [online]. [cit. 2014-11-18]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/E400292727/\\$File/160021141a.pdf](http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/E400292727/$File/160021141a.pdf)

- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Průměrné mzdy - 4.čtvrtletí 2013. In: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD [online]. [cit. 2014-11-18]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/cpmz031114.docx>
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Výběrové šetření osob se zdravotním postižením. In: *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2014-11-18]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/C9001CB63B/\\$File/k3_260006-14_1.pdf](http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/C9001CB63B/$File/k3_260006-14_1.pdf)
- ČTK. Průzkum VZP: Lidé nejsou motivováni k dárcovství krve. [online]. 2012 [cit. 2014-11-18]. Dostupné z: <http://www.tribune.cz/clanek/27780>
- FEDERAL MINISTRY OF FINANCE. The 2009 Tax Book. In: *BMF* [online]. [cit. 2014-11-18]. Dostupné z: https://www.bmf.gv.at/services/publikationen/BMF-Steuerbuch_2009_englisch.pdf?4jwmpm
- FEDERAL PUBLIC SERVICE FINANCE. TAX SURVEY. In: *Federal Public Service Finance - Belgium* [online]. 2014 [cit. 2014-11-18]. Dostupné z: http://docufin.fgov.be/intersalgen/thema/publicaties/memento/pdf/TS2014_V01_entire.pdf
- FEDERALE OVERHEIDSDIENST FINANCIËN. Worldwide personal tax guide 2013 – 2014: Belgium. In: *Federale Overheidsdienst Financiën* [online]. [cit. 2014-11-18]. Dostupné z: http://www.expats.hsb.com/1/PA_ES_Content_Mgmt/content/hsbc_expats/pdf/en/global_tax_navigator/belgium.pdf
- FINANČNÍ SPRÁVA ČR. Údaje z daňových přiznání. In: *Finanční správa ČR* [online]. [cit. 2014-11-19]. Dostupné z: <http://www.financnisprava.cz/cs/dane-a-pojistne/analyzy-a-statistiky/udaje-z-danovych-priznani>
- FINANČNÍ SPRÁVA ČR. Základní sleva na dani za rok 2013 u starobních důchodců. [online]. [cit. 2014-11-18]. Dostupné z: <http://www.financnisprava.cz/cs/financni-sprava/pro-media/tiskove-zpravy/tiskove-zpravy-2014/zakladni-sleva-na-dani-za-rok-2013-u-starobnich- Duchodcu-5392>
- GLOBAL PROPERTY GUIDE. *INDIVIDUAL TAXATION: Belgium* [online]. 2013 [cit. 2014-06-04]. Dostupné z: <http://www.globalpropertyguide.com/Europe/Belgium/Living-There>
- GOLEM FINANCE. Lidé si půjčují víc. Průměrná výše hypotéky vzrostla na 1,7 milionu Kč. [online]. [cit. 2014-11-18]. Dostupné z: <http://www.hypoindex.cz/lide-si-pujcuji-vic-prumerna-vyse-hypoteky-vzrostla-na-1-7-milionu-kc/>
- GOLEM FINANCE. Vývoj úrokových sazeb. [online]. 2014 [cit. 2014-11-18]. Dostupné z: <http://www.golemfinance.cz/cz/vyvoj-urokovych-sazeb>
- LE GOUVERNEMENT DU GRAND-DUCHÉ DE LOUXEMBOURG. Memento: Summary of direct taxes levied. In: *Administration des Contributions Directes* [online]. 2014 [cit. 2014-11-18]. Dostupné z: http://www.impotsdirects.public.lu/legislation/memento/Memento14_EN.pdf

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *Metodika výpočtu daňových úlev v České republice*. Praha, 2014. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/hospodareni/rozpocetove-ramce-statisticke-informace/danove-ulevy/metodicky-popis-danove-ulevy>

OECD. *Revenue statistics 2013*. In: *OECD* [online]. [cit. 2014-11-25]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/ctp/tax-policy/revenue-statistics.htm>

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*. [online]. [cit. 2014-11-25]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/hp.sqw>

SERVIS PUBLIC FEDERAL FINANCES. *Revenus professionnels: Belgium* [online]. 2013 [cit. 2014-06-04]. Dostupné z: http://finances.belgium.be/fr/particuliers/declaration_impot/revenu_imposable/revenu_professionnel/

STÁTNÍ KONTROLA A DOZOR NA FINANČNÍM TRHU. Základní ukazatele vývoje penzijního připojištění v transformovaných fondech a vývoje doplňkového penzijního spoření v účastnických fondech k 30.6.2014 včetně Komentáře. In: Ministerstvo financí ČR [online]. [cit. 2014-11-25]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/monitoring/vyvoj-penzijniho-pripojisteni/2014/zakladni-ukazatele-vyvoje-penzijniho-pri-18814>

8 Seznam příloh

Příloha 1 - Parabolické trendové funkce	101
Příloha 2 - Výsledky korelační analýzy	102
Příloha 3: Vstupní data korelační analýzy.....	103
Příloha 4 - Srovnávací tabulka pro výběr států OECD	104
Příloha 5 - Odpověď na dotaz o zveřejnění Zprávy o dopadu daňových úlev	105

Příloha 1 - Parabolické trendové funkce

Proměnná	Trendová funkce
Odčitatelné položky od základu daně	
Daňová povinnost	$T_1 = 60\,910\,000\,000 - 8\,792\,200\,000t + 1\,565\,500\,000t^2$
Dary na veřejně prospěšné účely	$T_2 = 1\,394\,600\,000 + 46\,387\,000t - 3\,963\,000t^2$
Úroky z úvěru na bydlení	$T_3 = 9\,413\,800\,000 + 2\,832\,000\,000t - 292\,510\,000t^2$
Penzijní připojištění	$T_4 = 1\,954\,600\,000 + 184\,140\,000t - 33\,855\,000t^2$
Životní pojištění	$T_5 = 4\,882\,700\,000 - 69\,755\,000t + 8\,540\,900t^2$
Příspěvky odborům	$T_6 = 158\,990\,000 - 3\,728\,800t + 926\,940t^2$
Úhrady za další vzdělávání	$T_7 = 2\,242\,100 + 40\,427t - 10\,028t^2$
Věda a výzkum	$T_8 = 17\,708\,000 + 13\,855\,000t - 2\,044\,500t^2$
Daňová ztráta	$T_9 = 3\,859\,900\,000 - 529\,220\,000t + 44\,390\,000t^2$
Slevy na dani	
Základní sleva	$T_{10} = 40\,472\,000\,000 + 2\,790\,800\,000t - 353\,280\,000t^2$
Sleva na manželku	$T_{11} = 2\,814\,400\,000 + 20\,323\,000t - 13\,408\,000t^2$
Částečná invalidita	$T_{12} = 72\,045\,000 - 4\,008\,900t + 723\,690t^2$
Plná invalidita	$T_{13} = 92\,192\,000 - 19\,557\,000t + 1\,899\,900t^2$
Držitel průkazu ZTP/P	$T_{14} = 47\,809\,000 - 8\,306\,200t + 1\,013\,900t^2$
Student	$T_{15} = 99\,536\,000 - 1\,529\,700t + 47\,355t^2$
Daňové zvýhodnění na dítě	$T_{16} = 7\,907\,700\,000 + 1\,013\,900\,000t - 34\,143\,000t^2$

Zdroj: Vlastní výpočty

Příloha 2 - Výsledky korelační analýzy

Proměnná	Korelační koeficient původních hodnot
ODP1	0,236379
ODP2	0,261422
ODP3	-0,832687
ODP4	0,204387
ODP5	0,922528
ODP6	-0,381040
ODP7	-0,583969
ODP8	-0,434882
SLEV1	-0,295718
SLEV2	-0,813660
SLEV4	0,972486
SLEV5	-0,320221
SLEV6	0,147523
SLEV7	-0,249977
SLEV8	0,554882

Zdroj: Vlastní výpočty

Příloha 3: Vstupní data korelační analýzy

Hodnoty	Vybraná daň DPFO	odst. 1 zákona ZDP - hodnota darů	odst. 3 a 4 zákona - odečet úroků	odst. 5 zákona - penzijní připojištění	odst. 6 zákona - životní pojištění	odst. 7 zákona - odborové příspěvky	odst. 8 zákona - úhrada za další vzdělávání	§34 odst. 4 zákona - vývoj a výzkum	Uplatňovaná výše ztráty
V mil. Kč	y	x ₁	x ₂	x ₃	x ₄	x ₅	x ₆	x ₇	x ₈
	DAN	ODP1	ODP2	ODP3	ODP4	ODP5	ODP6	ODP7	ODP8
2008	53 728	1 425	11 879	2 160	4 807	156	2	32	3 511
2009	49 339	1 493	13 988	2 136	4 790	154	2	37	2 802
2010	48 507	1 510	15 356	2 123	4 756	156	2	32	2 541
2011	52 179	1 466	16 083	2 129	4 784	162	2	41	2 537
2012	54 425	1 562	16 028	2 228	4 658	160	2	47	2 570
2013	65 107	1 523	16 000	1 735	4 811	171	2	21	2 122

písm. a) zákona (na poplatníka)	písm. b) zákona (na manželku/manžela)	písm. c) zákona (na poživatele část. invalidního důchodu)	písm. d) zákona (na poživatele plného invalidního důchodu)	písm. e) zákona (na držitele průkazu ZTP/P)	písm. f) zákona (studium)	Daňové zvýhodnění na vyživované dítě
x ₉	x ₁₀	x ₁₂	x ₁₃	x ₁₄	x ₁₅	x ₁₆
SLEV1	SLEV2	SLEV4	SLEV5	SLEV6	SLEV7	SLEV8
43 132	2 851	68	74	41	101	9 102
44 512	2 767	67	63	34	91	9 481
45 531	2 709	66	50	33	94	10 690
44 924	2 714	69	45	32	100	11 034
47 509	2 631	68	40	31	92	12 945
43 680	2 417	75	44	35	91	12 379

Zdroj: Finanční správa ČR

Příloha 4 - Srovnávací tabulka pro výběr států OECD

	Daňové zatížení daně z příjmů + SOC	Daňové kvóta (% HDP) 2012	Daňová kvóta 2009	Vyspělost státu (údaj 2010)	Sociální pojištění (% HDP)
Česká republika	64,54	35,5	34,5	0,841	15,6
Belgie	66,76	45,3	43,5	0,869	14,5
Lucembursko	64,68	37,8	37,1	0,852	11
Nizozemsko	x	38,6	38,2	0,891	14,8
Rakousko	63,54	43,2	42,7	0,851	14,9

Zdroj: Vlastní zpracování

Příloha 5 - Odpověď na dotaz o zveřejnění Zprávy o dopadu daňových úlev

MINISTERSTVO FINANCÍ
odbor Strategie daňové politiky a správy
Letenská 15, Praha 1

V Praze dne 16. 9. 2014

PID: MFCR4XKKNYH
Č. j.: MF-64006/2014/2501-2

Vážená paní
Bc. Renata Mlčáková
renatkamlcakova@gmail.com

Vážená paní Mlčáková,

děkuji Vám za Váš dotaz týkající se Zprávy o dopadu daňových úlev (dále jen Zpráva). Povinnost vytvoření této Zprávy vyplývá ze Směrnice 2011/85/EU, konkrétně článku 14.2., přičemž Česká republika musí tuto Zprávu poprvé vydat v roce 2014, avšak pevné datum ze strany Evropské komise není stanoveno. Jak sama správně uvádíte, Ministerstvo financí plánovalo zveřejnit Zprávu ke konci května roku 2014. Nedílnou součástí Zprávy je však i souhrn plánovaných změn v daňových úlevách na roky 2014-2016, a právě tato kapitola zapříčinila zpoždění oproti plánovanému zveřejnění Zprávy. Důvodem tohoto pozdržení je projednávání klíčových zákonů v Poslanecké sněmovně, jejichž výsledek bude mít zásadní vliv právě na kapitolu týkající se plánovaných změn v daňových úlevách na roky 2014-2016. Abychom se tedy vyhnuli nesouladu námi zveřejněných skutečností ve Zprávě se změnami v daňových úlevách, které budou schváleny v Poslanecké sněmovně a nakonec i vstoupí v platnost, rozhodli jsme se pro publikování Zprávy až v momentě, kdy budou veškeré plánované změny odhlasovány.

Ing. Bc. Zdeněk Hrdlička, v. r.
ředitel odboru Strategie daňové politiky a správy

Za správnost: Bc. Petr Kusý

**Bc. Petr
Kusý**

Digitálně podepsal Bc. Petr Kusý
DN: c=CZ, ou=Bc. Petr Kusý, o=Česka
republika - Ministerstvo financí,
ou=12618, ou=Letenská 15, Praha, 118
10, ou=Ministerstvo financí, title=vedoucí
oddělení, serialNumber=CA.10291177
Datum: 2014.09.16 14:28:03 +0200